

859 (73)

202 - 398 *

859

PP 202-398
3839

K34/82 202

pp 202-398

Continuation
 Sekororô law of H.M. Mohlabe,
 divorce
 ind. K34/82 Bethany Mission,
~~12/8/82~~ 197 pp. P.O. Trichardt dal,
 27-10-1950 1-9-1950.

Se ripa sa 2 tlhalanô.

Ka fase ga 588 ke dipelaêlô tša ma-
 tšou a we e seng le leme la gašš. bjale
 (bjalo) ka baka la setlwêlô, ke nofêla
 ke gopola gore ke ngwale le leme le we.
 Rena re tšeba e le (pôlêlô) polabôlô
 ya Ba-tšwapô.

Tema ya 13 go ngodilwê Mašegabu
 e mpa ka fase ditaba di sa tšwêla pele.
 Ditaba tša mo temaneng e 1 go gôgêla
nôga matseng. e šu difêlê bjalo ka ge
 mapêpa a we ke a rometšego, ke gami lê ka
 588. Bjalo dipolabôlô di sa tšwêla pele.

589 Bjalo ko thôma go bolabola ka phapanô
 ya poya bogadi le poetša ga gabô. Tihôgô
 ya ditaba, ke gore, ditšwa mola ga mozadi
 yole wa go tliša nôga ka matseng. Ketla
 tlhaloša phapanô, tšela ke e fiwa ke bakgalabjê

859

203.

ba: nee Mohlabe le K34/82 Semikgisi Morei.
Batswaletsê mo nageng e.

Temana ya Poya bogadi le poetia
batswading.

590 M entiu a, a ka godime, a na le phan-
ganô, la pele leye, poya la bobedi leye poetia
goba poetia. Bakeng sa le utiu la poetia batswa-
ding, ke lentiu la ge mosudi a na le monna bja
le, monna a fupane nae, a moetia batswading.
Poya bogadi, le supa mosudi wa motlhologadi,
a boetse ke sebaka yena ka nozi, a na boetse
gagabê, ge a bina ba bogadi ka zama
tlohokana.

591 Le bina batswadi ka poya bogadi, ba
ka seke ka hamala. Batla thoma bu buta
bakgonyana gae, re bina mosudi wa lena ka
mano, bjalo a bola-bola tse re sa mokwaga
ge ba tiala ba rumile sebaka, bjale le bina
na ba yo fetola ka mokwaga, o ba tseba
go. Ge ba rata a sa dula matseng, ba
tla fetola ka gae a balabola maaka.

859

K34/82 204

592 Se seki se nōi sellê tsa ya pholwana
 Bjale ba fetola sebaka, ba dirêla gore ba
 ga-tlhanê ba seke. Ba hwe ya a nago le
 mooka. Ka go sekisana mowe ga, ^{bōna} o tla
 hwetsana gore, o na le manna wa le loko la
 ba moku gaba o fite tloga kantlê lepha-
 panô.

Tema ya g. Morufane.

593 Ditaba tša moradi yo, e be di se zu tša
 fêla. Bjale ka go ditê tša gamêlwa moyo
 588 bakeng sa go bare, o swanetšê go
 tloga motseng. A ka ba a ba dirêla mela-
 to a magole, ka go ya a gôga bo hopane
 a tliša ka motseng.

594 Mafiri a mmotšu gore motlhôlogadi
 ga laoiwe, o ka no bōna, wa gago mmata
 wa dula. Ngwakô, ke tlatla ke go agêla,
 re tla êtêlana ge re hošetšana. A re ke
 dikwilê, ke moka ba ga lewêlê ka moka
 ba palakana. Moradi yêna o swanetšê go tšwa
 motseng, ge a sa rate go tšwa a le setšê
 ma hošemedi.

859

K34/82

205

595. Bjale mosadi a dula a e kgopola, a hwetšana gore mahohamedi a lukile, a ka se-ke a kgōna go a tlogela. Ka baka la gore, a na basadi mo, tšhalete e wa a bērhēlago ka, moka e laola ke yēna. Ke gōna metho a ka seke a re, a garaka, wa gona wa dumela gore a tle a go agelē ngwakō. A o wa, a ka diva di sele.

596. A tloga, a boya gagabō, bjale a botšā batwadi gore ba ga lewelē ba nthaka Molato keng, bare, nkuba ka ba dirēla mola-to. Ka baka la gore, bare, ke gōga mahohamedi ke a tliša ku gore.

597. Mahohamedi gōga mahohamedi nku buntši, re tseba e le dinōga tie diphelelo ka gare ga mafitso. Wēna o wa gōga bjang, a re, a re tsebe. Re botšē nnete, a ba utamela, a di-ra re nkego ba ga lewelē ba balabala gore yēna ke moloi. Ke bōna ba gapala gore, ba re, ngwana wa bōna. ke moloi.

859

K34/82 206

598. Boloji ke taba e kgolo, bjale ba se-
ke ba kwisisō, ba yo nyaka go tseba go-
re, mahohomedu a we ke a mohuta mang.
Pele ga gore ba ē, ba romela sebaka.
Bare, go rōna, sepela a ē ga lewêlê,
re bōna moradi wa gagwê, a re a wa raki-
wa. Bjale le moraka ka baka la mahohomedu,
kennete, ba go tshalošetšō ge nke bare, ke
nnete gore, ba tšō poreng.

599. Sebaka a se lape go sepela. Sa ya
ga lewêlê, a fitlha, a fitlhetšō mantšu, a
ba morametšego ka ōna. Bjale le yēng mo-
ng wa motae, a re ke nnete, bjale go nyakē-
ga tshalošō. A re sepela a ba botšō, a ke
lwe le tšō, a batšō ke tla ba tshalošō

600. A gona are, go baga šai ke tšō
fitlha ka kowa le nthomago. Bjale are, a ke
lwe le lena, le na tlang ke le tshalošō. Šela
mantšu a we, a bolabotšego ōna, ke nnete
go bjale. A o wa re kwilē gore moradi wa
rena a bolabola nnete.

859

K34/82

207.

601 Mpotšê o sa ya, o seke wa mpotšê o tšo baya, ka go bany ke tla šita go araba ditaba. Ka goialo mo we, ba bitšana bōna beng ba ga šani gore ba tlê ba^šetšane taba e. A o wa ke molō, nama ya beta ya ke gwa.

602 Ntla iseng ke kgaitšedi ya Moxula ne, papago bōna e be ele Makwalê, O kwilê. A êma, aye, ke le bitšetša taba e ngwê še. Ke bōna yo kgaitšedi a e tla mo. Bjale o lla ka go rakiwa ke ba ga lewêlê, ge re bitšana gore molato ling, o bolabola gore, molato bure o tlišu mahahomei ka motšeng wa bōna. Ke tše we ke libitšetšago tšona.

603 Morakiwa a bolabola bjale ka pele, le zōna sebaka sa tlhalosha mantšu a ga lewêlê bjale ka pele. Ditaba di a kwala, bjale magolo gola yo mangwê, o re, se seki se noši se lle namane ya pholo. Bjale go swanetše gore re ê, ga lewêlê, re tshidišana

698

K34/82

208

na e. Mo' ga gona se we re ka se bolabola go. A owa, di a kwala, bjale re swanetse go be ya letšatši. Ba le beya, seba sa ya go tsibisa ba ga Lewêlé gore ka tsatši la gore ba-a tla go tšilo kwa mahomedis.

604 Ka lona le tsatši le kwa, ba ya, ba fitlha motseng wa ~~sele~~. Maduma a tsena, Bjale, ba botša sebaka sela sa bona gore o ka ba botša, re tšile ka taba e la. A ba botša, bjale bare, di a kwala. Bjale, ba botše, nanyana go na e etlhubjago. A ba botša bjale bare, go makiwa a bolabole.

605 Morufane, a bolabola bjale ka ge a bolabotše kowa ga batwadi. Mo we, di taba tša gagwê dingadilewê mo go 596.

606 Lewêlé, a re, ke nnete, fêla, ke mmuti^{ti} gare, a tšwê motseng, a bonê mmato, a dulê. Ge go se na mothu ya a ka mo agêlago ngwakô, ke tla mo agêla. Ke re a tšwê motseng, ka baka la behopane. Hêla ge a katlo

859

K34/82

209.

gêla mahohomedi a we, a na taba, a ka dula. Ke moka molato ke onowe, baka makgo la.

607 Ditaba se, a dikwa makgonyana, bjale, taba kgolo, se nyaka go tseba gore, mahohomedi a we, keng. Ke tla le tihakōšetsā, Mahohomedi, ke bathe, bjale ke mahohomedi ka go bane ga se ba tsebe mowe ba tšwaga. Bathe ba we bane, ke mapolantane.

608. Bjale, ke na le dimpjananya mo matšeng. Di ka tloga tša-lama le hohomedi le we, ka ba le molato. Ka go bane le a tseba naga ke ya makgona, ba ka tloga batla ba ntlēma. Ke gamilē ke le molomo wa kgolēgō ka batla la le hohomedi.

609. Mosadi a dira bjala, bjale ke masakabelē yo we. Empa ba hōhō bōlē ke rena. Bjale dimpjananya se ke šetšego ke dibolabotšē, tša tlala ke dipelo tša tšona nōga e we. Tša e lamela go e bolaya. Ke makgwa o we ke rego, a agē, gagwe. Se ba ile ba molatella ke tla bōnu

859

K34/82

210

bana phōsō.

610 Ditaba di a kwala, makgonyane, gago-
na mathe yo a dumêlago ge dilo tše we
ditsēna matseng. Mosadi a mpja, gare ga
banna ba bantši ba a tlhokileng. O bola-
bola therešo, ge o kwana le bohōpane ba
we, o swanetsē go tšwa matseng.

611 Bjale wēna mosadi a reng, ka bohōpane
ba we re balabologo ka bōna. Mosadi a re, go
bōna, pelo e ja seratē. Gōna tšwa matseng,
a re, go lukilē, nna ka dula ga gešū. Le-
wēle, a re, a wa kwala, motlhōlogadi ga
laolwe. Sepela, nna ke tla ne fēla ke e
tla - ke ga bōna.

612. A tloga le batswadi, a wa dula
gōna. Kgadi a e ke e dula ka gare
ga le goa. Ba moagēla ngwako wa
gagwe go šele. Ke gare ka ntlē ga
le goa. Ditaba tša fēla di tla
mowe. O bitšwa gare ke poya bogadi.

859

K34/82

211.

Temana ya ³ tša poya bogadi gape.

613. Bjale ba-keng sa ditaba tša Moru-
fane, ke tsela e ngwê ya poya bogadi gape
matsatši a bo lehana Kgale e be go sena
mekuta huta ya batha. Poya bogadi tsela
ya gona, o be, a bolabola gore ba bogadi
ba ntswenya, go ba a ba ntate.

614. Bakeng sa go tswenya gona ga gona
bo tlhatse. O tla na ba seella tša masha.
Bjale ka baka ba gore motlhōgadi go
laolwe, a bina taba, Ba a mogêla ngwa-
na wa tšona. Ba lebetšhe fêla ge nke
gona motšo ya, a tla go molata.
Ge go sena, matšo ya a molatago, gona,
o boletšhe nnete.

615. Go se ratiwê ke ba bogadi gabaka
gore, mosadi e be poya bogadi. Bjale mo-
tabeng e, ya go se ratiwê, go na le tsela.
Mosadi ke ngwahō le tšhema, bjale ge ba sa
moagele ngwahō, o swanetšhe go ba poya bo-
gadi.

859

K34/82

212

616. Taba e ngwê e we, e bakago poya bogadi ke bele. Ge a fitlha go batwadi, a ba botša gore ba bogadi, ba nthèra gore ke nna moloi. Ka go nala mo we, ke nyaka go tlogela. Motlhaming ba tla šala ba tsenela ke phekō. Ba ba ngwê ka tloša ke bo-phoko.

617. Ka ge seena sa se, motlhogadi ga tšolwe, a owa, ba fo tloga, empa a ba swanela go mšalašala le ntagō. Ba ba ngwê le ge ba ilê, ba tloga, ge gona le taba ba no ya ba botša ba bogadi. Ya ba bōna ba tloga go bolabola taba e we. Ba ba ngwê ke moka a ba sa tsentšha se a tla ba bogadi.

Temana ya ⁴ Mpheso ngwana šaši, ke tšhalō ya bophoko.

618. Mosadi ya Mpheso a be a tšere ke Mokailê Mohlabe. O be a na le bogadi ba babedi. Wa pele Makgatlakō ngwana Maseōkōma bjale yēna e be e le wa bobedi. Bjale monna a hwa.

859

K34/82

213

619. Moratho wa moku, Maleopeng goba Nkwa-
ne, a šégela motlhôlogadi yo we. Lehufa
 la tsêna ga mong moradi wa gagwe. A thô-
 ma go tihwa a rogaka motlhôlogadi. A mmo-
 tšê gare, o balaile manna wa gagwe, bjale
 o mpakiša manna waka. Yo ke manna waka,
 wêna sepela o troša wa gagwe. Ba nwa bjale
 motšê ke šina.

620 Monna a gôgela maoto moragô. Ke
 gore, a tlogela go ya ka ngwakang wamo-
 radi. Moradi e be e sale yo manyana, a
 sešu a gale kudu. Ka go riale mo we, a
 sa nyaka banna wa pele yêna a godilê,
 tša lefase a se na taba na šô.

621 Ka moragô ga mo, a motlogetšê, a
 dula le manna wa ga Mašumu. Monna yo
 ke kgakga methopô. Mmagwê le yêna o be a
 tšêre ke ba ga Mašumu bjale ka moragô, ga
 mo, monna a hwilê, a tihala lehu. A tšêre ke
Sekwai Mohlabe magalo wa Mokailê. A maa-
 gêla ngwakô ke gare, ga le gora.

859

K34 82

219

622. Go tsentsha motlhōlogadi wa leloko le
 sele, ka matseng, ke gore a wa tlhadiša, ge
 a na le motho yo a lebanega, go garera, di
 kgomo. O wa go rēša, wa nyala wa kgōna
 efeta le moradi. O ilē a no motšeu fela,
 ka ntlē le gonyala. Bana ba aana dikgomo.
 Empa bana ba we, a ba sa bitšana le baga
 Mašumu ditabeng le ditabeng tša ga Mohlake
 a ba tsene, ba na ba mo sebakeng.

623. Menna yo we wa kgakga methopō, a kwa-
 na le moradi yo wa Mpheso. Ka moragō ga
 lehu la Sekwai, a sa kiwa ka matseng, mo-
 nna yo we, wa ga Mašumu. Bfale a kwa-
 na le moradi, a dutšile le goreng le gagwē. Mo-
 nna a gopala gore, ba tla ba ba mpolaya, ka
 gabane, a be a nekhella borēgo. * 27/11/63

624. A bolabola le moradi, gore ge o kwana
 le nna, bo kaone a swanetše go tšwa ka mo-
 tseng. Mona ke tla ka pōifō, ka baka la
 gore, ba nthakile. Ba mpōna mo borēgo
 ba ka fo mpolaya. Ka leba, ka gabane ba
 mmutsitše.

859

K34/82 215.

625. A kwana le monna yo we, bjale kema-
ka, ka tsatši le lengwê, are, go mang wa motse
ka nyaka go šutuluga motseng. Bjale mang wa
motse, yo we elega Makgatlakô, are, molato
keng, are, a owa molato ga o gôna. Golu-
kile, magologolo ore, go ya ka merutla, a
se go tšwana.

626. Ke moka a tša mengwako ya gagwê,
a tloga. Ka gare ga motse, ya šala e le
matôpa. Molato a waka wa ba gôna.
Empe ditaba tšona ba botsāna, ka go bane
a ka a tloga motseng ka lešata lapha-
panā.

627. Mo we go gatilego kgwatla ya
tšogô le koto e tša gata gôna. O divi-
lê ka mokgwa o we, a e tšiša Sehwai
ge a tšea mmagwê. Bjale bana bampho-
so, ga se ditola. A owa, ditaba ba bola-
bola nabô, kgorong ya ga Mohlabe. Ka
baka la gare, le ge a motšere, o be a
sa laole, tša lapa le we.

859

5 K34/82

216

Temana ya bala ba diru goremosadi e be poya bogadi:

628. Mosadi yala wa Nkwane yo we leina la gagwe e lego Madié. O ile a lwantāha mosadi yo Mpheso, a-re, a maamoga manna. Ditabetsā gagwē di hwetswe mago 629 di hōmuna tšā bāna. Bjale manna wa gagwē le yēna a hwa.

629. Mosadi a lla sellō sa manna wa gagwē a dutšī mowe motseng. Kā magō ga sellō, a dula le Mperere manna Mahyatlakō. A o wa ba dula le baka le letelele. Manna yo we le yēna a hwa, ba lla sellō sa moku sa fēla a sale motseng.

630. Lehung la Mperere, ba ile ba tšama ba laola gore, bakwē lehu la gagwē. Go tšama go laola mmagwē ngwana. Ditola di bolabola gore go na le mosadi wa mmina noko, yo we le agišanego naē. O šika le manna wa mmina tau. Ke bāna balai, bawe ba lailego motšo yo we.

859

K34/82 217.

631 Moragô ga mamondi ga go šalwe moragô
 Bjale ga mmagwê mahu, a llêla ngwanuwa
 gagwê. A re, nna e ka bolaya ke motso wa
 thekô, ke lena bana baka. Taba ke muši, ka
 mokgwa o, ka tsatši le lengwê yala, o tla
 seba monkana wa gagwê. Kgantse motso ana
 monkana ka o thi, yala le yêna o seba wa
 gagwê. Bjale ke moka ditaba di sepela ka ma-
 kgwa o we, go fitlhêla morebiwa le yêna
 a dikwa.

632 Tsatši le lengwê bare, ba nuelê bjale,
 bjale, mmaga mahu, a thoma sellô sa lehu.
 A bolala gare go mamokikônô ba, ba bolai-
 lê ngwana waka. Ka baka a gare yala o
 dikwile gare balla ka yêna, a fetola ka
 gare, mamokikônô a a na mang.

633. Ke moka ba napa ba thôma go ômana
 kômanô goba lesupa a lena bothatga. Mmaga
 mahu, a napa a tlhatoša, bolai bja moradi ye
 we. Go bjale ke wêna, o mpolai lego, ba ro-
 gana ka mokgwa, o we bai ka kgôna, ba
 khutšiša ke go ya malaong.

859

K34/82

218

634. Ka moswana a re go tsaga, a ya ga gabō. A fitlha a bu botšū go re, bare re a laya. A tlhalōša ka mokgwa a, a ka kgānago. Ba kgōlwa, ba beelana letšatši la gotla go tša mengwakō ya gagwē. A tllawa a dutši mawe gagabō le tšatši ka moka. Ka mabanyana a gōrōga. Bjale bja re, gosa, a ya ga mawa mekgokolo yo we, a mmotšū go re ke a tloga.

635. A re, go fēna, molato keng, a re, a owa, molato ga a gōna. Bjale, ke fonyu ka ga bōna waka mmota, ka dula. Go lukile, ke be keve motihomang, o tloga ka phōšō e ngwe.

636. O bolabola a le bjale, a šetše a rapilē batho ba gotla gotia ngwakō. Ka moswana ge boele, ba ware, ba sa dutši ba bōna banna le basadi ba fitlha. Ba nove tamang, ge ba dumetšitšē, ke moka, ba namēla go dimu ga ngwakō, ba e rutlulla, ka ntšē le polabolō e ngwē.

859

K34/82

219.

637. Morwa motgekalo yo we Mahgatlakis, a re, go tihagileng, le tsa ngwako ka ntle le gobala-bolu polabolō. Bave, polabolō le bolabotšē, re na le hono a re na polabolō. A ba homolēla batšhēla pele le modirō wa bōna. O reke ware, o tlogela batho, wa tšhōma magō bobē. O tla ya o bōna tšē dingwē, wa tšhōma go baya go ba nēgela.

Temana ya Phapanō ya Ramotodi Selgobēla
le kgaitšedi Madirō.

638. E fēla moradi ke nnete / ke maloi. Ra-
motodi ke yōna yo we, a go tla a tsa ngwa-
kō. Bjale a tšhōma kgaitšedi ya gagwē, gore
ke maloi. O re, o ntatē, o moloilē ka
mkgwa o, ka segō sa bjale.

639. Bjale a goma a baya bogadi, ka go-
bane, e be go rena motšo yo a ka yago
a mmotšhō. Ka gore ditaba ditšhwa le ngai-
tšedi ya gagwē. A bega ditaba tšhōma gore
kgaitšedi, a re ke moloilē, ke motšheletšē re-
tlhaxe bjaleng.

859

K34/82

220

bit0 Pae ke morwa Mahgatlako, a bitša mungwê a mamotša taba e. Mmagwê aye, dikwana ke wêna. Manna a thōma ga tihubetšā Madi-
aê, se we se nego ka mahubeng a gagwê. A se, o wa bōna, mala a be e le wêna manna, e be ke tla ga botša gore, o ile, o wa dikgōna, sepela o dibōnē. Lehana ke šitwa ka gore ke wêna moudi.

bit1 Ge motšo a tlogela ba bangwê, a tloge ka lešata. Ge ge leile la āmana, o wa dula wa le budiša. Wa se motlhang le thabile go sena motšo yo, a sa kgopolago tšela, bjale wa teenya "le-ntšu la go tloga. Batla noba ba katabola gore, o tloša ke taba e la, yaba ga gona tala.

bit2. A romela sebaka ga kgeitšedi, go bu-
tšiša, gore, ke bōna, kgeitšedi ya gago, o wa
lla, se we wêna o mothomilē boloi. Sebaka sa
ya, se fitlhetša mantšu a we. A ya a
se fetola ka gore ke unete, a e riê, se
gatanê divêtê. Sebaka a selape go sepela. Se!

859

K34/82

221

pela o mmotšē gare, pele ga gaya dingake-
ng, taba e thōmē e kwe ke banna, ka selapu

643. Sebaka sa ya sa balabola mantšu awei
Moloiwa a seke a kwana na-ō, a re, a ke
nyake ga ba ke balabola ditaba tša sephiri.
Ditaba tša sephiri ditseba ke ditwala e re-
ng mothe. Mantšu a goma a baya, bjale
ba goma ba se potša gare, sepela o motšē
a seke a makala ge a bitšū ke bu kgōrō.
Ditaba di-kgorong, a ya a mmotšē, a re go
lukilē.

644. Ditaba tša tsēna kgorong ya ga
Sai a bea letšutši la gare re gatlhana-
nē. Ra ya sa gatlhana, naē, ka tšutši
le we le beilwego. Bjale ba bula lekgotla gare
ditaba ditšēnē.

645. Madizē o balabola pele ka baka la gare
ke yēna, a bigilego ditaba. A re, nna ke abea
laēla, ka baka la boloi. Kgaitšedi o nthēva
a re, ke motšheletšē selhane, ka bjaleng. Bjala
o hwetšane re enwa, se-gā o le ka sethii, le yēna

859

K34/82

222

ma mkgêla ka sôna. Bjale rane gofetsâ bja-
la bjo we, yêna a tloga. Matshidi wa bjala
e be e le'na ba rekile ke Mathopo.

646 Ramotodi, ke be ke nyaka gore regatanê
dinaô. Bjale le ga na bjale ke sa nyaka gore
se'tšiwê. Bane re a go kwa wêna, balabola ka
mkgwa a, a go tšheletšego ka ôna. Ke ile ge
ke fitlha mowe, ka hwatšana Mathopo, Maha-
pune le yêna. Ba se kitê bjala ba e nwa.
Sego se we a go npha kanwa, ke moka ka
kwa gore ba ntshabilê. Ka thôma go tlhatšâ,
mowe ka ba go ka tlhatšâ le madi. Bjale ontšô

647 Mathopo, bjala go rekilê nna, ka bofa
molai, gweba gwa tšhêla yêna. Ge re sanwa
bjala bjo we, ke ge go tšwella manna yo wa
ga sekgobêla. A mkgêla ka sôna se go sela
a goba a se kgêla ka sôna. Ka magô ke ge
re bôana, a e tšwa, a thôma go tlhatšâ. Ge e le
mo we, re ka be le-re-na ba re tlhabilê. Ka ba-
ka la gore, re šetšê re fetšišâ, yêna a tšw-
lê a tlha. Mahapane le yêna a nobolabola bja-
l. l. M. L. nna

859

K34/82

223.

648. Ditaba ke tšie we banna, re a dikwa,
empa a re hwetšane tšela ya tšōnā ga botse.

649. Lekgotla la re, e fēla ditaba a dikwa
le. Ka maleng ga gohu bo tswerevellō, e ka be
a hwilē. O ile wa dirang ka marago ga
go tlhatsā, ka tloga ka ya ka rōbala gae
gaka. Wa seka wa dia se sengwē, aowa.
O nwelē bjale bjo bangwē, bjale ga bōkwa
na le bjo we. Ka go se kwanē ga ōna, ke
mohwa o we, o ile go watlhatsā.

650. Manna a seke a kwitšā mo we lekgo-
tla ~~le~~ tabolago. A re, nna nka be ke hwilē,
ke dia la molēle ke gotlhatsā. Diputšišō,
o ile, a go kgēla ka segō se sēle, aowa.
O ile, a go fa le gatu, a owa, bjale, kyane leile
le ga tlhama mo go ngwē, a go fa bjale, a
owa. Bjale bōna a baka ba nwa bjale bjo we,
ba nwelē. O ile wa ba botšie gore bjale ba
ntlhabilē, a owa. O be a tagilwē kudi, ga
gona botlhatsa gadime ga taba e.

859

K34/82

224.

651. Bjale le kgotla le go bōna molato, o thomile yo kgaitledi ya gago ka maaka. A re, ke a dikwa, fêla nka be le re lokolle, re e ngakeng. Nka be le tšwê ka malapeng a lena, moho hgorong molaō, a o dumela, taba tša marupō. Makgawa a ba sa nyuka ditaba tša bo-
loir Wēna sepela ba nyêla mpja.

652. Manna a ba sa e pōna phōō, a ya ba-
nyêla mpja. A o a motho yo mongwê gore, se-
pela, o botšê lepotla gore ke pōna molato.
Sebaka sa isa mantšū a we, pele ga lekgotla.
Bjale bare, a o a, ditaba di a kwala. Ba
isa mantšū go moena wa gōna. A re, se-
pelang le mmotšê, ka saka la gore, a ba le
manganga, a ntšhê puhi tšê tharō.

653. Ba ya ba mmotšê, bjale ditaba a di
dumela, ba mmotšū gore, ditefa tšê we, o di-
tšhê ka tšatši la gore. Ba botšê le yēna mo-
thōmiwa. A o a, a ditšhê ka lona letšatši le we.
Ba šupa ditefa tšê we, mothōmiwa. A gapa
tšê pedi, ya boarō e swalla kgōrō ka yōna.
molato wa lēla, o etla mowe.

859

K34/82

225.

654 Go tloga ka lona le tsutši le we, moradi, ge a dirile bjala, o tla a bitšwa ba bogadi ba yo nwa le gata. Ge selemo se fitlhile, ba bogadi ba ya ba lema tšhemo ya gagwê. Empa ka le goreng, gona a ka se sa boela. Ba fa botšwana ditaba fêla.

Temana ya 3 go tšinyiwa go tlhagisa
poya bogadi.

655 Go tšinyiwa ga matha, a se go tlhoka ngwako le tšhemo fêla. A awa, mekgwa e mebe go dimu ga gwê. Mekgwa e diva ke mang wa motse, goba matha yo a lego ka fase ga mang wa motse. Ba fêla, goba ja fêla a moubela. ~~he~~ ngwana wa gagwê, a fisa (goba bja) ba sa nyake go nonyakella ditlhare.

656. Sekwai Moklabe, o be a na le basadi ba bantši, ba we ba dirago lesome le matsšo ka o thii. Ba ratho ba gagwê ka bararô buhwile pele ga mogolo wa bōna. Bjale gwa šala yēna le moratho, bare, ke Sepulô. Bjale Sekwai, a hwa gwa šala Sepulô.

657. Pe le ga gore, a hwē, a be a etlhwa
 a bolabola, ka moratho wa gagwē. A re, motlha
 ke hivago, motse o tla thubēga, ka baka la mor-
 tho waka. A nyake ga dula kgorong le banna,
 o fo nyaka ga dula ka lapeng le moradi. Ba
 ba ba morēla leina la malapeng. Manna melaō
 o tšea kgorong, bjale yēna melaō, a ka seke
 a e hwetsina.

658. Tšatši te le ngwē le le lengwē, a dula
 a ma omanyā, a ma omanyetšā taba e. Empa
 le ga ga le bjale, a sa theletšē. A molesetšā
 a le bjale, le yēna a tšwēla pele le go dula
 ka lapeng. Le bušwa bja gagwē, a jēlaka
 lapeng, mela banna ba bangwē, bu jēla kgorong.

659. Ke moragō ga lehu la mogolo wa gagē,
 a thōma go e thuta go dula kgorong. A dula
 le basadi ba babedi ba mogolo wa gagwē.
 A re, o nyaka go dula le moradi yo Makošē
 ngwana Moeng, moradi a magana. A gona
 a bolabola le Madimabe ngwana Sadi, yena a
 dumēla. Bjale o šegetsā basadi ba baurō.

859

K34/82

227

660 Manna o be a dula ka lapeng, mekgwa ya gagwê e sa tsebe ke motsha. Kganthe monna o na le tsketla le pelantgô le go kônuna. He huna motse, o šetše o laola ke yêna. Basadi ge o ba bôna, a kare, a 'ba tshulefa, kganthe ba tshalifitê. Molaô wa bôna ke go thôma bu dišô mekgwa ya motsha.

661. Ba dia mapotwana a dipufutsa, ba mmege ke moka a laolê, ka mekgwa, o, a ka kgonago. Ba aena pelaêlô, ka gabane ke monna wa bôna, ga mmôgô le ya nna wa go mogana le yêna, a dia bjale ka basadi ba bangwê. Bôna ba ntšhitšô matlhô ba le beletšê, fêla mo we, ba ya go mawana gôna, ba go tseba.

662. Mang mosadi rudi wa gagwê, a dia bjala. Ba faga maušwa ba ja, ba a lla bjala gore, bare, ge ba nwele bja seke bja ba sêga. Bjale ba ba bitšê, ba ya thokolla bjala, gore, basadi ba nwê magôišô, ba nna le bôna, ba nwê le gata. Dilô tšê kamoka ba ilê ba nna ku molaô, pelaêlô ya sebe gôna.

859

K34/82

228

663. Ka moragô ga magôri le le gata, ya ba ke moka, bjala a ba sa ba bôna. Manna o gogetšê ka ngwakang le moradi wa gagwê. Go fiana ba nkanana. Basadi ba thôma gore, mabêlê a batlhôlogadi, a babe, go ba ba mabêlê, a nang le mong. A rena, a ntšhetšwa ntlê, a nwea ka baka la gore a na mong.

664. Batlhôlogadi, ba tšhwa ba etlemile dimpa tša bôna, ka ^{ma} le lapi. Manna le moradi ba tagilwê. Ba fêla ba re, le a bôna majêlê ya mabêlê. Rena re fa tšea re falatšê, taba e ga e botse. Motho o malesetšeng, ke bogôši bja mahgwa, ba beya ba tšôa. Bjale bjo ke bja tšatši ka le thii, ka mawana go dula ba bangwê.

665. Ka mabanyana ba ba bitšetšê phitšô, a owa, ba seke ba gana, ba ya. Ba re, le rena ka mawana, re tla ba dira ka âna mahgwa o. Kgati ya pele ga e babe, go baba ya moragô. Bjala ba tsefa ga o ilê, wa tšhwa na bjô, e e nwa, bja ka mabanyana, o nuêla borôkô le golata, o e tšwa o rota.

859

K34/82

229.

666. Letsofō ka le thii ga le thušane selō, le ganana go jeng. Bjale bōna ke ba bantši, ka mowana go dira yola, ka tšatši le lengwē go dira yola. Re tla bōna gore, o tla phikgışana le rena. Go fitlhlilē la baka la gore ba bōnē mongwa wa monna. Selepetšego go gōra, se mowana na nkgōpō. Monna wa rena, o hwilē bjale re ka tena ke go fēpa monna wa mongwē.

667. Gwa thōma go dira Makōse bjala, a owa, tšatši le ba nwevaga ka tana. A ya ka lapeng la gagwē, a fitlha, a kwatama fase, ka dikhuu, a loša, a se morena. Ke tlilo le botša gore ke dirilē mapotswana, ke a go dirang, a owa, ke a go fo mōwa. Go lakile ke dikwilē mogatšaka.

668. Sa ka pelong ya tswaledi, se tseba ke yēna mong tswaledi. Ka moragō, o wa ya, moadi, a mmitšētša ka ngwakhong, a mošupa mapoto a we. A ba a ga a nwa, aye, o wakwa mogatšā, o seke wa sinya. Gapē, ba llē, ke be ke ra gore, bothokollewē. Di ya kwala dira bjale.

859

K34/82

239

669. A bitša basadi ka moka ga mmôgô le yêna
 moadi yola. Leina la gagwê ke Ntletla. Bjala bja
 thokollwa, basadi ba tsêna ka ngwakhong, ba yonwa
 magôri. Banna ba dula kgorong, ba nwa le gata.
 Batho ba nwa ba dula, bo phôtlhiša dimpa,
 ge diphotlhetšê, ge bjala bole gôna, ba ntšha
 bjo kongwê ba nwa. Basadi ge ba feditšê ba
 a tšwa ba dula lapeng, ba, ba, ba tšere magane.
 Banna le bôna ka kgorong, ba tšea magane.

670. Wa kwa magane a se kwale, dimpa dipjelê.
 Manna, a kwa gore, mpa e pjelê, a ya ka lapeng,
 are, go moadi, o ke o e riê, ka mo ngwakhong.
 A se, a diyang, a bolabola, mpošeng ke le ga na-
 mo. A e ke e twalla motlhapeng, bare, o wa
 kwala, sepele, wêna o ka naha go gana, o
 se tšebe gore, a go bitšišeng.

671 A ya naê, ka ngwakhong, ba fitlha ba dula,
 a seke a galôša, a lôša. Bjale are, a ga gana
 sekgerwana, mogatšaka dilô tše la di ya mphella.
 Ke moka go fedilê ga go sana selô, o ištšê ke,
 ke filê ba gwêra baka. Manna a tšwa ka ngwa-
 kong, a ômana, moadi are, a e yêtau le mariri

859

K34/82

23^f

a yōna.

672 Manna ga ngale, bjale yēna, a napa
a ya, a tšea sešepē sa gagwē, a sepela.
A'owa, ga ngale ke go fa, ba šala ba
bo dula godimpe. Mosadi wa gagwē yēna,
a šala a dutšai. A fēla a bitšai ba we,
a kwanago nabō, ~~ba~~ tsēna ka ngwetho.
A ba fa bjale ba e nwa, ka mokgwa o ba
ka kgōncago.

673. Ka mabanyana ba ya ba mmotš^š pitihō, ga
mmōgō le mosadi wa gagwe. A gana go nwa,
bjale mosadi wa gagwē, a ya. Ba ka-kolēla
lapeng nwa. Molato wa sebā gōna. Go
tloga lona tšatši le we ke moka, a se sa
nyaka go kwe mosadi, a mmotš^š taba.

674 Jo mongwē, mosadi a dira, le yēna a di-
ra bjale ka Makosē. Ba fo dira bjale ka
go latelana ga bōna. A napa a ba ngale-
tšai, ka baka la pelomkgō. Kganthe ba golo-
golo bare, konanang tšai go ja taba mpe
le botšanē.

859

K34/82

232

675 Ge go na le taba, ba ya ba mmotsa
bjale, a sa nyake go kwa mo we ba bala-
bolago. Ba tlhaka ka baka la malwetši a
bana ba bōna. Ka ōna motlhakō o we, wa
go tsama ba sepele le dingaka, monna a
dutsi a le gōna motseng, go go direge.

676. Molaō wa ngaka, o bjale ka wa kgō-
rō. Mosadi o fe le o fe, ke gore wa monna
le wa motlhōlogadi. Ba swanela,
a ba swanela go bega molato, mosate, ele gore monna o gō-
na ka moteng le ngaka le yōna e bjale, e
ka seke ya dumella, mosadi gore, a laolē,
kantlē monna wa le loko.

677. Monna wa ngaka ba mohwetšana, a
laola mosadi, a molato. Ka gobane, o nya-
ka go fa mosadi ditlhare tsā go bolaya
banna. Ke motlhōlogadi yo we, a laolago,
wa le gora la gagwē. Yēna a na mo-
lato ka baka la gore, ke monna, o na le
le le gora la gagwe.

859

K34/82

230

Temana ya ^glehu la dira gore Makoz'e
e be poya bogadi.

Lehu a ba ngaletse, motho a hwa le ge e be
re Lapane, ke sutle le ka lapeng la gago. Tša-
tši le we, ke swaretše go tla ka baka la gore,
motho o bifilê. Ke tšatši le we, o kwago bare,
motho o bifilê, ge a phela a befa, ka ba-
ka la gore, motho o lewa, diatla.

679. Ngwana wa gagwê, a hwa, bjale, a
ya go yêna gore, ka mono bolwetši bo
gotšê, a ke bo bone ga botse. Tang le mpo-
ntšheng. Manna a seke, a ya, ya ba moa-
di a ~~na~~ ngwana wa gagwê go tla bēla
batswadi ba gagwê mkgosi. Mo ya selong
sa wa bō, a lete mmitš, banna ba bangwê
bakwa gore motho o hwilê, bayu.

680 Tihōgō e na le beng ba yōna. Bjale
mong wa tihōgō ke yēna sepalō, bontši
bja batha, ba tšile fēla go tšusa, go aga
motse wa kaku. Ba dula mo we, ba litilê mo-
ng wa motse, a seke a bōnala. Motho a le-
we, a re boldkeng, a uwa ba mo iša gagabō.

859

K34/82

23

681. Ge gona le molato re tlatla re mole-
fêla. Molato a waka wa ba gōna. Batwa-
di ba mosadi, ba lebella, ba bōna ga botse.
gore, a še yōna ka-gō ya motse e. Ya gotlho-
riša motšo ka bakeng la lehu. Ba tšeyangwa
na wa bōna, ba ya ba mo agêla kgaufsi le
motse wa bōna. Taba e we, a yaka ya kwi-
ša, ^{batlhokp} batswadi ba mosadi fêla. A owa batho ba
ile ba kwa batlhoko ga mmôgô le batlhôlogadi ba
mohu.

682. Dipalo tša bōna, a tšaka tša khutšū,
ba bōna ga botse gore motšo a ka šo šolla
ka ngwakaeng, motšo a dišiši a le gōna. Jo mo-
ngwê le ya mongwê, a tša ngwakaō wa gagwê
a bōna motšo wa gagwê a dula.

683. Manna a šala maruping le mosadi ka othii
wa motlhôlogadi. Mosadi yo we ke ngwana wa
malome wa gagwê. Ke mo mohu a ilego a
balabala ka ntšhe, ge a be are, motse o tla šala
wa thubêga. Go jêla ka lapeng, o be u tšhabiša
tshêtla.

859

K34182

235

Temana ya ⁹ go serativê go buka panya bogadi.

684. Ke taba e ngwê ya ditaba tse di nago ka mo maphêpheng a ka godimur. Go se-ratê ke ba bogadi, ke taba, e e di yago gore, moya wa mosadi o sinyêgê. Panya bogadi e tihelisitšwê mogo 590 gore ke basadi ba bo ngwana-wesiu (batlhologadi) (sešlô) ke motšholôgadi wa manna.

685 Go ratiwa go motlhologadi, a se gorôbala naê, a owa. Go motlhôkômêla, ngwana wa rutlula ke phekô, ke moka ba gomê ba a tšê se. Ge ana le-manna yo, a mōgegetšego, medirô e wa ka moka, e le ba^{ne} yêna. Ya ba ba bogadi ba seke ba šêla oa motlhôrisiu, go ba oa modira setlhapêlô. * 28/11/63

686 Ditswenyô tšê we, tšê gotlhôrisiu le setlhapêlô, dišupa gore ba bogadi a ba morate. Setlhapêle sa moši ke gotloga. O swanetšê go batlogêla, ka baka la gore, yo mongwê le yo mongwê, o go moubêla, bjale ge a ošiu mong wa motse, a seke a tihôkômêla mo we a bolabobu.

859

K34/82

23

687 Taba e ngwê le e ngwê, e we a e bolabola-go, ba fa magapetša. 'e ge a hu u'êla ke ngwana, ge a se, a wa bolabola, ba mmotša gore, boêla kowa, a bolabola maaka. Ba heng^{su} bana, a ke gore, bana ba, we ba^{mo} tihapêla mosadi. Bjale ba bagolo ba matlhôšû.

688. Mohwê-oloba ngwana Mongwale, o be a tie e ke mosadi Buwane Mohlabe. Buwane o be a na le basadi ba babedi, bjale, monna a hwele le mosadi wa gagwê yo mogolo. Gwa šala mosadi yo monyana, yo we leina la gagwê e lego Pulane. Mabgoba ke ngwana wa mosadi yo mogolo. Bjale ba hwilê, e le gore e šetše e lesogana. Mosadi, yêna a se šu a beke, a šegêla Pulane, mogatša papagwê.

689. Ka moragô ke ge a beka Mohwê-oloba a nimekêla ka lapeng la Pulane. Monna a sa a gwa, a ba le ngwana le mosadi wa gagwê. A se, a sešû a gatlêlê ngwana, ke moka a latêla batwadi ba gagwê, ke madi maše, botlhôšgadi bja ngwana yo monyana.

690. Motseng gwa šala bōna basadi bata babedi. Bjale Mohwa-aloba, ge a e ra Pulane, o re, 'matswalê, yēna ore, ngwetši waka. Mogolo wa motse ke ngwana Mogale, bjale ka gobane, Pulane ke yo mogolo, a šala a swe-re motse.

691. Pulane o bē a na le ngwana yo manya nē wa motlhankane. Ngwana yo we a gola ka ngwana Mogale. Bjale ge a botšā mmagwē ngwana gore, ngwana wa gogo, o wa nthoga. A mkgalema ka mkgwa o makatšago, a mmotšer gore, o na le makuha, e šu, a ga rogē. Mmadi a hamolē, ka pelo, a bōna ga botse gore monna, e mōšitšē matswenyēgō.

692. Mošiti le le ngwē, ngwana a moroga gona le mmadi yo mongwē. A kwata a swa-ra ngwana a motšipa, a lla a e ya ga'ngō Phuthama lla, mma yōna e tšogē. Mma ngwan na, a thāna, ga rogaku yola ka mašapa, le yēna a morogabō. Empa a baka balwa, ba ile ba fo ōmana fēla.

859

K34/82

23

693. Ka tlhōrisō ya mohuta o we, moradi, a
 dio bōna gore a la agwa. A tloga, a ya
 a dula go batswadi. A šala a dutš'i mato-
 peng. A se, o tlhagisa pelaēlō, ya se mathu-
 šē seho.

694 M'audi wa bōna wa monna ke Makobati
Mohlabe. Pulane a tloga, a ya
 ga Makobati go mpega ditaba tšē we, tšē
 modula gagabō. Bjale ba dira gore, ba yo
 kgobakana ga Mongale, gore ba o kwē
 gore molata keng. Ge a tloga bogadi
 a yo dula gagabō.

695. Bany ba kgobakana mo we ga Mongale
Ditaba tšē trēna. Pulane a thōma go bolan
 bola ka makulō, ge a motlogetšē maruping,
 yēna, a šetšē a le nōi.

696 Mohwa-abela, ke nnete ke tlogile, nka
 se boēla. Hēla ditaba tšōna, ke tla ya ke
 metsa. Go agišana le motšo ke go kwana nāe,
 ge le sa kwane le ka seke la agišana. Go dula
 ke roga ke ngwana, nna a ke divate. Ka se

859

K34/82

238

ke a le botša ka seke la bolabola ditaba tša
ka. La mphetola ka gore ke nna mamakane.

697 Ditaba ke tšewe banna, ba ga Mongale
'are, di kwa ke lena ba ga Mohlabe, rena re
11ê dikgomo. Mokobate, are, mona mootlwa, a
e tihamole ka noši. Manna wa ga Masumu
le wa ga Tselane re tšušeng mo tabeng e.

698. Masumu, are, di a kwala, fêla bana
ba lamolanya ke mong wa bōna. Empa bjale
ka ga e re bana, e le ba bagolo, re tla leka
go la tihêla mantšū. Ke fêla ke kwa morena
Sekwai, are, bana ba kōmana bolōtō bogōi ke
go bopana. Fe le ka seke la bopana, bogōi
bo ka tšebê gōna.

699. Tselane, are, ke a tihamiša molomo wa
ka ke sena mantšū, a nka bolabolago. Seena
re sa kōmana bolōtō, ke bōna e ke re bolō-
tōtšê ditaba. Fe go se bjale gōna, ditaba
tšê motlhōlogadi le a ditseba, gore motlhōlogadi
di a laolwe.

859

K34/82 290

700. Ke le bugilê kudu, go riale ke Mokubati.
Go ya ka merutla, a se go tšwana, a owa di-
taba le, a botsšana. Bjale kage o kwe ka di-
tšebê, are, a ke se boêlu, ka go riale, wêna, ore
keng. A re, naa o atlhala. A owa, a wa bolabola
ge ore, o wa tllhala o bôna a tšêu ke mang. Tlo-
gêla di polabolô ka moka, o ka seke wa mokgô-
na. Ka gobane le wêna, o mosadi, o tllilê ka
dikgomo, baya mola e be e le wêna mmago moku.

701 A napa a dula gagabô, mosadi yo we
ke poya bogadi. Bjale Pulane le yêna a ya
etia ngwako wa gagwê, a bôna mmoto, wa
gagwê a dula. Ditaba tša bôna tša
fêla di etla mo we.

Tema ya 14 tllhalô ya bohuhudi.

702 Bohuhudi le bjôna bo baka tllhalanô, ka
gobane, mothepa o tlave, nna nka see ka
mohôa. Bohuhudi bo gabedi, empa go a swana,
bjale phapanô ya bjôna ke e. Mothe o ja kudu,
a seke a ba le bošaeadi. Bjale yo mangwê o ja
kudu a ba le bošaeadi, bjale kudu go tllhadiwa
wa bošaeadi.

859

K34/82

241.Temana ya i bohuhudi bja bošāedi:

703. Boraedi bja motho yo magalo, bo phala ke bja yo manyana. Kudu: motho yo magalo, o dira, ditšhila ge a nwešē bjala. A tšeya bošāedi a šaša bjala, kgantše bjala a bona molato. Motho o nwa bjala bjale ka ge e ke bo a feta, le ge a hošē, a nyale go šielā yo mangwē. Ta-ba ya mohuta a we, ke bjōna bohuhudi.

704. Ka magō ga mo we, kemoka o tagwa kudu. Ge boile bja mokata, kemoka o thōma go dira ditšhila. O tla bōna noka e ēla gare ga bathe. Noka go bolabolwa morešō. Ba bangwē base gorota, ba ba banya le masepa. Bjale ke bjōna bošāedi bjo we bo bolabolwaga.

705. Manna ga e sale, mrogana o ka seke wa mmōna gare ke lešāedi. Ka baka la gare bjala a banwe. Fēla matsūtī a bo le'ono, ba bo nwa, ka baka la gare yo mago'o ie yo manyana ba šo swana. Ba nwa bjala kudu bjale ka ba bagōlo goba go fitiša. Ba kgale o be a bo-nwa kowa a šetše, a bikilē mosadi

859

K34/82

2423

706. Bjale ka Kuka Maletô, a loša mosadi ga Pōpēla, ba kwana. A ya a botšā batswadi, ba dumelana le yēna. Bjale ba iša ma-botšō go batswadi ba mothepa, le bāna ba kwana le taba e we. Ba nyala mothepa ka lesame la dikgomo.

707. Dikgomo tša go nyala, go nyala go nyala, batho ba ba amiwago ke batswadi ba mosadi mosogana. Ka moragō ga mowe, ke moka, ba iša mosogana go bāna mowe dikgomo tša gagwē diilego. Ba moiša ka pudi, pudi e we, bare, ke ya kgata lapa.

708. Pudi e we, a e ruiwi, ba e bala-ya. A owa, ba e bala-ya. Bjale ka moragō ga pudi e we ya kgata lapa, go fedilē ge mosogana a nyaka go bāna mosadi, ofo bitšā makgatlē wa gagwē, a ya naē. Ya ba sa iša ke manyadi, a owa mola, a moišago la mathōmō ke moka, tsela le motho yo ba tšonago ka yēna a mmona.

859

K34/82

243

709. Ka tsatsi le le ngwê, ba ga makgala wa gagwê, ba mmitha. Bare, a tlê go kgopêla bjala. Mosogana ge a e ya bogweng, a sepele, a le noši, o bitša makgatlê. Ba fitlha ba ba lla magogô, ka ngwakhong. Ge ele mašwa ba tšwai ba llê gagabô.

710. Ba tšhêla morutlwana, ba fa dikgarebe. Ba swala ba isa, ka ngwakhong, o we go dutšigo bakgōnyana go oina. Ga ba ke ka noši, ba kgêla ke dikgarebe. Makgatlê ti isa go ja bogwê, a se bja oga. Ba nwa pitšana e la ba fetša.

711. Ba goma ba ba tšhellana ya tlala, ba isa bakgōnyaneng. Makgatlê o nwa a tšhebêla, bjale mong mosadi, o nwa lōna la mabêlê a ka mpolaê ke le-ma ke le noši. Pitšiu go fo fetša yêna. O a bo bolaya, la morago botla bolaya yêna. O tšwa ba a bolabola maaka bogweng. Ka go bane bjala a botswale le pjêga.

1859

K34/82

24

712 Molaō wa makhōnyana ge a e nwa bjala bogweny. O swanetšē go fanwa a dutšā ka ngwakhong, o we ba mo alatšego le go-gō ka ga ōna. A seke a tšwa a ya a nwa le ba ba ngwē ka kgakala. Ka go-bane, ga go dumele, goe makhōnyana a le-bane le makholo wa gagwē wa moadi. Le yēna makholo wa gagwē a swanēla, go tšenēla makhōnyana ka ngwakhō.

713. Bjala bo dutšha mošho makhwa wa gagwē. Ke nnete bjala ga botswale le bjēga. A tšwa ka ngwakhong, a hwetšana goe ba be-ile pitšha kgakala ba nwa. Ya ba o ya mola ba dutšaga, a fitšha a dula fase. Makholo wa gagwē a thōna go hurašha pitšha.

714 Yo mangwē a se, naa makhōnyana a la mofa bjala, re mošhē bjale o nyakung, a re tsebe. Boēla ka ngwakhong, bjala re go-filē, o ba o e nwa le basadi bogo. Mo o nyaka go bōnēla makholo wa gago. A seke a bakwa se we ba motšaga, le bōna ba mihomolēla, akwe bjala a na taba.

K34/82 245

859

715 Ka morago, yola wa mahgatlê, a ya a mmitšâ a boêla naê ka ngwakhong. Ge a fitlhu, kemaka a napa a tagwa. A swa, o divilê ga botse, o kgatšê ditšêlê. Mmalo! ba bôna naku e êla, mkgônyana, o rata bogweny. Dikgarebe tša tšwêla ka ntlê. Yo la wa mahgatlê, o thâma gaja ke ditlông, a tšwa a swere le para la gagwê. A swara tsela ya go ya gae, ya ba bammo na, ba motšhibêla, a goma-a baya.

716 A boêla a thêma ka ngwakhong, o satagim lwê. O itšê ge a troga, a hwetšana gore borutšwê bja gagwe bo kšobilê. A thâma go ma-kalâ, e napa a ka a makala indy, ka 'saka la gore, bjala e be bo sa morwere. Bjale yola are, a re laêlê re tlogê, a gana, a homala.

717. Dikgarebe di tšwêlê ka ngwakhong, ka bakala go bôna mkgônyana yo we a rata. Makgo-lo wa bôna a bitšâ mmediê, are, sepela o tšeya pitšana e 'a, re tlê re ba tšhellê bjala. A peto-la mmagwê ka gore, a go ê lena.

859

K34/82

24⁷

718. Polabolo e we, ya gore a go e lena ya imela mamaga mothepa. Bjale a ya goreng ngwanaka, a fo homola. Ba molesetša a le bjale, ba bitša yo mangwê wa magatlê. Ge a fitlhlê, bare, go yêna, sepele a tšeya pitšana e la ya banna ba lena, se tlê se ba tšhellê bjala. Moredi, a go maumina wa seke wa ya, le bôna e ka noba manna wa bô.

719. Melato keng ngwanaka, a seke a bu botša. Bjale ba butšiša yala, yala a thâma go abella mang manna, ba bala-bala ka matlhô. A se, ba botšê, a thâma go ba botša, a se, ngwakô otletšô, a se, mošetô. Bjale re na se tšhabilê, bjale ke bôna le we, se se boeloga ka ngwakong. Ke mošetô setô, a se matlhatsê, bare, mošetô setô, a se matlhatsê. A napa a homola le molomo wa gagwê.

720. Letšetsi le ya madikêlô bjale mothepa, a e boe ka ngwakong. Moxuti, a ba le maruru, bjala bo ya motlogêla. A kwa gore borukgwê bja gagwê bokolobilê. A se, ba motšhetšê ka metri, yala wa man kgatlê a se, a ke tšebe, le nna e be ke tagilwê.

859

K34/82

248

721 Bjale yala wa mahgatle a tšona, aya go bitšoa yo mangwe wa methupa. A seke a gona, a ya ka ngwaking. Bjale bare, go yena sepela, o re bitšetše moketše. A ya a mmitšoa, ge a tlile bare, go yena sepela o re laella ga mahgala, re na re hoše re boela gae. Ge a ya laella, mahgala wa bona a re, bana ba we, baka a ba rōbulē ba tlatloga ka morwana.

722. A gona a poetsa mantšu a we go bakganyana, bjale bona bare, re ka sehōnē, a re nyatšē, ka morwana re na le maētō. A boela a botšoa mahgala wa bona gae, bare, ba na le maētō ka morwana. Bjale mahgala wa bona a re, bakwala bana ba we, baka. A buēmē ke bufē diēta.

723 Ba tšeya pitšana yela ya bona, ba batšhele bjala. Difate tšona ba ba buletšē, a baka ba tšhella ke dikgarebe tšela. Baile ba kgela ke mosetsana yo monyana. Ba nwa ga botse ba sa fele pelo. Badisela go tloga ka letsubjana, ka go tšhabiša borukwē biola bia go kolobiša ke moroto.

859

K34/82

248

724 Bjale ge letrubjana le tšeatšea, ba tšwa ba swara tsela ya go ya gae. Ba ile ba tšeela ke yēna moetsana yata manyana mapara a bōna. Dikgarebe tsela tša bōna, a dimyake le go ba bōna ka leitlhō. A gwa swaba makgatle wa monna fēla le yēna motšeiwa o swabilē. Bjale yēna, o napilē a swabēla go ya kgolē.

725 Bjale mmaga mathepa a šala a tšena ka ngwakhoy. Ka nyete a hwetsana gore mōgō nyana o rutile. E ka ba gorutile o fe, bare, ke yēna mang moadi. A gwa rota makgatle, a swa, re mmone, ya gona taba nywa ke, o be a hoše.

726. Moredi wa gagwê, a re go mmagwê, le seke la ja dikgomo tša gwê, le mofê, a fetilê pele. A re ngwanaka, o seke wa iša pelo kgolê, a diva ka kgolê, ke baka la bjale. A re, mo we ke le buditsêgo, ke le botša nnete, wna a ke nyake goba ke swara tšhanyja (ditšhila) ka diatla.

359

K34/82

248

727. Mmagô ngwana a gopola gore, o noba a balabola, a seke a tlhikōmela dipolubolo tša moredi wa gagwê. Kganthe o balabola a tšē. Bōna beng dikganebe ge ba ilé morōgang le dikgonang, magame e bōna, ke a go kuēva morogana ya we. Mothepe le yēna, e fēla a se, batswadi baka ba swanetšē go mofa masepa a gwê.

728 Ka tšati le e ngwê, morogana e tla bogweng. Mosetsana a thōma go fapana naē, le bo makgutlê a seke a ba bitšā, lè legogō a seke a ba lla. Ba no gakanēga kgorang. Ba bitšā sebaka sa bōna, bave bakgōnyana še bata. Bjale ba llê le gogō, o ba bitšē ba tlê ba rōbalê.

729. A ba lla le gogō, bjale a ya a ba bitšā, bathōma go makala. Ba makala ka baka la gore, mupara a bōna, a tšē ke mosadi bakeng sa mē-thepe. A o wa le bōna ba mo šala nthagō, go fitlhēla ba tšēna ku ngwakang.

859

K34/82

250

730 Je ba le ka ngwakang, ba roma yêna mo-
sadi yola, gore a yo ba dumedišetsä. Ke yêna
sebaka sa bôna. A isa maduma, ba a mogê-
la maduma a bôna. Bjale moadi yola wa se-
baka, a ya a ba a ditši nabô. A ba butšišä
maphelô le bôna ba butšišä, a owa maphelô
ba gôna. * 5/12/62

731 Bjale bare, kowa go sebaka, moadi wa rena
o kae, bjale uve, a se tsebe. Lehano o be
a se gôna mo, ke šiti go tseba ka baka la
gore, ke tšugilê ke se gôna mo gae. Ke tse-
ne go rena mo, ele bošeg. O šiale, ka baka la
gore, a tsebe se selego ka palo^{ng} ya mmago
mothepe. Sepela o se butšišä makgolo, gore
moadi wa rena o ile kae.

732. A ya, a ba bôna gore bakgônyana ba
re, moadi wa bôna, o ile kae. A se, sepela
o babotšê o e tiê. A boetsü mantšu a we
go bakgônyana. O ba botšä gore, o e tiê. Sebata
mola se bolabolê go re, o gôna bjale e kube e lephoš
le bôna ba bolabola bjale ka baka la gore, bu sa
tla šala ba laya ngwana wa bôna.

859

K34/82

254

733. Mosadi yola wa sebaka a tloga, a ya mala-
eng. Bjale bakgōnyana ntlo ya ba goléla, ba go-
pola go tloga le bošego bja we. Ba bōna gore ba
ka dira phōšō. Ba kgotlella ba rābala go fitihē-
la boesa. Ba bula difate, bava, e be ve etla
go bōna mosadi wa rena, bjale ka go bune o tšere
maētō, šalangi. Bave, di a kwala, batloya.

734 Ka moragō ga mo ba tlogilē, mothepa e
tla ka gae. Mmagwē ke motlhōlogadi, a thōma
go o-manya mosadi wa gagwē. Yēna a mofeta-
la, ka gore, o wa tlhaka, ke le butšitšē gore
mo fang dikgōma tšā gwē, nna a ke sa moa-
ta.

735 A bōna gore ditaba di boima, a thōma
go bitšā baleloko ga mōgō le dikgadi gore batlē
ba mothušē go molaišā ngwana. A bitšā le
makgolo wa mothepa. A ba beela le tšatši la
go gatlhana ka lona. O divēla gore a hwe-
tšane le baka la go dira mapoto. Ka moragō ga
dipolabalo ba nwē, ba kgōne ba palakana.

859

K34/82 257

736 Letšatši le we, a ba beetsiëgo lona la fitlha. Ba ya bakgobakana lapeng la ba mathepa. Bjale mmaga mathepa are, le bitšitšê ke nna. Ke ga kama le ngwana mo. Ke ile ke dutši, ka bōna mothu, a etla. A re a rumilê ke baga Maleta, bare ngwana wa bōna, a kwane le ngwana yo.

737 Bjale ka le bitšā, ka le bega ditaba tša bōna. La dumelana le mowe, moredi wa lena a kgutlhitšego ke gōna. Bjale ra ba ra phophela dikgomo, ka baka la gagwê. Lehono oie, a sa nyaka manna yola. Gore ke nnete, a sa morata, manna oile, a tla bagwang, bjale a matšhaba, a rōbala a letšhi. Ke yōna taba e ke le bitšitšego yōna.

738. Mošilo Pōpela, ke ra ngwane wa mathepa. A re, o ke 'o re botšê gore molato keng. Mankoba ke yēna mathepa yo we a tihalago ba ga maleta. Ke nnete, morogana a ke sa manya, ka baka la gorata ka ngwakong. A ke yo ke goba ke swara tšhapja ya metho yo mogolo.

859

K34/82

253.

739. Ditaba tša tlêma ba bagolo, baretuu
le baka le letelele. Mošilô a goma a bolabola
are, ditaba di a kwala bjale lena le reng di-
kgadi ga mmôgô le malome wa ngwana. Ke
bega lena taba tšê ka baka la gore gantšê
bana, ba fêla ba o kwa mantšu a bolena.

740 Tsetsetse M-ongale, ke malome wa mo-
thepa. A re, ditaba di a kwala, bjale motlhamong
ditaba dina le moredi yaka, o diya gore ngwa-
na a tihale manna. Mmaga ngwana, are, a owa,
a sebaka laka. Motlhamo ba kwanago, re ile, re
mmatšê gore, batho ba sepele ka dikotšê. Mo-
tho ba ripega letšôgô go ba leoto, a o ka seke wa
motlhamogêla, are, a owa, bjale lehono ke sela
e ngwê. Nna e ntšhita gore nka reng ku yona.

741 Kgadi, yare, ngwana, yo wa kgaitšedi
yaka, o wa kwala, ga gona, yo a re dumê-
lago. Go ba a swara, ditšhila tša motho yo
mogolo, e se tša ngwana. Mofeng dikgomo
tša gagwê masogana a tletšê a tla motšean
Kamoka ba dumelana le mowe kgadi, e bolabotšêgo.

859

K34/82

254

742. M magô ngwana yo we leina la gagwê
 e lego Makgôpê, bare, bjale dikgomo ga digôna.
 Bare, ga gona taba, o tla fo dula mowe lapeng
 go fitlhêla morogana yo mangwê, a mološa. Le
 tšee dikgomo tša Maletô le mafê. Ge a sa du-
 tšî, mo lapeng, bjale moradi e tla ba e le wa mampê.
 E sale wa ga Maletô, ka gobane, e šu go
 bê le mothô yo a montšhitšêgo. Le ya ^{na} ngwa-
 na wa lena, ka gaele mo we.

743. Bathôma go taya ngwana, bare, o wa bôna,
 o bolabotšê gore, a o sa mo nyaka. Empa ga
 gona, mothô yo, a fofanego naê. Ge a tšile
 bogu, a seke wa motšhaba, o dulê naê.
 O a seke a seke a seba, gore a o sa morata.
 E tšare motšhang o we o bônago le mothoka
 wa gago, a nyaka, re re dikgomo tša gagwê.

744 Ge o ka mo tšhaba, ba ka le maga gore,
 re a tšhala. Bjale ba tla ba tšwenya ka go-
 re, re nyaka dikgomo. Bjale dikgomo a di yo.
 A kwana le mowe ba bolabotšêgo.

859

K34/82

255

745. Ge morogana a tšile bogweng, ba morwara
ga botse bjale ka pele. Bjale ditaba ba dibalaba-
tšē ka selapa sa bōna. Batho ba šele ga ba
tsebe sela, ba fēla bare, ba molailē, o kwilē.
Methopa ge e kwēra morogana, ba le ka tšekō,
o fēla a re, a na taba ke monna waka. Pelo
e ja se, rote, ke maratilē. O ile a dira boššadi
bjowe ka baka la dinō. Nka ga sa nwa a sa
rote, ke tla no matsō, o tla ba a lutlha.

746. Monna yo mangwe wa go Mohlabe, a kwa-
na le methopa. Bjale a napa a motšhabišā.
Ge a fitšhilē nāē, no we, a go motšhabišā
tšā. A ya go tšwadi, a ba botšā gore,
ke di... molato, ke molato wa-ng, ke tšhabišitšē
Mankōra. Ngwana, o dirilē phōšō, lapa le we, a
le a loka, ke baloi. Ga gona taba ke molo i wa
ka.

747. O tsebe gore, o tšitšē nāga ka motseng.
Ba bitšūna ba botšūna molato o we, ka moragō
ga mo babotšūne. Ba roma sebaka sa goya
ga Pōpēla sa gore nyakellang mono. Sebaka sa
bjale bare, sepela a babotšē ba nyale. A ya babotšā

859

K34/82 256

748 Ba ntšha dikgomo ba nyala, lesome la dikgomo le kgomo tšhe pedi. Bjale ditaba dilukile, Maletō, a sana moradi. Ba roma mothe gore a yo tsibisa ba ga Maletō gore ba e kgopolélē. Sebaka sa ya sa fitlha, sare ke rumilē, ke baga Pōpēla bare, e kgopoleleng. Sepela o ba botšhe re sa botšhama, fēla ka tšatši la gore kerena ba we.

749. Ka lona tšatši le we, ba ya ba hwetsāna, ba ga Pōpēla ba ba letetšhe. Ba gupa dikgomo tšhe lesome dinago le kgomo le dipedi tšhe nne. Molata wa fēla o tla mo we. Ke yōna tšhalano ya bahuhudi bja bošchedi.

750 Ka moragō ga tšhalō, ke gōna batho, ga mmōgō le yōna moragana, ba kwago gore moradi, o motlhaditšhe ka gore a rote ka ngwatheng. A ba sa bipa, ka gobane bokganyana ba ledilē. yola wa matlhatlē, o fēla a ganetša, ba diya tšhadišhe.

859

K34/82

257R

Teimana ya 2 tlhalō ya bohukudi fêla
ka ntlê le bošuedi.

751. Go ja ka maatla go baka tlhalanā. Mo-
kgonyana ga a ilê bogweng, a swanêla go
ja ka maatla. Yo we a ka ja go ka maatla
ke makgatlê. Yêna melaō, o wa modumelha, ka
go bane bogwê, a se bja gwê. Ba fêla bane,
makgatlê tšiša go ja bogwê a se bja gago.

752 Taba ~~am~~ ya gae, moji yo magolo ke
makgatlê, e ya kwalai. Ba kgonyana di jō tša
bāna, ga ba je kgakala, ba jêla ka ngwako-
ng. Methepa e we, go fa-ga tšā go ja, ke
maka ba dira ka ngwako ng wa ba kgonyana.
Ba ba fa metsi a go tlhapa dia-tla, batšua
ka ngwako.

753. Ge ba tswaletšê ngwako, ke gōna ba tlha-
pago diatla, bjale ba thōma go ja. A ba bāne
gore motho yo a jago ka maatla ke mang.
Ba tšolêla makgakgō a mararō, ba swanetšê
go ja ka mabedi la borarō bu seke ba lethō-
ma. Ka morwana ba tla dira a macanê, ba dira bjale
le kgakgō la mafelō, a ba swanêla go leja le go ba

859

K34/82

258.

sa'nova. Se wa ba ka bônago yo e lego lehuku
di, ke mapoto ka go bane, ôna bukgêla ke di-
kgarebe.

754. Bjale ka monna yo wa ga Mahlabe ba-
re ke Kgapana. O ilê a dula bogôpê kudu
ka go nyaka godiša dikgoma le ge a godilê.
Berdishi a ba fapane le lebakê, bjale le yêna
o be a kgôga lebakê kudu. E sale go e ba
yêna le makgaweng a go tsebe, le go ya bogweng
a go tsebe.

755 Mosadi wa gagwê, a se wa go šôwa, o
tšêš ngwana wa malome wa gagwê. Ke gore ke
motšêš wa gagwê. Ge a tlaya bogweng ba
di yo gapeletša, a kgona a e ya. Makgwa
wa lebakê, o diša motho kudu. Yo mongwê a
kgôga, o nyaka go šoma kudu, yo mongwê ke go sê-
ga batho, yo mongwê le modiva se bodu le go raga batho.

756. Le bjale ka bjala, bjala wa bodiva gore, o
'oê setlhôtlôlo ke moka ke modirô wago, golwa dintwa
bo a dumêla, wa šoma, goba wa rōbala kamoka bo
ya dumêla, ke madumêla tšatlhe.

859

K34/82

~~859~~

757. Bjale mosogana yo we wa ga Mohlabe le modira gore e bē makgapa (setlaēla). O fo sēga le ge ntši ya fofa, a sa kgōne modirō, le ge e le ope, ya godira ke banna. Ge jeng e be e le mahulō, go ja a be a phala le ba sumi. Bjale le modirō kgōtšo.

758 A ya bogweng le manna yo mangwē wa ga Raganya. Ge ba etla le tšela, o matsā melaō ya makgōnyana ge a le bogweng. Motho, o se swara batho, wa seke wa ba o dirisa bjale ka mo gae. Ge o bōna o tšwela ka ntlē, a wa-e thona. Dijong le gōna, lekga-kgō ~~la~~ mafellō ga le lewe, a dumela.

759. Ba ya ba fitlha, se phōkgwē, sa nyaka gotsēna, bjale a moswana ka le tšōgō. A re, re swanetsē go dula mo kgakala, kantlē, ga kgōrō. Bjale, ba tla bōna bjang gore gona le batho. Re tla ba tsibisa ka go gōtlhōla, a owa, ke motlhakō taba e. Yēna mang a tšhama ga gōtlhōla a sa khutši, bjale yola a dio ba a thibela

859

260

K34/82

760. Ya ba ba šetše ba kwilê gōe, bathō ba gōna. Bjale: ba di yo makatšā fēla, ke mogō-tlholle ya sekuka. Ba ya ba tšeya mapara a bōna. Ba ba alla legogō, ka ngwakhong, bjale, mothepa, a tšoga a tšama a bitšā ba makgatšē. Ge ba fitlha ba bula ngwahō ba tsēna, ba kwatama fase ka dikhutšu, bare, some la matšētšē. Bare morena, ba fainama, bjale, are, ba dirang, are, ba nyuka tšhulete ya go loša ga bōna

761 M maló! manna a ōma ka diségō, tšā jiša makgatšē ditlhong, a ntšha ya gagwē šeleng a ba fa. Ya ba gōna ba inamologago. Bjale boma kyutšē ba dikyarebe, ba molebella, bare bjaree, ba mōna. Ba bitšā bakā, satla, bare seišē-mōna. Ka gobane mosogana a na tšhalete, ba dumedišā ka pudi. Madima a bōna a kwala.

762. Le sēgō la mo, o sēga ka ngwakhong, o we o filēgo ēna. Le gōna go ke ya methepa. Le ge yo mongwē a ka kwata, batwadi a ba tšentšhe lentšū, ba ka bolabala ge ba ka kwa yo mongwē a la, bare, ra lokang ga botse. Ba ilē ba bōbala ga botse, gwa tlhoka le pelaelō.

859

K34/82

264

763. Ge mahube a banna a thōma go hubala, methepa ya tsoaga ka moka ba tšwa ka ngwako, ba yo setla. E rilē ge a basadi a thōma, yomongwē wa methepa, a rutlhatšā metsi a go tlhapišā, ba kgōnyana. Ge bonapā bo palakana, ba ba la metšā a go tlhapa. O no fitlha a kwatama, a beya metsi a tloga.

764 Bōna beng, pa tla ba ba makwa. Bjale yo mongwē, o tla tsoaga, a tlhapa. Go bōnagan la gare, motliši wa metsi, o ēma molomong. Ka gobane motliši wa metsi, o re, go beya, a tswa lla lebatšhi, a tšwa fēla ge o fetšā go tlhapa o tla bōna, a bula lebatšhi, a tšya ditšhila tšela a yo difalatsū. Ka gare, ga metšhi go fa kēlwa teke goba sche. Pele ga gare, a palatšē ditšhila, o thōma a phopholetšū. Ge a hwetšane tšhalēte, o wa tšea. Bjale o tšhella yo mongwē, le yēna, o swanetšē go dira bjale. Bjale mongwē a tlhaka teke le ge e ka ba pene. A potlhapa, motlhapišhi, a phopholetšū ka gare ga metšhi, a se hwetšane selō. A uwa ke mparé.

859

K34/82

262

765. E be e letšatši la mathamō a ya gata la-
pa la makgolo wa gagwē. Ka moswana, monyadia
fitilha le pudi, a re, go makgolo wa bōna, ka sebaka,
ke tlišitšē makgōnyana wa lena, ka pudi. Ba tša-
bēla taba e we. Ba bolaya pudi, ke moku
e 'a peā. Molaō wa yōna ba swanetsē go
njana' mo-tšhatšhathano le bakgōnyana.

766 Molaō wa pudi e we, e tšala ke sebaka
sa mo, matseng, e we ba tšenago, ka sōna. Na-
ma ya sebaka, ke letšogō, e tšwa bakgōnyaneng,
ka gobane ke pōna ba moomago. Bakgōnyana
ba ya ja le dikgarebe tša bōna ka ngwakhong.

767 Dikgarebe di ku seke^{ya} ja nama ya pudi e
we pele ga gwe, ba ntšhē¹ tšhalete. Ba swanetsē
go ntšha šeleng, goba go leta mowe. Mowe ga
ya ka bohumi bja batho, ke gōna ba tla kgōna
go ba ija. Makgatšē a ntšha, a ba fa šeleng.
Ka moagō ga mo we, ba nuka seke sa godiku-
la mēnō. Gwa gona gwa ntšha makgatšē.
Bja le molaō wa dikgarebe o feditšē, go šetšē wa
bo makgolo wa bōna.

768. Molaô wa go ja ga nama ke bakgônyana. A
 ba swanêla go kokonea dincama tšar masšapong, a
 uwa, ba dira bjale ke dimpja. Marapô go kokona
 bakgekolo. Le bôna a ba kokone ke fêla, ba swa
 netšê go ntšha masšapong a mabedi goba le fa-
 korong, ba kgonê ba kokona. Bjale ka gobane mo-
 kgônyana a na seka, pua goma gwa ntšha ma-
 kgatlê.

769. Mong mosadi a re, go bôna gore ba bolailê
 pudi, a re, kôna ba letšhafisi le go tšola tšar
 goja, a tšwa ka ngwakang. Monna o kgalegi-
 lê le-bakê. O nyak go tšilo ja dijô di motse-
 lêla. A ya a le ngôga, ge a boya ekwe-
 tšana dijô di molêtetê.

770. ~~Ko~~ tšai le we, dikgarebe, dijêla ku nyua-
 kong le ~~ngwana~~ le baka ka lethii. Mong mosadi
 a lebala gore o tšilê bogweng. A ja bjale
 ka gare, a phura le marapô, bjale yola wa
 matšatlê, o bôifa go mmotšû, ka gobane dikga-
 rebe dika gare, fwa ba gare go mongwê wa
 dikgarebe, a ba kokone. Yola a phakisa a le-
 setšai go ja, mophulô a tšwêla pele le go ja, a ba

859

K34/82

289

a fetsä buušwa gammōgō le nama. Marapō a
lesetsū ka gokwa ba mmotsā.

771 O ile ge a: gana ba tšea pitsā ya ma
poto ba bea ma. Ba thōma go ba kgēla, yo la
wa mahgatšē a nwa dijō tšē pedi. Yēna a nwa
ka mokgwa o, a ka gōnaga, mawe mahgedi a
bago aye, a uui. Bjale mosogana a rōbala le
borōkō. Ka mosogana, a: fo diva bjale ka mabana

772 Bakgōnyana ba lala ba laetšē ka mabanyana,
bjale ka moswana ba bafa dijō ba ja. Bathwa
mawe bagwang, ka tšhepo, methepa, e ba tšela
mapara a bōna, ba ba ntšha. Ka moswana ba diva
bjale, ba ba ntšha, ba ya ba bagmēla tšeleng.

773. Bjale methepa, wae, monna ke setlaēla,
e bilē ke mphulō, nka se mohošē. Kemoka o
tlanogilē, ga nyake go ya go mosogana yowe
motswala wagwe. Bjale, o no fēla a bolabola le
pele ga batwadi ba gagwē, gove zela zela e
se monna ke setlaēla. Empa le ge a bolabola
ka mokgwa o we, e ba ba se motlhokomele.

859

K34/82

265

774. Ka tsatši le lengwê, morogana a ya bogwe-
ng. Bjale mothepa a fapanana le monna, a ya mo-
we yêna mong a ratago. Ba kgônyana ba rûbala
le banyana ba ba nyana. Ka morwana bave, ba
ga makgolo, šalang, ka gobane, moradi wa rena
a re mmone. Makgolo wa gagwê, a ka a ba le
lentšû ka gobane a ba mmone.

775 Ge mothepa a o kwa gore ba tlugilê, a
boya. Papagwê, bave ke Temêka Maseôkôma leina
la mothepa ke Matlhaba a enwa. A re go moradi
o be o ilê kae, bjale ave, a ke morate monna
yola papa. Molato ke ng, monna ke lekhudi bjale
nka nka ka mohôša. A ga fêla mmagô ngwana
ditabatlantšû gore a aê moradi wa bôna.

776 Bjale mmagwê, a leka ke maatla go ba-
labola le moradi wa gagwê. Bjale, a mmotšû gore
a ke monyake. A botšâ monna gore, ngwana
a ke kwane naê. Bjale papagô ngwana are
ditaba ke a dikwa, go kaone gore,
o bitšê batwadi ba gagwê, ba tlê
ba bolabolê naê, nna nka mmolaya.

777. Ba di-a gore batswadi ba mothepa ba tlê ga mmôgô le malame wa ngwana le kgadi. Ba ya ba kgobakana mo we lapeng la bo mothepa. Bjale papagô ngwana a-re, le bitšô ke nna, ka baka la ngwana yo wa lena. O re, a nyake mo nna yo la motlogole waka, bjale ka bôna gore nna ge nka bolabola naê, nka mogobatošô. Lena bolabolang naê ga botšô. Taba kgole nna kôre o ya go a pêla sa kgadi wa gwê.

778. Bjale ba bolabola le yêna, bjale, a thôma-go lla. Ba seke ba mopella pelo, ba bolabola le yêna. A re, nna, a ke ga monyaka, ka baka la gore, nka seke ka makošô. Taba ya bo bedi ke re-tlaêla.

779. Rakgadi wa gagwê, a-re, o wakwa, ge o nkgama wêna, ngwana wa kgaitšedi yaka, galukilê. Ya na mo we, wêna, o sego o nyuka go ya, o seke wa tla wa mopotšô taba. Mogologole a-re, mpa ya motša, ke le nakana. Monna ge a ija kudu sa go mathibêla ke serafêlô sa mapoto, ka moragô o tla bôna go ja kudu go fedilê.

859

K34/82

26B

780 Ba-keng sa botlaëla bja ngwana ya we waka. A setse mankale, segô le no mankale. Wêna motlhomang o tla ya o bêlêga bana ba botlhale. Ka baka la gore, o tseba pêlêgô ya motso. Malellô a polabolo e we, a thôma golla, ba mo homotšâ, ba mmotšâ gore kgadi a e lle gae. A phumula megôkgô, a hoinalany.

781 Malone wa gagwê, aie, ngwanaka, e kwa mowe bathe ba, ba baldholago. Gôna mowe motlhogole o tla kwana e nna. Go seng bjale gôna, madimabe a nago. Bjale ka ge o e kwa rakgadi wa gago, bakeng sa botlaëla bja ngwana wagagwê lentšû le we a se lentšû, wêna ga o tla tšilê, o tihališê ka botlhale bja gago.

782. Ka dikomanô tse we, le yêna a ba a kwa mo we batwadi ba mmotšôga. A lokolla pelo ya gagwê, môya wa gagwê wa kwana le go apeya lapeng la rakgadi wa gwê. Bjale batwadi ka moka bathabêla tseba e we. A ya lapeng la rakgadi wa gagwê go a pêêa: kgapanana. A owa ba ya ba kwana.

859

K34/82 268

783 Bjale batswadi ba mathepa, ba ilê ba bûna gore mokgonyana, a divilê phôô. Ka goja bušisa bogweng a fetša. Kganthe molaô, mokgonyana ge a ka ja tsà goja a fetša, ba swanetsê go malifisa. Molato o we a lefa ke pudi, ba mo utu. Bakeng sa goja kudu, kgadi e ba e sa kwe botlhoko kudu, ka gobane kemolaô wa bôna. O ile a kwisû ke la gore ke setlaêla.

784 Motho ge e le setlaêla, a le mmolaba-
le motswadi wa gagwe u le gôna. Le šala
le šepana sa se gôna. Ka gobane setlaêla ke
maroga. Ke gore o ve tswalô ya mosadi ya
a balagilang motho ya we, e kgopamilê. Bjale
ka baka la bonyana, a bolabola lentšu le we,
a nwe ke lentšu a le rogame.

785 Bjale - ka lešapa la mafua o we, ke ge kgadi,
e bolabola nyepô e, a etse mankale, šegô le
na mankale. O e bolabotšê ka baka la gore mo-
kôlô wa gagwe, o ile wa kwe botlhoko, ge a
roga ke ngwana. Mankale ke šegô se segolo, se
we ba rokolaga tswalô ya mosadi ge e kgopamilê.

7/12/63

859

K34/82 269

Temana ya 3 bošedi bja monna wa lapa.

786 Bošedi bja monna wa lapa, bjale ka ge gongodilwê ka mo go 705 gore masogana a kgale a be a sa-nwe bjala. Go be go sena temogô bakena sa taba e we, ka gobane e be bu sa nwe bjala. Bjala e be go e nwa banna ba gotiani fêla. Ba banyana e be bukghophola masêfai lêla. Ka goriile o be o ka seke wa bôna bašedi bja bôna.

787 Bošedi ~~bja mathe~~ ya mogolo batlha-giša ke go tšigwa. Bohwetšwa kudu kgorong ya Matselamokana ba we barego ke ba ga Mabakane gōšō e we moetsana ge a kwanele masogana wa ntšhe, ba mmotšā taba e we. Ge o ile a we, o wa ya, gōša go lukile ka gobane, o ile a tšeba, ka mošwana a seke a bola sola.

788 Mosadi o swanetšhe go uti bošedi bja monna le yêna monna o swanetšhe go uti bošedi bja mosadi. Le basadi ba lelho le we la ga Mabakane le bôna ba no e tšā dikgaitšedi tšā bôna. Ba fo nya ba robetšhe, bjale monna ya šilego, a motšea, o swanetšhe go uti bobē bja we.

859

K34/ 82 270

789 Bjale ka Matsentse Mongale, a tšea moradi mo we kgorang e we ya ga Mabakane. Leina la moradi ke Mabakane. Moradi ya mmotse bjale a zinya ke go rota, e mpa motihang a sa nwa a rote. Ge a nwele bjala, molaō ke gore a rote. Ke gore ba tagwa, ba rōbale, bjale pele ga gore a rote a tšoge, o swanetše go rota pele, a kgōnē u tšoga.

790 Bjale monna a ~~bana~~ a rōbala gare ga batho, o eka ka maatia gore a motsošē, ge a gūnēla, se noka o thōma go motia. Bjale batho ba thōmē go makala gore motšho e hwelung, a dirile ga botse, a robaditše bjala. Kgantše yēna, o tsaba mokgwa wa moradi, bjale ba sola monna ka go bane a ba tšebe mokgwa wa moradi.

791 Ka tšatši le lengwē monna a seke a molemo ga gore o tagilwē. Ka moragō a kwa ka ge bare noka e ya ēla. Ge are, o wa lebella a hwetsānna gore ke moradi wa gagwē. A thōma go ja ke ditšhong. A tšia moradi wa gagwe, bjale moradi a napa a tšhabēla ga gabō.

859

K34/82 270²

792 Bjale ba gabō ba ya ba twara mosadi, ka baka la gore a se mathōmō a motia. Ke gantši a dula a motia, a motičela bjōna bašāedi bjo we. Manna a ya ga makgolo wa gagwē go nyakēla mosadi. A hwetšana a le ka mo we, gagabō. Bjale a-re ke nyakēla mosadi, ba-re mosadi wa gago o gōna.

793 Sepela o pitšē batswadi ba gago, otlē na bo. Re nyaka go tšilo kwa gore molato keng. Ke a kwa ba ga makgolo, bjale taba e we ke motietšego gōna, a se taba e e ka kwago ke batho. Bjale, go kaone gore nna ke lefē bakeng sa madi. Wēna o ka le fa molato kante le batswadi ba gago, a owa, ke tla ba botšā.

794 Bjale wēna bolabola gore molato keng ge o motia. Ke a boifa, fēla bjale ka ge le-re ke bolabolē, ke tla bolabola fēla le-re ke a rogana. Mosadi a nwa bjala, a rōbala gare, ga batho, ke moku nka e loēla. Ke lona le baka le we ke dulago ke lwa le mosadi.

859

278

K34/82

795 Mosadi o ka bolabola, a gago mantšū. Nna
a ke tsebe, goba ke bolwetši. Ge e le godira
gōna a ke diri ka kgōlê. Ke nnete o ntie-
tše yōna taba e a e bolabotego, le matsa-
tši a ~~se~~ fitilego, ntwa ya rena ke yōna ya
bolwetši bjo we.

796 Papagō mosadi ore, bjale, o wa kuu, ge mo-
sadi wa gago a bolabola, gore, a tsebe: goba ke
bolwetši. Hêla ore, a diri ka kgōlê. Wêna o
ile ge a sepela le dingaka, tsū ga batša gore
molato keng. Nkešū ke tsamê ke laola. Ge
na mo-we, o na le phōšō, o tja bolaya motša
o se tsu o kwê kgōlê le bolwetši. Taba ya bo-
bedi o imago-batšitšê, ka go riale mo-we re
ga bina molato.

797 A goma, a ya a batša batwadi ba gagwê,
gore mosadi ke mo hwetšane bjale bare ke mo-
lato. Ka baka la madi, taba ya bobedi mos-
adi, ore, ke nnete, re lwêla bošuedi fêla ore,
ga tsebe gore o wa bubja, ge e le godira
gōna, ore, ga diri ka kgōlê.

859

K34/82

273

798 Ba ntšha kgomo ya tshadi ya sethōlē, ba ya go rapēla ka yōna. Bakgōnyana ba lwa, ba seng, ba rapēla ka kgomo, ba ngaletšā ba bōna gore a se molato. Molato o gōga ke sebaka wa ramēla se baka pele kantlē le letefō. Bjale ba go fetolē gore ke molato, o kgōnē o ntšha se tseka.

799. Sepela o matšē o ke a tšibilē kang gore, se tla molifisā. Ge a dia thōma go rapēla ka kgomo. Kgomo e we, a itlišē, o kgantšha ke yōna. Kgomo e be e le botse kudu, bjale ba bangwē ba le ka gae, ba nyuka gore ba be ya phatō ba boiaē yōna. Bōna butšwa tšhadi. Bjale papaga moradi are, a owa, a ke boaiya ngwana waka, ge a bōna e tswala.

⁸⁰⁰
~~780~~ Bjale ba tšhaka kgomo ka baka lago ngaletšā ke bakgōnyana. Molato wa fēla o e tla mo we. Ele gore moradi o ile a thōma go phetlaphetlēga, are, a ke sa nyuka go oōla bogadi bjale butšwadi ba magane tšū. A lokologa, ka morago ga mō o fedilē atloga le monna ba wa gae.

859

274

K34/82

Temana ya li fa le dumi le tšwa ntšung.

801 Kganthe mosadi yola a sebalwetsi, ke lesika. Ka tsatsi le lengwê, papagô mosadi, a ya ga Mongenale, a e ya ka pitsô ya mokgonyana. A ya le mosadi wa gagwê Mahodu. Ge a fitlhlile a hwetsana gore gona le bjala. Ba tšwa ba llê gae ga bôna. Yaba mosadi o bogatilê bjala, bo a tšefa.

802 Ke le bitseta gore letlê le kgôpêlê bjala ba ga makgolo. Ke bo filê mogolo waka, o ile a tšusa mosadi waka, ka go motswella letšhapi tšepê. A swa ke yona ka gô ya motse e we. Batlhwana mōwe, ba e nwa bjala, malato a se gona. Mmini wa kôa e le mmini, motagiwa wa e le motagiwa.

803 Bjala bogana ge tsatsi le ya madikêlô, bja tšôma go kata ditšôlô tšû banna. Jêna makgolo wa mong bjala, bja mokata le buha la mo go nwea pitlhô. Ba ya ba maalla legogô ka ngwakong, ba mawala, ba ya ba morobadisa. Mosadi wa gagwe, a gopola bana gae.

859

K34/82

275

784. Ba moaletšê le gagô lelerwa, ba mo apeša kabê e ntswa. Bâna ba ya ba robala ka dithi beng. "Makgalabjê ya we a dira dibi tša gopha la le tša mopediê. Ka moswana beng ba matšê, "ba tšaga ba go tša mellô kgorong. Basadi ba dira dijô e sale ka pela, ba gopotšê go tla nwa phitlê.

~~785~~ 785. Letšatšê la tšhabe, yo mangwê a ba are, mo kgalabjê yola a ~~are~~, a swa, a sa robotšê. Ka moa gô ba bâna, basadi ba tliša tša go ja. Se pela le tšaiê makgolo, gwa ya mosadi yo Mabere ngwana Mongwale, A kôkêta le bati ga ntsi go sa kwala motša ka gare. (A ba a bula le-bati) a ba a bula lebuti, a hwetšana ka ngwakang go sena motša.

906
784. Ka gare ga ngwakô go a ntšaga, tlase ga legogô go bônala bodiba bja moatô. Go dimu ga legogô go bônula maphaphathophatho a musepa. A goina a tswalla le bati, a ya a babotšau gare keilê ke a mošikinyu, a šikinyege. Ba thôma go makala gare molato e kabu beng.

859

K34/82 276

807
787 Basadi ba kgōna go bēlēga fēla, empa ga mathe a bifile, o gobella ke banna. Mokgōnyana a seke a ya, gweya mogolo wa gagwē Matlala le Makōna Monyaal Masūmu. O bōntāha Monyaale. A fitlha a buta le bati, a bōna le gagōng go sena mathe. Ba bōna fēla mapha-
tliophathe a masepa ga mmōgō le moreta.

808
~~788~~ Ba tswalla le bati, ba bōēla kgorang. A o wa, ga gona mathe ka ngwakang. Taba kgalo ngwakō e na le ba-eng. Mosadi o tšhabilē bueng. Mokgōnyana a ya go bōna baene ba we. A kmetšana ditšhila tše wa fēla, ke ge a go golēla mosadi wa matgala biē ya we. A se, mosadi ke nnete, a diri ka kgōlē, di tšwa tswalong.

809
789. Monna a napa a bōna gore gotihwa ke tia mosadi, nkaba, ka bolaya. Taba kgalo modiri wa ngwakō ke wa gagwē. Yēna o swanetsē go tšhōkāmēla ngwakō gore wa seke wa ba le diboko. Ka gobane moreta o baka diboko.

K34/82

810 Temana 15' tllhalō' ya mokgwa wa makgōnyana.
~~790~~ Mokgwa wa makgōnyana, taba e, a e ke e
 a tisa gotlhaga bjale e ile ya tllhagisa ke ba-
 ka la buswana. Ka baka la boikwana bjawe,
 bana ba ya ga malame wa bōna go lēla botlo-
 golo. Ka gobane ge go sena motho yo we
 a ka balēlago, ba swanetsē go lēla ke malame
 wa bōna.

Temana Galase le Moko.

811 Bjale ka bana ba babedi, ba Galase
 le Moko. Ke bana ba mosadi, mmagō bō-
 na ke Makōma bjale papagō bōna a hwa, e
 sale ba banyana. Ngwaga wa galatēla o we
 mmagō bana a hwa. Bjale bana ba šala
 ba gatlamegila.

812 Makōma ke ngwana Mohōfē, mo-
 gadibō wa gagwe ke Matsēbē ngwana Ma-
hlase. Monna wagagwē, e be ele Tsekē,
 kgaitšedi ya Makōma. Ba ga Lokunenge
 ba gōna ba we, ba ka šalago ba lēla
 bana. Bjale ba gana, go lēla bana. Ke
 ge Tseke a batšea, bana ba kgaitšedi yaka ba
 ka seke ba tlhaka ke saphela, batla šala

859

K34/82 278

ba tlhaka ke hwilê.

813 Sekutu sa kgomo seja ke mang. Matse
be, o tšewe ka dikgomo tšua go tšwa Ma-
kōma. Bjale o na le bana ba babedi fela,
 motlhankana le mosetsana. Bjale mosetsana
 o swanetše go tšea ke Galusehokweng.

814 Bjale ge ba botšā mothepa gore mame
 wa gago ke yo, ke ngwana wa rakhadi yago.
 Mothepa a gana, a se, nna a ke monyake
 ka gobane o bifiê. Minago mothepa o be
 a nyaka gae, a tšea ke motamala wa gagwê.
 A leka ka maatla go bolabola le moredi, wa
 gagwe. MATHO ge a phela a befe, o befa
 ge a hwilê.

815 A owa, a ba a kwa mowe, mmagê
 a bolabolago. A dumêla go tšea ke Galuse
 yaba papagô bōna, baile ge ba ehwa, ba
 šia dikgomo bjale dikgomo tšewe tšua tswalla.
 Ba nyala ka tšōna, tšua ba tšua šala, bja
 le tšewe, di šaletše moratho.

859

K34/82

23

816. Galase le moratho ba thōma mogywa o mabe. Motlhang gona le mabjale, ba bagolo ba ilê mabjaleng. Galase a fitlha a hwetsana moradi yala wa gagwe. O thōma gore a mofê malaō bjale/ge mothepa o gona, o thōma go mokata gore, a robalê naê, ka swele. Bja le a dis sitwa fêla ka gobane o be, a bekisa ke mothepa ka maatla.

817. Bja le mothepa a lebella gore ke monna wa mohuta mang. fêla monna a ka a belaela ka yêna kudu. Tsitōi le Galase a satla go tla moratho, le yêna a thōma go katana le mothepa, o manyaka malaō. Bja le a triêlêga ka baka la banna ba we.

818 A tenwa ke mogywa o we, a botšū ba-tswadi gore, bja le ke tla diru bjeng. Ba ntihakisa, gwatla mogolwane, o re ganna, ba moradi. Moratho le yêna a fitlha o re, ke be moradi. Ka goriale mo we, ke swanetšê go alla mogolo le moratho, aawa, bja le ba ntswenya.

819

K34/82 290

819. Mmago mothepa, aye, go maredi, ke go kwi-
le ngwanaka. Ke tla ba bōna, ke tla leka kama-
atla, go fêla ke etla ma gae, e sale mosega-
šana. - Ka nnete a diva bjale, ge letsufi lethāma
go tšeatšea, o fitlha gae. Bjale bjale, go fitlhē
la tšatši le lengwē, a yo hwetšama ba katama.
Wa mothepa a katipē mosegana, kgaufi le selē-
pē.

820 Bjale mmago mothepa a bōna gore taba
e ga setaba. Ba kaba ba ntirēla molato, go
naba motlhatsa, selēpē se nyakilo moipa molala.
A tšoga e sale ka mwananyana, a tšama a bitšā
ba gabō. A owa, ba kgobakana, a ba botšā taba
e.

821 Dana ba mogadibō, ba tswenya, ge si ile
mabjaleng, bōna ba šela ba tswenya ngwana yo
waka. Ga go dirisi manna wa gagwē fêla, a
owa, le moatho le yēna, o nyaka malaō. Bja-
le taba ya mohuta o, e kwisā botlhoka. Mosadi
ke wa manna, e seng banna. A bea Mohōfē aye,
ngwana yo we wa mogolo waka a tšeiwe, bōna
ba kgantšē.

859

K34/82

281

822. Mothepe o be a šetšē a godilē. Bjale ditaba tšē ba dibolabolago, o wa diekwa. Ka tsatsi le lengwē, ge mmago mathepa a gōngas, a kwetsana moredi a se gōna. A butšišā Maruping kgaitšedi ya (Motšatši) la go bolla Ditlhakanyane, gore o ile kae. Bjale a re, a ke tiebe, e sale ke bōna, a e ya ka mo tlase.

823. A thōma go putšišā yo mangwē, yo we ba a gišunego. Yēna a re, e sale, ke tlhwa mo, nke su ke mmōnē. Jaba e šetšē e le bošego, ma-tšhaulēla wa pula, ^{ena} ~~o~~ ^{putšišā}. A goma a boē la ka gae, a ~~ribala~~, ka moswana a seke, a fēla pelo. A tšaga a setla mauišā, a re, e tlase. ka moragō ga diš, a tšamē a manyakēla

824. Ge letšatši le tlhābilē, a bōna moradi, yo barego ke Makobē a etla, pelo ya mogopotšā gore o swere taba. Ka baka la gore a ke a etla. A seke a tsēna ka lapeng la ba mathepa, a tsēnela ka lapeng la Molokwane. Jaba yēna a išā go ditaba go ba šwadi ba mathepa.

859

K34/82 28

825 A bitša mmago mothepa, a tšena na-
 ē ka lapeng. Ka gabane o be a setla mo-
 kgobeng. Ba dula fase, a thōma go loša.
 Ka morago ga mowe, a thōma go mmotša
 gare, moradi yola ore, a rumilō ke ba ga
 Thobetsane bare, nyakelang mono. Yēna ka
 noši mmago Matšatši a bitša Tseke le Maalle
 ke mmago Tseke. Ba atla, a ba botša
 ditaba tše we.

826 Papago ~~mothepa~~, a tšea lepara, are, o
 nyaka go tia mmedi wagagwe. Bjale moradi a-
 re, e owa, o seke wa dira bjale, motho a ba
 sa tia ke sekgwana. Mošwedi ba ile ba motia,
 ma... ya a tia motei. A bea le para
 la ~~mothepa~~ fase, a napa a dila. Are, sepela o
 botše sabaka: nywana ya we waka ke a monyaka.

827 Sebaka sa boetsa mantšu, bjale ba
 ga Thobetsane ba seke ba balabola selo. Ba
 lo homola. Batswadi ba le-bella le tšatši
 la dikêla, ka morwena le gōna la goma
 la dikêla. Ba thōma go makala gare ke
 ba-cho ba mohuta mang.

859

K34/82

248

828 M magô ngwana a se sa dira gore go é, sebaka, a ya ka nōi. A fitlha a ba dumedisa, a hwetsana yo we wa magana a nametšē gōdimu ga ngwakhō, a rulēla ntlo. A fologa, a dumedisa makgolo wa gagwe ka letšōgō. Bjale moadi yo mangwē a mmotšā, a mmotšā gore, ke yēna makgolo wa gagwe mo tšo yo. Yaba gōna, a tšhabēlago ka ngwana kong.

829. M magô mothepa, a thōma go omama, kōmanyō tšā gagwē, a ba botšā gore ba tle ba nyala, ba fe galase dikgomo tšā gwē. La na o wa le fagēla bjale motlhaduwa a faga ke motlo. Ke dinyaka ka morwana, la seke dikēla letšatsi la kamorwana. A ba tlogela a boēla ga, gagwe.

830 Ka morwana ba romela ba nyadi, gore ba yo nyala. Ba ba phōphēla, ba nyala ka lesame la dikgomo le dikgomo tšē pedi. Ba tšea dikgomo tšā ga lokweny ba ba la. E we ke tšhalō ya mokgwa o mabe wa mokgonyana.

831. Ditaba tše tša tšhalō ya mokgwa o mabe wa mokgonyana, di laudisitše ke yēna mang Matsē bē ka noši. A boledisa ke ditaba tša Khasa ge a tšhala Matsurutlōla, a tšea ke Makaepa Masete. O re gadia mmago mathepa. Ditaba tša bōna dingodilwe mo letlakaleng 463.

Temana ya 2 tšhalō ya bagogadi.

832. Diphōšō a didiri ke bakgōnyana fēla, a owa le bagogadi ba dira ka baka la lehufa. Bahu fēla mopedi wa bōna. Ka baka le we gore motšo e dira phōšō a gopole, lehufa le motšwa letšhe matšhō, o hwetšana, e ka o dira nnete. O tšhaka tšatši le bathu ba mosolago ka lona, ba gōna a bōnaga, gore o dirile phōšō.

833. Makgolo wa motšo ge a ile a dira phōšō go mokgōnyana. Bjale ba le loko ba mosolo gore o dirile phōšō, o rugile mokgōnyana. A ntšhe re ruina a rapēla, ka sōna, a owa, a dira bjata a ya a rapēla mokgōnyana ka bjōna.

859

K34/82

285

834 Bjale ka mosadi yo Kwekwe ngwana Ra-
ganya. O be a tšere ke boga hokweng, a nale
baredi ba ba bedi Tšhwenyana le Malešaba. Bjale
mosogana wa ga Mohlabe a fitlha a loša mo-
golwane Tšhwenyana a kwana naē. Mabotšō a
ya ga batswadi; ba mo-a-mogela. A o wa, a ba a
nyala ka lesame la ditšhano dinaga le kgomo tše pedi.
Dipudi le ditšhalete a sedilō tše dibadiwago, di
badiwa motlheng ba tlhalanago.

835 Mosogana a dira modirō wa gagwē wa
ngwakō, ga a feditšō go rulile ngwakō,
a rēta basadi gore batle ba mmōtšelō ngwa-
kō. Bjale gwa tla le mosadi yo we, moredi
wa gagwē a kgetilega ke mosogana yo we wa
ga Mohlabe.

836 Makgolo wa mosogana, a napa a ya a
dula, a se sa bōta. Bjale basadi ba bangwē,
ba tšwela pele le go bōta. Go fitlha ba fe-
tša ngwakō. A ba fa mputšō wa bōna
ka moka ga bōna. Basadi ba tšama ba bola-
bola ka leina la makgolo wa mosogana, gore ke le
šadi, a nyake go godiša makgonyana wa gagwē.

859

K34/82

28

837. Kganthe o tla ba a dikwa, bjale a leka go
 amana, a seke a kgōna selo, kabaka la gore
 ke ba bantši. Bjale a tšea ditaba a dibeya godi-
 mu ga mahgōnyana. Ge a tloga matlhakeng, a
 gopola gore ko tšea diputšanyana ke di boetsi-
 go mang wa tšona. Ba gopola gore nna ke
 nna tshuwana, ke lēla dilō tša batho.

838 Mosadi o ~~šona~~ modirō o we kantlē, le
 manna ya gagwe keina la manna ke Ma-
nkepeng, Lokweng. Manna ge a baya mame a go
 ba a ile, a kwa taba ya mohuta o. E le gore
 pele ga gore a ē, go botša manna gore ke setšē
 ka di ~~di~~ molato. O ile go gapa dipudi a dišea
 ga mahgōnyana, a fitlha a mafa dipudi, a e otlō,
 o gapē dikgomo tša gago.

839. A thāna go makala taba ya mohuta
 o. A homola, a rōbala, ka manana a tsoza
 a rama mothu gore, a ya motšela ditaba
 ga mahgolo wa gagwe. Maphowane Tselane go
 ilē gwa ba sebuka, a moroma pele ga gore a
 botšē ba gabō.

859

K34/82

~~287~~

840 Mokgalabjê yo we wa sebaka a ya, a fi-
tla a bolêla mantšū a we, a rumilwego ka ōna.
A re, ke rumile ke ba ga Mohlabe, bare, ke nnete
ge le re, re tlê re gapê masepa a re na. Mosadi
a re, gobale. A bušar mantšū, ke nnete bare,
tlang le gapê dikgomo tšā lena. Sebaka a
re lape go sepela, sepela o ba botšē, ke sa bo-
tšā ba gešū, ka tšatši la gore, re tlatla re
digapa.

841 Bjale go gapa dikgomo ke tšela e ngwê,
ka gobane lesaka le swanetšō go bula kema-
nna. Bjale ditaba a fodiva ke mosadi, manna
a re gōna mo gae. A letola sebaka gore
sepela o ba botšē, mang wa motse, o sa etile.
E tla tšatši a bayago, re tla mmotšā.

842. Ba dula ba homola, ba letêla sebaka
gore, makgole wa bōna wa manna a boê, ba
kgōnê ba yo gapa dikgomo. Manna ge a
baya, mosadi a botšā manna, gore ke bōna
ba ga Mohlabe, bare ba nyaka dikgomo tšā
bōna. Melato, a re, a ke trebe, a owa golukile
ke tla dibōna ka moswana.

859

K34/82 288

843. Moso a ona lesidi, bja-asa. Bjale a ya ga mmagwê, are, ke kwa moradi a mpotšä ditaba tšä. O re ba ga Mohlabe base, ba nyaka dikgomo tša bôna, bjale se se mmutšišä are, ma'ata seng, a re ga tsebe. Mokgakolo Maphasê, are, moradi wa go, o bolabola maaka, a se bakgônyana barego ba nyaka dikgomo, ke wêna yo arego ba tlê ba gapê dikgomo.

844 Bôna ba ile ba roma, sebaka, sa gotla go butšišä gare, ke nnete, re tlê re gapê dikgomo, a fetola sebaka gare, ke nnete batlê ba gapê dikgomo tša bôna. O fetola morumiwa ka ntle le gare, a re botšê. Bjale ditaba di emišitšê ke wêna, ka gobane o be, o se gôna.

845 Manna a bitšä moradi wa gagwe, are go yêna, o ke o mpotšê nnete, mabapi le ditaba tšela wa goba o mpotšä ka mabanyana. A re, a ba tlê ba digapê, ba yo tšêna ba we ba mulupa a mabotse. Ke ba fe, a keve, o nyaka Mamauile yo waka a mo nyake. O mo nyetšê ka dikgomo tšê kae, ka rašô ya tšêna.

859

K34182 28

846. Monna a re, o wa bōna mosadi, o rugile mōkgōnyana wa gago. Bjale ka go riale mowe, o swanetšē go rapēla mōkgōnyana. Moredi wa gago o wa manyaka, ka gobane, o monyetšē, ya we o mōlabolago, a monyake, ka gobane a monyala. A kwan mowe monna wa gaguē a mmošaga.

847. A dira bjala bjo bontšhi, a roma batho baruala. Ba ya rapēla molato go mōkgōnyana. Bare, ba sa dutšhi ba lebeletšē gore, re tla kwa lentšū le re tlang le gapē dikgomo, ba bōna bjala ba tsēna. Bare, bo a tsēna ga Mhlabhe watswē lē wa mokwala, wa go kwala bopedi letsakwē. Bjo ba tšwago ga lokweneng, lokwa le golo la moraba.

848 Ba tlhakanetšhi ba kitima ba tlhakanetšhi, ba tsēna ka kgōrō, ba bo relēla ka ngwakong wa mmagō mosogana. Bjale ba bitšhi sebaka, ba mmošha mantšū a we ba rometšwego ka āna. Gore bjala bjo makgolo wa lena, o re, o wa rapēla, molato o ia wa gore tlang le gapē dikgomo.

859

K34/82

90

849 Ba isa dithapêlô go bakgônyana. Mmago mosogana a botša morwa wa gagwê gore makgolo wa gagwê o re, o rapêla matsi a la a go bolabo'a. Mosogana a re, ditaba tše wa tša bôna, a ke sa dii kwa. Nna ke nyaka dikgomo tšela tšaka, ba ile ke nna masepa bjale ke nyaka masepa, a we aka.

850 Mmago mosogana, a tšama a bitša ba gabô, ba tla ba kgobakana. Bjale a ba botša ditaba tša bjale. A re, bjale ka ge le tšeba gore e be re swanetše go gapa dikgomo ga lekwenng. Lehono o tlišitše bjale, o re, ka bjôna, o rapêla molato, o la wa kgopô ya dikgomo. Bjale ke ile ke botša mang bakgônyana, yêna o re, a ke sa nyaka, ke nyaka dikgomo tšaka.

851 Ba bitšatša morwa wa bôna thopeng, ba mmotša dithapêlô tša makgolo wa gagwê. A re, a ke sa di nyaka, ke nyaka tšela ge ba mōa dikgomo tšaka. Ba mmotše gore, o wa bôna ngwana diphošô dibathô bjale mephôši, ge a bôna phošô ya gagwê a rapêla, o wa swaêlwa. Bjale wêna ge oka gana, dikgomo o tla di bôna kue, o tla digapa bjang, yêna a rapêla.

859

K34/82

2902

852 A ba a ikolla pelo ya gagwê, ba amogêla molato. Bane, sepelang lo botša makgala molato, o fedile. Ba kakolêla bjala ba nwa, molato wa ba ke moka o fedile

~~Temana y~~

Temana ya tšhalo ya poetša gagabô.

853. Ke taba e ngwê, e we e ka a tšišago go tšhagisa tšhalanô. Empa motšo e šu a ke a tšhala ka yêna. Ka gobane monna ge a boetša moradi wa gagwe ga gabô, o diêla gore ba ya malaya. Ka goiale mo we a kwe monna wa gagwe se we, a se bolabolago. Ka makgwa o we, monna o dia gore motšwadi ke yêna, yo we a swanetšego go laya moradi wa gagwe. O mo šu ka kgomo, kgomo e we ke yêna, e we ba ya malayago ka yêna.

854. Bjale ka Kgati Makgopa, monna yo we, o be a na le basadi ba^{ba}bedi. Moradi ya pele ke ngwana Raganya ke motšo fêla. Wa bobedi le yêna ke ngwana Raganya, yêna ke ngwana wa malome wa gagwê.

859

K34/82

292

855 Ngwana wa malome wa gagwe, ke sōna setima mollō. Bjale monna a thōma go tlohayana le mosadi wa bobedi ka baka la bophoko. Bophoko bja we bja gagwē, e be bo modira gore mosadi a sekwe monna wa gagwe sewe a se bolabola go. A leka go lwa le mosadi wa gagwē, mafello, a bōna gore a kaba a bolaya.

856 A nyakēla matho, base, ke Mathibele, a tšea ya mosadi, a mafa monna yo we, are, go yēna tšea mosadi yo o mošē gagabō, ka kgomo ba yo moaya. Mosadi o ntenne ka melgwa ya gagwē, o tla gae ka lebaka le le nyukago ke yēna. Bjale ke bōna gore ka fore ke tšwela pele le go tla nkaba ka bolaya, ba tla ba ntlēma. Phapano naka le yēna, ke yōna e we, mosadi o nepela le basadi ba bangwe, ge o a gōroga le yēna o swanetsē go gōroga nabō.

857. A motšea a ya nae ga batswadi: Di-baka tšea dingwē ke dikwēlōpa. Ge a fitiša a bolabola mantšū a šele. A re, ke rumile ke Makgopa, o re, o gafa ngwana wa lena ka kgomo.

859

K34182

293

858. Bjale ba thōma go makala, mo išiwa le yēna a makatšā ke taba e we, e mpa a seke a balabola. Bjale base, go morumiwa, molato wa moadi keng. A re, o re, moadi ke sephuruphurū, a dula le gae, o tla gae ka le baka le lenya kago ke yēna. A owa go lukile sepela o mmo-tšē re lebugile, ge e sa bolaya, e re file e sa thabile.

859. Ditaba ke ditšhanyana, dire morago tšā re pele. Leina la mosadi ke Matlala bjale papagō o hwik, e sale yo monyana. O nale kgaitšedi base ke Ntsee. Bjale a tšama a bitšā ba gabō gore batlē ba mokwišē taba e. Sebaka sōna sa goma sa boēla ga Makgopa go mmo-tšā gore, o fitlhile ba bile ba nne amogetšē.

860. Ba lelako la ga Raganya baya ba kgobakana, mo we ba bitšwego gōna. Bjale kgaitšedi ya mosadi ya ba tsibisa ditaba, gore le bitšā ke nna, mabapi le ya kgaitšedi. Ke bōne, monna wa ga Marula, a motlišā mo, o re, o rumilē ke Makgopa, o re tšāng ngwana

wa

859

K34/82

2930

lena ka kgomo. Kgomo e we, ke ya go magaga.
"Ditaba ke tša nu tšewe ba bina kgomo.

861 Ba butšiša magafina, gore a ba 'otšiša molato. A re, aowa, una ga ke tsebe molato waha gore keng. Ke "nokwa a mpošiša bošego re robetšiše, a re, a swanetšiša go mpošiša gore lena le tlê le ntae. Ka nnete ka morwana ke ge a bitšiša manna yola wa ga Marula. Ba hwetšiša ke lwaleng, ke šila, bjale a re, ke e lolê dithōra. Ke dialola, ka ya ka dibea ka ngwaleng.

862 Ka baya ka dula, bjale a re, taba ela ka gaba ke go botšiša bošego, matho yola ke ya. A thōma go otšiša moxuniwa, gore ke go bitšiša go gona. Ke re išu mosadi yo go batswadi ba yo molaya, ka kgomo, ke sefebi, kemoka ke ge a ntlišiša mo.

863. Bjale ditaba ke tše we, banna bave re a dikwa. Bjale mantšū a motlišiši ke a motlišiši wa a fapanana. Go kaone gore, re romē batho ka babedi, ba yo re tšela ditaba. Ba diva

859

K34/82

29

bjale.

864. Ba rona batho bawo, bjale ba ruminwa banya. Re tlile mo, re rumele ke ba ga Ra-ganya, bare, ke nnete, o ga file ngwana wa bōna. A re, a owa, ga ka mogape o tla golaiwa, a owa, mo ruminwa wa gago, o bolabotšō gore wē o mogapile. A re, se pelang le botšō ba ga malga lo ba laē moredi wa bōna. E tla re ge a tse ba gore ke nna monna wa gagwē, ba kgōnē ba matlišā.

865 Ka tsātsi le we yaba gōna bahwetsāna go nnete ya ditaba. Bjale bathōna medi-rī wa golaya moredi wa bōna. Motho a ke a tshāna medi-rī ya gagwē. Ge ba dutšā ba tšāna, ka thekō owa le yo mangwē monna, bjale bathwadi ga batsebe.

866 Ka tsātsi le lengwē, monna yola wa gagwē, a tla, bošego. A fitlha a kōkōta mo we ngwakong o we a fēlago a rōbala gōna ge a etile le moadi. † seke a raba ke-motho, mafellō makgolo wa gagwē a dikwa a tloga. A hwetsāna gore ke makgōnyana wa

859

7 296

K34/82

gagwê. A madumedisa, bjale a ba a bolaba-
la gore ke tšwa ke le matloumeng, ke bōna
gore ke bošego, nka^{ke} ke ka fitlha gore,

867. O waikwala ngwanaka, mosadi wa gago
o ka mo ngwakang o. Bula o robalé. Mago-
lo wa gagwê, a tšwela ka mokgobeng go-
ta. Manna a bula ngwaka, a hwetsama mo-
na ya mongwê, a thōsa golwa naê. Setlhō-
tlōlō a tšwa sa tšhāba. Mmago ngwana a
swaba kudu, a kitima a bula ngwakō wa
gagwe, a robala.

868 A ya ga magolo wa gagwe, a fitlha
a kokota ngwakō, a botša magolowa ga-
gwe gore, ke hwetsame manna ya mongwê
ka kowa ngwakang. Bjale aye, di a kwala
bjale ke bošego robala setla di bōna ka
manana boele. A boela malaong a rō-
bala go fitlhela boesa.

869 Ge boele, a botša ba magolo wa ga-
gwê taba e we. Bjale bōna baye, aye
tsebe gore gona le mathe ku ngwakang. A

F859

K34/83 ^{298.}

laela a tloga.

870 Ge a fitlhile, gae, a bitša manna yole wa ga Marula, a mmotša ditaba tšē a gaya a dihwetšana bogweng bja gagwe. Manna e hwetšane manna ka nqwakong wa gagwe, e mpa a ka a tšea selo sa gagwe. Bjale a gona a rona Marula gore sepela o botšē bage makgolo, manna yowe, a mpe dikgomo tšaka.

871 Sebaka a sepe go sepela, a thoma aya. A ya a fitlha, are, ke sa buile ga pe bjale ka maloba le mpone ka. Ke ru mite ke makganyana wa lena, are, ditaba le a ditaba. Bjale ka goriale mowe lena le swametšē go botšā manna yowe a dutšā go le mosadi a mofe dikgomo tšagwē, a lete le mosadi.

872. Bjale bare, ke mang ka gobane re-na a ra mmōna. Sebaka sare, a ketsebe, bjale sepela, o mmotšē, ka gobane, yena o wa motseba, a be, a bolabola naē.

859

K34/82

298

873 A boela a botša Makgapa mantšū a we. Bjale a thōma gore, ba motseba, bjale lehona ba nyaka go mouta. Ka goriale mowe ke gore nna a ba ntate, ba rata monna yola. A owa go ya kwala, bjale ke bōna gore, ba ka one, ke e, ka nōi. Moradi tla ya a mmalabala.

874 A tloga a ya le sebaka sa gagwe. A re, go sebaka, ~~botša~~ ba ga makgolo ke tlile ka ditaba tšela. A ba botša, bare, a ka na bolabola, fēla taba ya gagwē, e tla tšera ke phetšō, ka gobane, a na ~~na~~ gabō.

875 A thōma go bolabola, are, ba ga makgolo, ke ile ka pitlha mo boego, ke tšua mantlōumeng. Bjale makgolo a re, utla ya gaga šewe, tšena o rōbalē. Bjale ge ke bula ngwathō ka hwetšana, monna yo mongwē. A lwa le nna, a tšua a tšhaba, ka letšibiša taba e. Lehona le reng, le re a le motsebe.

859

K34/82 298 300

876 Makpolo wa gagwe, o tšetišē a bone gore, monna o nyaka go tšhala moredi wa gagwē ka maanō. A re, monna ga ka kwa seto, bjale wēna ka gobane o bilē wa lwa naē, go kaone gore o mmolabolē. O bee, o mmotšē wēna ka noši, e seng rena. A owa, rena re ka seke ra kgōna. Moginyana wa rena ke wēna.

877 A re, go bāna butšišang moredi wa lena, o tla le botšā manna go we. Bave go yēna, a owa, wēna ka noši, o ka butšišā. Mora-di a re wa matha go mongwē, ke wa gago. Bjale ka malaō, wa gore, monna go mongwē le go mongwē, ge moradi wa gagwe, a ile a mon-phoetšā, a butšišē ka noši. Mamula are, sa kwalela.

878 Bjale, a thōma go butšišā moradi, moradi are, ma a ka mmōna. e ge o bolabola gore o be, o elwa le manna ka ngwekong, o we ka go ba ke robešē, a ka mmōna. Monna a fetoga setlaēla, ka gobane a ba matha tšetišē mo we tašeng e we.

859

K34/82

~~200~~ 300

879. Monna atloga ka go ngalotšega, e boëla
gare. Marula a di yo sála a molatêla. Bjale
ge a fitlhile, are, e fêla mosadi a ke naê.
Bjale Marula are, o swametšô go bitša ba
geno, o ba botšô taba e. O seke wa dirca
gare ke taba nyana, a owa, ke taba e kgo/o
ruri. A re, o wa kwala, go kaone gare ke
dirê bjate.

880. A trāma a batša ba ga bo, gare ka
trātšô la gare, ba tšê kowa gare gagwê,
gona le ditaba. Le ge a sa ba botša ma-
thomong, ka ditsebe, e be ba naba ba dikwa
le ga a saka a ba botša, mathomong a dita-
ba, a baka ba gana, ba ile ba ya.

881. Le ba kgobakane, yêna motlhotlha taba, a
êma pele go bôna. A re, ba bina nako, pele
ke kgobêla tswarêlô, ka baka la gare, a kaka
ka le 'botša mathomong. Ke ile ka fapana le
mosadi, bjale ka moromêla ga batšwadi gare
ba ya moaya ka kgomo. Bjale ka ya bošego ka
mo hwetsāna, ana le monna yo mongwe, ka se mo-
tsebe, a tšhaba.

859

K34/82 301

882. Bjale, ka tla mo gae, ka roma Mu-
mula gore a yo botšā ba ga ~~ma~~ makgo-
 lo ba mphē dikgomo tšaka. Dikgomo ditla ba
 di e tšwa go monna yola, ka go moswara.
 Ba-ya ba letola, ka gore bōna a ba ma-
 tsebe. Bjale ge ke ile ka noši, ba bolabola
 gore, nna ke le fise monna, bjale le yēna
 moredi wa bōna, are, monna yo we e šu a
 mmōnē.

883. Bjale ba geš, ke libitšetsu taba e
 we. Gore le tla le ~~okwišē~~ yōna. Nna mo-
 di a ntemē ka makgwa wa gagwē bjale
 ka go tenēga mo we gaka, ke nyuka di-
 kgomo tšaka, yēna a fete le monna yo
 we ~~ga~~ gagwē.

884. Ditaba tša gago di a kwala, empa
 a dikwale. Dikgomo tšwa napa o homolē,
 o ka seke wa dibāna. Ba ga makgolo wa ga-
 go ba ka seke ba kgōna go ga swarēla le
 tšhōtlōlō, a swa, wēna, a swanetšē go swara ka
 noši, o molibisē. Bjale, wēna o fapana le moredi
 wa gago ka le fēla, ka gore e šu ~~moswarē~~ a nna

K34/82

859

le yo mongwê. Ke taba e we, a kwago banna
 bare, ke ditshêlê. A wa mawana, le pono lewari
 wa ka morwalô. Ka metlha ge ona letaba, a
 fêlê a re botša pele. Ra tla go eletša, bjale
 ka ge mogologolo, a balabola gore, tswala banna
 ng ga e favele. Ke nnete go bjale.

885 Monna a bakwa, a owa, bu goma buru-
 ma sebaka, gore sepele o botše ba ga makgolo.
 Dipolabolo ka moka ke lefêla, bjale polabolo e
 kgolo ke e la ya golaya mosadi. A ya a ba bon-
 tša mantšu a we. Bjale ba ga makgolo wa gagwê
 bare, a owa, o balabotše taba ya senna, e be
 re goma tšela a goba, a di balabola.

x 10/12/63

886 Bjale ba dira bjala bjo bontši, ke bja
 go boetša mosadi monneng wa gagwê. Ka mon-
 gô ga tayo e we. A owa, ba rēta basadi gore
 ba xwalê bjala ba isē mosadi. Ba ē ba botše
 monna gore, mosadi wa gago, re likilê golaya,
 bjale ga re tšebe, ge ele ngwana yo atswak-
 gilego, re ka nwe, o kwile. Bjala ke bja ga
 tliša yēna.

887 ~~ba~~ la ya bokwago, ka morago ga mo bai-
 zite bjale, a kwanale menna wagagwe. Levato
 la gola gafeta mola e sale mothepa. Gemo-
 radi yo we a etile, menna o reka buupika
 le benkeleng, a faga aja. A nyake goja
 bja go faga ke mosadi yo mongwe, kantle le
 bja mosadi yo we.

Temana ya le boetša mosadi gagabō ka
baka la boloi.

888 Mosadi o wa boetša gagabō ka baka
 la boloi. Mosadi wa golaya, a ba mmoetše ba
 diyo raka. Bjale ge a fitlha batwading o tla
 ba botša gore nna ke rakilwe. Kudu kudu
 ga ba diri bjale. Ba thōma ba ya dingake-
 ng. Bjale ga dingaka dikaya tša motia, ba
 mmoetše gore e moloi.

889 Jēna ka noši, o wa tloga a ya malyo
 gagabō, a fitlha a ba botša gore ba bo-
 gadi bare ke moti. O tla ba botša
 gore ba bogadi, bare ke a loya, bjale bōna ba
 tla mmutšiša gore ke nnete, a ganetša. Batwadi
 ba swanetše go nyaka go tseba balai bja ngwana.

859

304

K34/82

wa bōna. Ba tla roma sa bōna sebaka sa go bu-
tšiša bakgōnyana, gore re bōna moradi wa lena mona.
Bjale o re, lena le bolabola gore o wa loya, a ke
nnete. Bjale ba dumela gore ke nnete, bōna ba
tlare, go kaone gore re ga tanē dinaš, re tšau-
mē re e kwa boloi bja moradi wa rena.

890 Ka tsela e ngwe, mong wa motse, o tšama
a hwella, lehu la motša yone a hwilego. Bjale
ditaba ge diile, tša tša moradi/yo mongwē, mo-
nna, o wa loya. Ke moka a kgobakanya basadi ba
motse gammōgō le banna. A ba botšau gore ke
alla, ka baka la lehu la ngwana waka. Ka goia-
le mo we, ke nyaka gore, yo mongwē le yo mo-
ngwē a yo botšau motswadi wa gagwe. Gore
ge re e tšua le bōna ba be ba le gōna. Bjale
ba dia bjale ka ge ba laetšwe.

891 Ge batswadi ba bōna ba tlilē, bjale
ba dula mo we kgorong ya mong wa motse.
A se gore, ditaba dikgorong, aowa, di sale ka
lapeng. Bjale mong wa motse, o wa éma a
tlhaloša se we, batha ba tle tšego sōna. Le oi-
tšau ke nna, ke tšibiša gore, le mo re'ona sa

859

305.

K34/82

ngwana waka. Bjale ke nyaka go tšwa le bana
ba lena ke trame ke e kwa se we se legongwa-
naka. Bona ga gona taba e, ba ka letolago,
ba tla fone di a kwala. Hela yo a nyakago go
ya, yo mongwe wa batwadi, a na taba a ka
foya.

892. Ge ba tšo boya malaō ke o na la uer
pele. Ga gona matha yo we, a fiwago naka
ke ngaka, a owa, ka gobane ga gona yo ba
mathomilego. E be ba tšama ba kwella le-
hu la moku. Ba tla gona ba bitša batwadi
ba basadi, gore, batlé ba ba nêgêlê tše ba
tšwago na tšō.

893 Bjale mowe, ba bolabola palabola e ngwê
le e ngwê, e we, ngaka ya go bolabola.
ke yo we ditaola di mateilego, sa mmolêla
gore yo mongwê le yo mongwe a tsebe gore
makêtê ke moloi. Batwadi ba moradi ba tla
mmutšiša gore, ke nnete o moloi, bjale ge
a ile a gana, ga gona taba e ba ka e
bolabolago, ba tlo na palakana go sena taba.

859

K34/82 306.

894 Moloi a na lentšū le a ka le bolabola-
go. Le ge ba ile ba mmola ka leina ga gona
taba. O theletsitšē fēla mamandi ge a mo-
thōma gore, o moloi. E seng go na bolabola
ka molomo wa gagwē, a owa, a moromēlē matho
wa gore, sepela o botšē, mokētē, o mo'aii-ē.
Bjale mowe ke taba, a swanetšē go botšā ba-
tswadi gore, bare, ke moloi. Batswadi ba tla
kgona go tsēna ditabeng. Ka gobane mantšū
ala a goba, ba bolabola, kowa kgorong, matho
a swanēla go a šeta ntagō. Ke mantšū a
mamandi a šalwe morago.

895 Bjale ka monna yo (Mafisi) a bonyana ke
Masōšō. O ile a tšeya (Makgapa) ke leina la
dikwēšō, la bonyana ke Mafedišē ngwana Ma-
sete. Mafisi e be e le wa ga lewēlē. Mogo-
lo wa gagwē mosadi wa gagwē e be e le Ma-
kgobēlē ngwana Mabakane. Bjale mogolo a re go
hwa, moratho a šala, a dutšī le mosadi.

896 Makgabēlē, e be e le mosopa, bjale ka
baka la boopa bjowe, bja gagwe, a loya ba-
na ba basadi ba bangwē. A diwela gore ba

859

K34/82

301

swanê naê. Manna a fêla a tšama a e kua,
ditaola mowe, ditiago gôna. Bjale a dula dita-
ba ka maragô.

897. Moloi a na mothekgi, manna o leka ka
maatla go mmipa dibi tša gagwe. Bjale yê
o tšwêla pele le galoyana. Motlhare o gola ka
dithabi, lehono ge a tšwêla pele le go balaya ma-
kgatla, bjale kgolô e ka sebe gôna. Mottha yo
mongwê le yo mongwê ge a tšeya moradi, o di-
rêla gore a hwetšane bana ka moradi yowe.
Le ge a hwetšane leina la gagwê le tla šala le
sa bitšwa le faseng. Leina la gagwe le ka se-
ke la hwa ka baka la dithabi tša gagwe.

898. A bôna gore lešaba la gagwê le a fêla,
a bitšwa basadi ba motse ka ntšê le batšwadi ba
bôna. A tšwa na bô, ba ya ngakeng, bjale ya
ya ya tla na kgobêle. Manna a se, ke kgale ke
mouta, ke se, motlhomong, o tla ka a goma go so-
lanya bana ba baka. A mmotšha gore o moloi, tlo-
ga, a ke sa go nyaka mo. O balaya batho, ba
le wêna o tla šala o dirang. Ge o belaela sepe-
la o botšha batšwadi bago.

859

K34/82

308

999. Moloi o na le manganga, le ge a tseba
 taba, e ke a dumela gore ke nnete, ke dirile.
 A tloga a ya a botša batswadi, bjale bare, go yê-
 na, a fa a ba goverese. A re, a owa, nna a ketse-
 be selo. Mabakane a re, go tlhwa ke romela se-
 baka, di a tswenya. A bitša banna ba gabô,
 ka bararo, yêna ke wa bone gammôgô le yêna
 moloi. Ba ya ga hewe le go tswa boloi bja
 ngwana wa bôna.

900 Ge ba fitlhile ba dumedišana ka bothu-
 kga. Bjale papago mosadi, a re, mokgonyana ke tli-
 le mo gago, ka ditaba tša mosadi yo. A re
 ke a dikwa, ke a tla ga na bjale. A ya a
 bitša banna ba gabô gore, batle ba mawisê
 ditaba. Bôna ba no šala bo dutši mola kgo-
 rong.

901 A phakiša a boya le banna ba gabô.
 Ba fitlha ba kgobukana, mo we kgorong. Bjale
 papago mosadi, a re, ke tli le mo, ka baka la
 mosadi yo, o re, le mothomile boloi, le re o wa
 loya. Bjale ke bône gore go tlhwa ke roma se-

859

K34/82

300

baka di a twenya, go kame gore, ketlê ka noši,
gotlilo kwa boloi bja moredi waka. Bj'ale ke yô-
na taba e ke tletšego yina. Gore ke nnete le
re ke maloi.

902 A ke go taene ga-nang mahgolo, ka gobane ke
kitimêla go bolabola, kganthe, ka maloi, e bja
swametšê go bolabola moredi wa gago. Ke phakia
go bolabola, ka putšišô ya go leba nna. Kenne-
te, moredi wa gago ke maloi. O feditšê le-
šaba laka, bj'ale re ile ra tšwa ka selapa sa
rena, ditšola ditšô motia. Ke kgale ke tšama
ke kwa bj'ale ke mhipa, bj'ale ke bôna lešaba
laka le tšimêla pele le gohwa. Ke ge ke yaka mo-
loi. Dikgano a ke na taba na tšô, a diwa
neme matho.

903 Papago moadi are, ke a dikwa, bj'ale le
divetšeng ge le saka la mpotšâ ge le ya ngake-
ng. Gona o be o tla dirang, a owa, e be kokwa
boloi bja ngwana waka ka tšaka ditšêbê. Keve,
moredi wa gago, a ke sa manyaka, ke maloi, re
pela, o dula naê. Gona ga go le bj'ale le thomiê
ngwana waka boloi.

859

K34/82

310

904. Banna bare, makgolo wa gago, o wa kwala.
 Boloji bja mothe bokwa ke batwadi ba gagwê.
 Wêna a wa swamêla go gona, ba kaone o kgo-
 dišê makgolo wa gago, ka go boêla dingakeng. Ma-
 sepele, a ona seinyelo. Le ge ba tseba gore nga-
 ka e tsô motia, go batwadi therešo ga e gô-
 na. A re, nna a ke sana selo, sa gona ngake-
 ng, bjaale bare o wa kwala sešo se bakamogwana
 i.

905 Ditaba še diwe, babina tlaui, mokganyana
 wa lena, ore, a ke ne selo. Re a dikwa, bjaale
 re naka go tseba, gore ge ngwana yo wa re-
 na kanya, a phêpêla, o tliš le fa ke mang.
 Lewêlé, are, o tlatla a le fa ke nna. Hêla ge-
 dikaya tsô motia, nna a ke le nyake selo le
 tloga le ngwana wa lena. Bare, di a kwala.
 Ditaba re dikwile, bjaale taba kgolo ke go
 beya le tsôti la gona ka lona. Lewêlé are, nna
 le baka le lengwê le le lengwê, ke lukile, le tsô-
 tî le ka beya ke lena. Ka morwana go fagina
 dipoba, ka motswana o, o latêlaga re a thôma, ba
 dimelana mo we.

859

K34/82 314

906 Letšatsi lewe la litlha, baya ba gatima na kgorong ya lewêlê. Bave, re na re lukilê, le ka tšhalete ya ngaka. Ba ntšha diponto tše tlhano ba dibeya le patlelong la kgô. Bala le bôna bave, le rena, re lukile. Ke moka ba rwala dipoba tša bôna ba wêla tselu.

907 Motšo ga e le moloi, o fo wa basaswe re leeto la goya ngakeng. Mosadi a be arwele ditlhaku le dikgwa. Banna ka metlha ba êtu pele, basadi ba šalla moragô. Ba šala ba bôna matšôlo ka nthago. Se tswana se la a rwalego, se tšama se ewa. Ditlhaku le dikgwa di falla, a di ya fêla a tštopêla. Letlhôkwa ka ganong le sa tšwe, ke la gole-ka go fenda ba bagolo.

908 A o wa, ba fitlha mowe ngakeng. A ba dudisa kgorong, yêna mong a ya ka gae. Lebaka la mo a etla, gwa thôma ka setlhallhedi, sa tla sa tšena ka gare gabô.

859

K34/82 322.

leka ba fatika. Baile ge ba ponyologa, ba huetšana, gore ngaka e dutši setulong sa yōna. Ba thōma go makala, ka gobane le ka othi wabōna, a mmāna ge a etla.

909. A thōma go ba fa motšoko, yo mongwē le yo mongwē, a kgōga motšoko o we. Le yo a sa kgogego, o swanetše gore a kgōgē. Ke molaō wa ngaka o we. Na moragō ga mo ba kgogile, a thōma go ba bantšha ka methopō ya bōna. Ngaka e setlhamō ka ditlhamō tša yōna, tša bo ngaka. Bo tšhōba bjōna ke molaō, o no dula a bo aweve.

910. Bjaale a thōma go ba botša tša gae ga bōna le ka mokgwa, o ba tlogilego ka ōna gae. A ba a nēgela ditaba kamoka tše we ba goba ba dibolabala, ge ba tloga gae. Bōna molaō wa bōna ke godumēla ka go foma. O balala ga botse, mowe, e kego baka seke ba teiwa. Gotlhamoga ga motšoka ga go gae. Ba bōna ka moragō a thōma go nyaka go tabogēla gō-dimū, a diaka maatla gore dumēla, le bōna ba-e, se a foma ka maatla. Ngwana wa motšoka le topo le kgogaga.

911 A swara Mafiri ka leoto, a fêla ave, fomêla, ba fêla bare, se a foma. A butšha leoto la gagwe la lefase. Ba gopola gore atla tla yêna, kganthe ga gubjale. O morwara fêla ka baka la gore, matse ke wa gagwê. Ka moragô a motlhalošetša gore, ke wêna modira ka kgôlê. Hešaba le fedilê, o dula ditaba ka moragô, fomêla, bare se a foma.

912 Gwa tihaga setlhatlhedl gapê, ba goma ba ponya, a tlogêla Mafiri, a ya a emeletšha Mar kgobêlê ke ba ponyolaga ba bôna a e-me kga-ufsi ga mosadi. A thôma ga motia ka letšhōba, a ba a makêra, ave, o wa motlhalola, papagwê a ntšha tšhulete a mathibêla. Ke le sa kgôlwa le ka fō bolabola, le tšee tšhulete ya lena le fete.

913 Papago mosadi a butšiša mosadi wa gagwê, gore o wa ganetšha, mosadiê ave, a owa, nna ke wele. Ba goma, bjaale Mafiri e be^e le motho yo šara. A tšama a batia papago motho le mosadi wa bôna, ba ile ba diyo ga neetšha, mokg-wa wa gagwe, obe

859

K34/82

514.

a nyaka go balaya moradi bjaale ba gabô ba diyo ga
netsa, a ba kwêla.

914. Ba fitlha kgorang ya hewe, bjaale ba-
tho ba bitšwana, ba tšaga ka morwane ba babotšā
ditaba tšū ditaola. Bjaale papago moradi are
a ke sa na polabolo, ngwana o be a foga
ke phōšō. Bjaale hewe are, le muthomang
ke balabotšē, kare, sepela, o dula naē.
Dikgomo nka seke ka go nyaka tšōna. Ao-
wa, a tloga le mmedi wa gagwe, a ya a
dula naē, molato wa sebe gōna.

915 Dikgopolo tšā batho, ba gopola gore
monna, o raka moradi ka baka la boloi
bjaale, a se nyaka go nyaka dikgomo. He
gore ke motlhōlogadi, a ka seke a kgōna
go gapa dikgomo. Kganthe monna a go-
pole ka mokgwa, o we batho ba gopolago.

916. O bōna gore ge a kare, o nyaka
dikgomo, ke ditshēlē tšē dingwē. Bjaale ka
goriale mowe, kgopolo ya gagwē, gaenyake
go fapana le bōna.

Temana ya 5 go saka mosadi ka boloi.

917 Moloi e na le šupi, a re, go fitlha go batswadi, a thōma galaya bana ba mo we motšeng. Ge ba tšuma ba kwella, ditšhela di fontšha yēna. Ga le dumi, le tšwa ntšhungs yēna mong papagō mosadi, ke moloi, bjaale ka go riale mo we ditšwa tswalong. A seke a bolabala, bukeng sa boloi bja morediē. Mafellō basadi bare, ge nōga o sa entšhe ka gare ga motse, go kaone gore rena, re tlogē, re boēlē batswading. A bōna gore, motse wa gagwe, o ka phumēga, a ntšha morediē ka le goreng, a moagēla go šele.

918 Mafisi a gona a saka Mafedišē mong mosadi wa gagwe. le yēna a na moraka bjaale ka yala wa pele. A seke a nyaka dikgomo ga batswadi. Bjaale batswadi ba morakisa, ge ba bōna moredi wa bōna, a bolabala gore ba ntshakilē ku baka la boloi. A baka baetsā Mabakune, ba ile ba roma sebaku sa go ba tšela ditaba.

919. Sebuka sa ya, sa fitihetša mantšu a we,
 a mofetola ka gore, gona mo we moadi a ba-
 labolago, o bolabola nnete. Ke morakile ke
 moloi. Sepela o ba botšie ka dule nae, ka
 motseng waka, a ke nyake go mmôna ka le-
 itlhô laka. Baapa ba dula le moredi wa
 bôna ga mmôgô le bana. Papagwê, a seke
 a nyaka go kwa boloi bja moredi wa gagwê.

920 Mafedišê di ile tša morwanêla tša
 boloi empa o ile a^{se} be le lešupi. Lešu-
 pi, ke gore o ile, a se, go fitlha gagabô,
 e šu a ke a loya motho. Bjoule ka gorin-
 ale mo we, gwa bônagala gore o be a sa-
 loe. O rakilwê fêla ka baka la bogadi-
 kana, ka gobane moadi wa mamorathwê, o
 wa ~~...~~ motse, ge monna a fo dumêla
 se wa a se bolabolago.

921 O bilê a tla a hwa a sešu, a ke
 a loya motho. Fêla palabolô yôna, ba bolaba-
 la gore, o rakilwê bogadi ka baka la boloi.
 Boloi bja gagwê gagabô e šu ba^{se} bônê.

859

K34/82

316.

922 Batswadi ba gagwê ka moka ga bôna, e be ba sabae. Bjaale ba diyo makala fêta ge moredi wa bôna a loyana, gore nua yêna boloi o ba hwetsâne kae. Ka gabane boloi bo tšwa tswaleng. Bjaale ka Mahgabêlê, e be boetsiwa tswaleng. Papagwe le ge a be a bolabola gore, o nyaka ga bôna boloi bja moredi wa gagwê, e be e noba manganga a moloi.

923. Boloi bja papagwê, o be a sa uti yêna ka noši, o be a bo bolabola. Le mothe yo a mofenyago bošego, o be a ba botša gore, bošego ge re tšwilê, re ile go loyana, re ile sa fenyaa ke mokete. Ditaba tša man tlaumeng ba e kwa kwa yêna.

924. Letšatši le ba ga Mametsä ba ilego ba ba fenyaa, o tlile a ba botša. A kgobakanya bana ba gagwê, ave go bôna, ke moka ke hwile. Ke bolailê, ke ba ga Mametsä, baloi ba ge-šu ka moka ba ile ba tšaba ba ntšhia. Ka baka la gore ba ntlhabilê. Le mpone ke sa tšwa go fitlhu ga nabjaale, le kwile ge kella, bure,

lešibihane la go lla motseuy bosele le atihûla, aowa
ke go fitlha gaka bana baka. Ka moragô ga di-
polabolo tšâ gagwê, a tsêna ka ngwakoony, a
robala. Ke moka ke bolwetšî, ka morago ga
metsâtšî a se makâe, a napa a kwa.

925 Ditaba tšê tšâ ka godimê di a negile
ke Sekaloko Masete, a belegile mo nagenge
Mphatho wa gagwe ke Makgalwa. Bjaale ore,
ga dibôna, e be e sate ya manyana, o fokwe
ge banna ba bolabola ge ba dutšî kgorong. Jê-
la taélô ya Mabakane ge a bolaitwê ke
ba ge Mametsâ, o i kwile, ka go bane e be
e le legala.

926 Moradi wa go fo tloga, aya gagabô, ge a
fitlha, a botšâ batwadi gore, manna waka o
nthabile. Malato, o ile tloga ba geno bamphê
dikgomo tšaka. O tšile a le nnoši, a felegetšâ
ke matha, ka baka le we, batwadi a ba swanêhê
go kgôdišâ ke dipolabolo tšâ moredi wa bôna.
Ba swanetšê go romêla sebaka, sa go tšeu
ditaba, bjaale ge a kaya a baya natšâ, ke gona
me we ba ka kgônago ba bolabola.

927 Ge nke ke la mathômô, mosadi a etla, a bolabola gore, o rakidwê. Batswadi ba gagwê ba swanetšê go nyakêla motho, a boetšê mosadi. Bjaale le motho yo we, ke yêna yo we, a swanetšêgo go ba sekšša. Ge a ka hwetšana gore, monna o re, mosadi a ke sa monyaka, gôna morumina, o swanetšê go goma le mosadi. Bjaale ke taba, ka go bane, mosadi o bolabotšê nnete, ge la e ke, monna o bolabotšê mantšu a we, ka baka lago kwata, e ka be ge ba ištšê mosadi, a boetšê mantšu fase.

928 Bjaale ka monna yo Maselo Moeng, monna yo o be a na le basadi ba babedi. Mosadi wa pele ke Mathokê ngwana Masete, e no ba motho fêla. Wa bobedi ke Nôle ngwana Mangaale le yêna e foba motho fêla. Bjaale monna are, ga beka mosadi wa bobedi, a thôma go ba le mokgwa. Mokgwa o we, o dirêla mosadi wapele.

929 A thôma go fêla a mutia, mosadi a no kgotlella, a sa tloge. Tšatši a nwele bjala

859

K34/82

› motlêpeng,

selepe o ya kae, ke ya motlêpeng, o matia, efa
dula. Bjale o tia moradi, e tloga, a ya a rîbala
ka ngwakang wa moradi wa bobedi. Ge o nyaka go-
re, a seke, a tloga ge o ile wa matia, o swanetše
gore go matia, o rîbala ka ngwakang wa gagwê gôna
a ka-seke a tloga.

930 Manna yo we wa ga Moeng, o be a tia
Mathake. Ka morago ga mo a motšile, a wa
tloga, o rîbala ka ngwakang wa ngwana Ma-
nguale. Ka morwano le ge bina, a ke a e ya
a motšetša, o fadela ka mala lapeng lela. O ile
a matia ga ntši bjale moradi, a sa tšhabele ga
gabê.

931 Ka tšatši le langwê, a tia moradi a mmo-
tša gore, a ê gagabô, ba gabô ba mofê di-
kgomo tšê gwe. Moradi a diya bôna gore ditso-
ba di a imêla, le gôna a ka ba a bolaiwa, ke
ge a tšhabêla ga dikgaitšedi ka malapa. Ka
gobane, mmagwê le papagwê e be ba hwile. Mong
kgaitšedi ya gagwê, o tlogilê, o ile o dutši le
mšegêla monamala, o šilê moradi wa gagwê motšeng

K34/82 ~~319~~ 321

932. Ba we dikgaitšedi ba romela mosadi ganna ka sebaka. Sa se, go monna, ke tlišitšē mosadi wa gago. Bjaale baile ke tle ke kwē gove molato keng. Monna are, mosadi a kwe se we ke mmotšogo, ka goiale mawe, nna ke ge ke motia. Ke a kwa, empa ga ke kwisišiši ga botse, ke nyaka mong molato lato, o we le lwelaga eina. Are, mosadi ke lešmedi, mokgopo wa ka o fo tšolêla a satlhatswa, taba ya bobedi, o sepela kudu. Bjaale ke mokgwa o we ke lwago nae.

933. Mosudi a ka fo bolabola, bjaale, mosadi ure, nna a ke tsebe gove molato waka keng. Ke kgale ke le mo motšong wa ga Moeng, ke bile ke na le bana ba bone ke dutšiši le monna ya Dijô ke fagile kgale ke mofagêla a i na le bone ke a makala ge a bolabola gove faga dijô tšā ditšhila. Nka be a bolabola tšē kgale.

934 Bjaale ba ga Masete, ba itšē mosadi wa gago šō we, fêla baitšē, o seke wa boetsšā ke moka a goma, a ya a botšū batwadi mantšū a monna. 12/2/63

859

K34/82

32

935 Matsiati a sešu a be makae, monna a gona
 a ba a ômanya moadi, a mmotš'a gore, a ka go botš'a
 gore sepela gageno. Ke nyaka dikgomo tš'a ka, wêna
 a ke sa manyaka mo. A se, go wa kwala, nyakêla
 motho a wêšê, a gana go kwa mantš'u a la, mosadi
 a mafetolago ka ôna. A napa a modula gôdimu,
 a motia ka mokgwa o šoro. A tš'habêla gagabô,
 a ba botš'a gore, monna o wa nthaka, ore, onya-
 ka dikgomo tš'u gwê. Bjaule ba rona sebaka
 sela, ka lona tš'ati lela, a tlogo ka lona. A ya
 a kwetsana monna a sa kwatile, a mmotš'a gore
 a ke sa manyaka, a ba mphê dikgomo tš'aka.

936 A owa, a boêla a ya a ba botš'u gore mo-
 nna ore, o nyaka dikgomo tš'a gwê, ge e le moadi
 a sa manyaka. Sepela o dula ngwana yowarena
 a se robe. Ba dula le kgaitšedi ya bônâ.

937. Monna a ramêla sebaka, ore, sepela o bu botš'e,
 ke nyaka dikgomo tš'aku. Sebaka sa ya, sa fitlha
 tš'u mantš'u a we. Batwadi bu mosadi, bare, o wa
 kwala, bjaule a ka a se nyalla a nnô, o be a
 na le bagabô, le renu, se di a mogetš'e rena le bage
 š'u. Bjaule ka go riale mo we sepela, o mmotš'e a

botšē bagabō, le rena, re sa botšē ba gešū, retlê
re kwe taba tšē, re kgōnē re mofa dikgomo.

938. Sebaka sa fitlha sa botšē manna; mantšū, a
makgolo wa gagwē. Bjaale a bitšā ba gabō,
pele ga gore a yo tihakana le ba ga makgolowa
gagwē. A bitšā ga mmāgō le dikgadi, a owa ba
a tla. Bjaale ge ba kgobakane, a ba botšā
mantšū, awe, a ba bitšētšāgō ōna. A re, le bitšā
ke nna, ka baka la mosadi, o tlugile, o ile o du-
tšī gagabō, bjaale ka go riale mowe, ke re ba
mphē dikgomo tšā ka. Ba mphetola ka gore, a ba
ba nyalla mosadi ke mōtšī, dikgomo di ntšhitšē ke ba
leloka.

939. Moleledi yo mongwē a re, re a go kwa, a
re a tšē. O kga tihatla, kgantše, ge matho a e
kga kja, o swanetšē go hufuwa. O kgōnē o
ekga. Ke bola-bola ka makgwa o we, ka baka
la gore, a o re botšē ditaba ka lethêthū la
tšōna. Ga gona matho ya a ka tlogaga, a ya
a dula gagabō, kantle le taba. Re botšēenne
te, gore o tlugile ka baka lang.

940. Manna a thâma go etoma le leme, a seke a bolabola nnete. Mmago manna yowe Maselo, are, ga gona selo se a se bolabolago, o fo tswenya ngwana wa matho yo we. Ke dula ke mmotšā gore taba e, a e dirago, a se molaô. Manna ge a sa nyake mosadi, gatii, o fo molesetšā, ke se-tlaêla, a na taba. Bjaale le a nkwa banna, o nyaka go lobisa dikgomo tsaku, mosadi yowe o tšerwe ka dikgomo tša moredi waka. Le mmotšē, a motlogelē, a le bjaale, o tla apeela nna. Nna ge ke, ke a mmotšā, are, o nyaka go ntia, ga gona taba e, a tla go le botšā yōna. A diyo tloga, a swa, ke sekgotlêlō sa gagē. Ge a e tšwa go nwa bjale, o tliša matšā bjale bjale.

941 Mmoledi yola wa pede, are, bjale ditaba di a tšwala. Lehono wena, o na le phōšō, ge e ke mosadi a be a na le mokgwa, e kabe o re bitšē o se botšē. Lehono le, e be se bolabola fêla pa panō ya gago le mosadi wa gago. Lehono, a wa ribitšētšā selo, o lebetšē ngwana wa matho yo we. O swanetšē gorupeta ba ga makgolo wa gago, o hoê gae.

942. Mammami wa dikgomo, are, gatloga ga na leha-
no, ke nyaka gore yo we mogadibō, a boē mo, atle
a pee le mma. Ga seng bjaale, ke tla bōna gore yē-
na dikgomo o tla ya a dibōna kae, ka gobane yo
we mogadibō, o diyo moraka. Nna nka seke ka
rukiwa, ko tloga, ke tli lo dula mo. Ka gobane a
se manna a ntshatso, ke nna ke tlabago ke tla-
la, wēna a swanetše go mofa dikgomo tšū gagē.
O u betšē mogadibō waka, a ke nyake go bolabolala
ka maatla, nka tšōa badimū, fēla wa tliša
go phetha mo we ke tšēgo ke bolubotšē, a ke
tšebe, ditla tšeba ke wēna.

943. Banna bure, di a kwala, le rena, se eme, mo-
we kgadi le mmago, ba bolabolago gōna. Ge onyaka
dikgomo, wēna o le nnoš sepele, o gapa dikgomo
tše we. Manna a tshakana tšhōgō, a se sa tšebe
se we, a se dirago. Mafellō a kwa gore ba ma-
fentšē, are, ke dikwile. Bjaule ke tšējile a
ke tšebe gore, ke tla dira bjang, go bitšā mosadigo-
re a boē gae. Ka baka la gore, ke ile go ma-
kgole a mphē dikgomo tša ka. Bave, ke molato,
o swanetše go sa-pēla ba ga makgole wa gago.

944 M magô monna, are, ngwana yo waka, o fo
 kgôna go dira taba e we, e le gore, ga yona sela.
 O thoka le kgogo ya le fofa, ka gobane pudi le
 kgomo nka seke ka bolabola. Ka baka la gore
 ke dilô tšê dikgolo. Ba kgekolo ba kgôna go beya,
 a tsêna ka ntlong, a ntšha ponto le lesome, are
 tšhalête e, ke ile ka rekisâ mabêlê a ku kgale,
 Bjaale, ka e êpêla, le hono, ke re, ka yôna, a yo
 ra-pêla makgolo wa gagwê, ka yôna.

945 Ba ~~roma~~ se baka, e seng se baka sela
 sa go nyaka dikgomo. Ba mmetsiû gore sepela o
 botšê ba ga makgolo, ngwana o dirilê phôšô go
 raka mosadi. Ku baka la keletšô ya lemu, o ri bi
 tšitšê, bjaale ge a re, a nêgêla ditaba tšô go
 raka mosadi, ra hwetsâna gore ngwana o na le
 phôšô. Ka baka le we, ba ga Moeng bare, ba rapê
 la ka dipudi tšê tharo, e lego ponto le lesome.

946 Se baka sa ya, sa fitlha, sa ba batsi muntšhi
 a ba kgônyana. Ba mafetola, ka gore, sepela o
 ba botšê, rena, a re lwe nabô, taba ya mohuta
 o we, a seke a tšoga, a boeletšâ. Ba tšea tšha
 tšete e la, ba fa mosadi, ba mmetsiû gore a sepe-

859

K34/82

321

le le sebaka. A owa a seke a gama, a thabogoga
a sepele naê.

947. Ge ba sa dutš'i, ba bōna sebaka se boya
le moradi. Bjaale ba thaba ka dipelong, empa ba
sa tsebe gore, ~~ma~~ ~~rumina~~ o tšwa a meleng. Aowa
ba ile, ba thaba ka molaō, ka gobane, wa-roma
motho, wa bōna a boya le motho yo we, la gobane
le bolabola ka yēna, ke gore, molata ga o gōna.
Taba kgole ke mantšū fēla, a ditayo. A fithe
a ba botš'i mantšū, a tšwago naō, a owa
ba leboget.

948 Ba botš'i morina, gore ge o sa monya
ke, o seke wa mōala nthagō. Magolo golo yomongwē
o re, mamonyadiwē ga šadimi nthago. O mo le
setš'ō le bjaale, kgane ke ge a boya a gotš'e
tš'a ~~ana~~ mollō. Manna o kwile bašadi kama-
kgwa o we ba bolabotš'ego ka ōna.

⁹⁴⁹
949 Go bolabola ka tsūtš'i le lengwē, eke ke
moratisš'ō, manna a goma, a rata moradi wa ga-
gwē, bjaale ka pele. Ka lapeng la moradi wa bobedi,
a diyo fithe a ēma ka matsatsoakwana, a gomē

a boêle ka lapeng la mosadi wa pele. Mantatara-
kwanan, ke gore, a na êna, ka dikgonwane tša me-
kwana ya masto. A dule fase, a swa, a ngo-
ma, a be a eme, ka masto.

950. Monna, a swara tau ku dikana a
go-potšê gore o tla e swara ka ditšebê.
O be a dutšî le yola mosadi, a mmotšô
tša ka pelang ya gagwê ka moka. Lho-
na, ge a (motlhanametšê) go tlanogêla,
a kwa botlhoko tšadi. Ya ba a na taba na
ê, ka gobane le rata le legola le molaga
mosadi yo mogolo.

951. Mamoratwê a tlanogêla ke mosadi
wa pele, a sana, selo, ka gobane mosadi
wa pele, ke mngomona le yêna ke
papago mosadi. Bjale ka mokgwana o we,
yola wa pele, a ka a sakumêla yola wa
moragô botlhoko. Ka gobane ditabadi-
thomile ke mosadi wa nthagô. Tšewe
ke dikgopolo tša batho, ka gobane, o ile go
beka yo we, wa se setseba yola wa pele. Di-
kgopolo tša batho ba tlaxê, ke yêna a dirago gore

a nyalatš'ala, wa pele.

952. Nyole ke goeteletša, mong leina ke Manyale. Bjaale mmago Manyale a hufella morediê, le yêna morediê a tuka bogale kudu. Bjaale bogale bja gagwe le bo mmagwe, a tukêla gore, bo ka one ke gofa manna moratišô. A owa, ba diwa bjaale, a goma a morata. Bjaale monna arata basadi ba gagwê, bedi ga bôna. O be ana le tshetla ya basadi, a bôna moradi wa gagwe a eme le monna yo mongwê ke moha ke molato, o tšwa. Goba o eme le moradi wa gabo, o tšwa, o be a mmatš'etša matlaba wa gagwe.

953 Ke nnete manna a swere tau ka dikana. Basadi ba kôelana ba kwana, yêna a leka ka maatla go diš'a basadi ba gagwe. Banna ba bangwê ba mmatš'a gore, tlogêla taba ya godiš'a basadi. Moko a diš'ini, o se diš'a ka noš'i. Ye o soma modirô wa go diš'a basadi, o tla lla. A seke a kwa mantš'u a banna, kgopolaya gagwe, a gopola gore, ba mporaforantš'etša ba nyaka go rôbala le basadi baka.

951 ~~ganna~~ ganna tayô ya basabi ge bamola-
ya gore, a seke a tlhoriša basadi ka ga
ba diša. Bjāle ba mampa e mpa oile a
upa ke mosadi ka o thui, yo we elegangwa
na Mangaale. A mohuna banna, ge a e ya
ka ngwakang wa ngwana Masete, o fo rōbala
fēla (badim) pōlō ga e tsoge. Ge a e ya
ka ngwakang wa ngwana Mangaale, e ya
tsoya. Manna a phela ka mokgwa o we
go mosadi wa pele, wa bobedi ke yēna
yo we elego mosadi.

955 A thōma go belaela, gore molato
keng, a seke a treba. A tšama a eta-
ola, dingakeng, bjāle dingakeng dimamotšā
gore ditaola die, a tšewe māsenē kema-
sadi wa gago yo manyana. O go hupilē
gore ge o ya ka kowa ga o la ngwa-
kō, wa seke wa ba monna, o be monna
fēla ka ngwakang wa gagwē. Ga gona nga-
ka e e ka go alafago, bakeng sa taba e
we. Taba kgolo wēna sepela, o bolabolē le
mosadi ga botse, o sa felepela. Motlhamong a
ka boetšā pelo fase, a golokolla wa ba monna.

859

K34/82

956. Monna, a taboga molaô, o we dingaka
 tša go mmotšā, ka baka la botagwa. O ile
 ge a tloga mo we, a hwetsāna bjāla a
 nwa. Ge a yo fitlha gae, a kukēla taba
 ela gōdimu. A thōma go botša mosadi gore
 o ntsile, ka gore nna ke nna monna ge ke
 e tla gago bjāale ge keeya ga yola mosā-
 di a ke be monna. O swanetše gonka-
 lafa. O botša mosadi batho ba motse ba
 dikwa, bjāale mosadi le yēna a thōma
 go befēla monna. A rogana ka mokgwa
 o a ka kgonago. A divēla gore, a divē
 se we a se nyakago.

957 Mosadi a kwata a gome, o kwatē-
 la go fitlhēla le hung. Ka baka la maroga
 a mosadi, monna a isa seatla gōdimu
 ga mosadi. Ke moka ya ba ntwā, balwa,
 monna a tša mosadi ka maatla. A owa, a
 seke a tloga, a mmotšā fēla gore genke
 ke nnete go dirilē nna mošua a tla di-
 kwa. Ke go upile.

859

K34/82 332

958 Ka morwana, a ya ga moradi, a hwe-
tšana gore, o vurugêlane. A mmotšā gore
o swanetsê go dirā mo we ke go botšaga mo-
gatsaka. ke kyopêla twarêlô, ke go teile
ka phôšô, ke baka la bjakā. A seke a
mofetola. Bo kaone ke gore moradi a ntlogê-
lê, ke tla mpa ka šala le bošwana bjaka,
go ena le gore ke fo dila le matho wa mo-
huta o.

959 A batšā Mangole, gore o wa bōna,
ka mokgwa o, o ntšhumilego ka ôna, ke
o mobe. A re, ke o fe, kera gore o^hhunnê
bonna, ka kowa ga yola moradi a ke diri-
sela. Modirô o noba ka nywakong wa gago
fêla. A wa dirā ke nna, o dirile ke
ba ba go dirilego, sepela o ba botšê.
Ga gona ba bangwê ba we ba ntivilego,
ke wêna, tšhupô ke gore ge ke tla ka
nywakong wa gago, bonna bo ba gōna, bjaka
ka kowa ga yola, ga bobê gōna. A retse
motlhomang ke yêna a dirilego taba e we,
ge e lenna a ketsebe selo.

859

K34/82 338

960. O wa bōna, ge o sa diri mawenna
ke go botšago, gōna o ka utlogêla, wa boêla
ga geno. A re, o wa kwala, wēna o ka dira
gore o mpoetsē, ka gobane, mo a ka diya se-
tliša. Ke tlile ka gobikiwa, ka baka la kwano
yaka le wēna. Monna a bitšā, bo mmagwē,
are, go bōna, le a bōna, ke fapana le moape-
i. Nna ka noši, ke segōlē, bjaale, bogōlē bja-
ka ke dirile ke yēna. O^{nh} hummē banna,
ke nna monna ge ke leka ngwakhong wa ga-
gwe. Ke yōna taba e we ke le bitšetrūgo
yōna.

961 A mofetola ka goe di a kwala ngwana-
ka, ditaba tšā mohuta o, a se mathōmō ka
wēna, empa ke ditaba tšā banna le basadi.
Bjaale monna o no bolabola naē ga botse
ba le ka ngwakhong. Ge e le ngwana wa
motho, a tla na bōna, ka tšatši le lengwē
ye o e ya, ga yola, wa ba monna. E se-
ng go bolabola ka utwa. Ba no fêla ba ba
dira, bjaale, a gomē a molchollē, ka go
bolabola le yēna, a sa mofelle pelo.

* 12/12/63

859

K34/82

334

962. Monna, a kwa mowe, mmayo a mmotšitšego, a ba a gopola le mantšu a la a dingaka. A napa a diyo bōna ga botse gore o dirile phōša e kyolo godimpe ga mosadi wa gagwê. A leka ka maatla gore a bolabolê le mosadi ka pephiri. A seke a mokwa, a no fêla a mmotša gore a še yêna. A leka go e peša ka fase gagwê bjang le bjang, yuba tšeme ka moka ke le fêla. A bōna ngwaga o šetše o fêla, ba thōma ngwaga wa babedi.

963. Go setella go šitile pitsi, a bōna gore thetello yaka a e nthuši selo, ke kgale bjaale tswarêlō a ke bone. A goma a batša mmugwê, ke likile ka maatla go e kokobetša ka fase ga mosadi; bjaale a ke bone tswarêlō ya gwê. A setse, bjaale o ra gore nna ke bolaboleng. A owa, ga gona polabola polabola keve a ntlogêlé, a boelé ga gabō. A ke nyake godula ke le bone naé, matlhō a ka, a tihaba ke madi. Pele ga gore, a boele gagabō, bo kaone, ke go bitša ba geno, o ba botše taba e.

859

K34/82

335

964 A seke a fetola mowe, mokgekolo a babotšego. Mokgekolo a thakgaga a motlogêla. A šala a gopela mantšu a la a go a bokabola, a seke a motsêna. A bôna ga botse goe, ba tlilo moganetsä. A thôma go tita moadi a mmotšä gore a tlogê. A seke a tloga a fo dula. A tšhaba gore ka mowanana, a ka motetemetsä ka ditaba. Bjaale ka ge yêna, le ntšu la gagwe, ke la gore, ammatšê ka molaô, go swana le ge aile a mmeka ka molaô.

965 A goma a motšä gape, bjaale a kwa gore di a baba, a tšhabêla go yo mongwê wa ga Moeng. Leina la gagwe bare ke Mokolokoto Šokane. Ke le loko ka le tšhi: le ba ga Moeng. Ba ga Moeng, ba tšwile ba le mowe, kgorong ya ga Šokane. Leina le la Mokolokoto, a se meng leina la gwê la mutswalô. Mong leina la gagwê, ba le lebetšê, ka gobane leina go ile, gwa gola lona le la Mokolokoto. Mokolokoto ke gore go ôta, kudu bjaale ka kgomo ya tšhofadi.

859

K34/82 336.

966 O ile a tsēna mowe ga Makolobata ka mabanyana, ka baka la gore o ile a motiya ge letsatsi leya madikêlo. A diva gore a rōbalē, o tla tsoya a moisa ka moswana, a rōbala mowe. Ka moswana, a mmoetša monneng, a hwetsana gore monna, o tuka mollō matlhong, a gagwē. Matlhō a gwē ke a mahubedi, o kare, ke a nonyana e thekwane. A dumedišana naē, a dumēla, a sa rata.

967. A thōma go batša monna, gore, ke bone mosadi wa gago, a nkwela ka mabanyana, a e tšwa a lla. Bjuale ge ke mmutšiša, o re, wēna o moteile, bjuale ka bōna gore ke bošego, ka diva gore a rōbalē, ke tla matliša bosele. Bjuale ge o mpōna bjuale ke tlišitšē yēna, kere molato keng, t re, ke nnete ke moteile, yēna ka noti, o wa treba molato o ke motietšego ōna. Ke mmutšitšē gore a boelé gagabō, a ke sanya ka go mōna ka matlhō a ka mo, motšeny waka, ka baka la gore o nkhumnē bonna.

859

337^{1/2}

968. Motliši a napa a bōna ^{K34/82} ga botse gore di-
taba di boima. A bitšā mmaga monna gore
a tihulošē mantšū a gagwē a le gōna. A mo-
letula ku gore ke di, tšhaba ka wēna, a ke
sa nyuka go kwa ditaba tša nywana yo we.
Ke bolabotšē naē, le baka, bjuele u nyuke go
ntheletšā. Le gona le hono, e be go le kuone
gore, bagolo ba gwē ba bē gōna, ere, ge o
bolabola mantšū a mosudi; ba be le bōna ka
ditšebē ba be ba dikwa. Ba bitšā ba golo
ba gagwe, Khašane le Makobeng le morwa wa
gō bōna Rakgobadi. Ba tla mo we lapeng
la moteiwa.

969. Mokolokoto a re, bana^a komē le bitšā ke
nna, ka baka la mosudi yo wa lena. O lwelō
le mosudi^{wa} wa gwē, bjuele o tšhabetšē gona,
ke motlišitšē mo le hono. Ge ke botšā monna
wa gagwe gore ke tlišitšē mosudi, a ke kwe-
ne naē, ore, a sa nyuka go bōna mosudi yo
we mo, matseny wa gagwe. Ke ge ke bitšā ma-
go lena, bjuele le yēna a bolabola go tenēga
ga ditaba tša bōna. Ke ōna mantšū a we ke le
bitšētšāgo ōna.

859

K34/82

338.

970. Ditaba re a dikwa, bjauke, mogologolo o ile a šiu seema re, mona utso a e kgamole. Ka goiale mo we, o tla napa wa tšua go lamolanya ntwa e. Rena pele e be re ka kwa phuphanô ya bôna, pele ga gore o lamolê ntwa e. Mamondi a ka thama a re, botša, gore yêna o lêtang. Mosadi a phutha thethô a dula gôdimu ga yôna, a thôma go bolabola. Are, nna ga ke tsebe moluto waka, o re, ketlogê ke ê ga gešû, ba gešû ba mofê dikgomo tša ywê. Ka baka la gore ke nna maloi, ke mohunnê, bonna, ke monna fêla ye a le kangwa-kong waka. Ke yôna taba e ke hwêlago yôna, nna ke sa etsebe. Ke moka ke feditše.

971 Maselo ke nnete go bjauke, mosadi o wa ntoya, ke kyotleletše gore motlhamong o tšula-ka dipelo tša gagwe, a staolla, a diri. O ntwere bonna, ke naba monna fêla ka nywa-kong wa gagwe. Bjauke ka goiale mo we, ke rena seke ka kyôna go phedišana naê. O swanetše gore a tlogêlê, a ke sa nyaku go mmônna ka matlhô a ku mo.

859

339.

K34/82

972. Ba-golo ba gaywe bare, re na ke rena bana, taba e we e ka kwa ke mmago rena le yêna Mokolokoto. Mmago minna, are, ke thabile kudu ge mosadi a ile, a tšhabêla ga mokgulubjê. Ke mola a tšhabêle go yo mongwê, e be ke tlutlu ke bapisa taba e ka yêna. Ke mpja ya yugo, ge mpja e ile ya loma many wa yêna, molato, a o ke o eba gona. A o be gona, ga bjuale, ke ile ka mmatšua gore, a seke a kitimêla taba e. A ka a kwa mowe ke mmatsitšego.

973 Mokolokoto, ke nnete le bana, bjuale taba e e mmakatsygo, ke gore le kyôthwane la lena, la ba le basadi ba babedi. Ba golo baba le mosadi, bjuale o šita gobolaya twaebela. O ile a lêla, ka gobane le kyôthwane ka metlha ke ma morate, ba mofa mosadi yo we. Dia kwala, ngwana a lêla naka ya mokhuru se e setlha sa mofa. A tlhwa a letša, ge are, naka, e ntenê, se se o ile o wa e nyaka letša. E mpolaisa tlala, a o wa letša. Ke bolabala ka mokgwa o we, e le gore, le nna taba e, e ile ya ntirêgêla. Ka leka ka maatla, gore ke rakê mosadi empa ke ile ka šitwa, ka baka la gore mpya ke yaka.

859

K34/82

~~339~~ 340

974. Leina le la Mokolokoto, a se mong leina laka, ke baka la ana modiro o we wa basadi. Mosadi wa-ka ya mogalo, a ukhunaf bonng, bjacle ka leka kama-atla go bolabola le mosadi, mosadi a seke a kua mo we ke bolabolago. Kare, ka gobane yêna mong o nyakile gore, mosadi a noba yêna fêla, ka mošala utšagô. Yola ka moleletša a le bjacle, a e taola ka mokgwa o we yêna mong a ratago. Ka gobane le yêna e be ke manyaka, ka fo otiša ke pelo fêla se nka dirago se se gona. Ke mowe, o kwago ke e theta ka gore, ke mokolokoto ke wa motho, e ka ba wa kgomo e kabe ba bolaya.

975. Sela sa mongwê se a tšela, a seke a bōna le baka la go bōnana le ba ikana ba gagwê, ka baka la gore ke motšwene. Le yêna a ôta bjacle, ka nna, a phakiša a tšofala. A se, go bōna gore monna o wa mpolaya, ge ke robetše nuê, o fotsoga a dudumêla. Letšema la mongwê a le apelwe, go a-peya yêna mong letšema. Ga go kgathalege gore o wa dudumêla, o swanetše go dudumêla a le lwale-ng. Ka moragô ke nobōna ge ke bōna yola mosadi ba-dimu ba tšoga, Kare ko likiša, ka bōna dikoma di-wêlana. Diva kêla gore, a rwale kōma e etla mo-

859

K34/82

348.

imela, a tla na bona, a go feditšē, wena o sa tse-
be gore, o ukaletšē ka mokgwana mang. Ke moha ke
feditšē, wa tihōka go kua gona mowe gōna,
a ke tsebe. Ge ele dikgomo tšōna, o seke wa se
fova ka tšōna, o ka seke wa di'bōna.

976 Bagolwane, bare, bjale, ka go riale mowe, ke gore
batwadi ba mosadi a ba na molato, ka mokgwana o we
ngwana wa bōna a dirilego ka ēna. A owa, a sa na
molato, molato o be ota ba gōna, ga o matlhala
ele gore, o lwelē le ya mongwē. O wa dikua ngwana
wa mma, napa o lesetšē ditaba tšō ka moha o du-
le le mosadi wa go. Bjale ka ge o kwile, ka mokgwana
o mokgalabjē, a šetšego u bolabotšē ka ēna. O
seke wa tswenya ngwana Masete, ka gobane go
tswenya motšo, ke gore ota mofa se we o mo-
tswenyetsago rōna.

977 Monna a kwa mowe ba bolabotšego, a du-
la ka mowe lapeng la mosadi yo we. A modiša bjale
ka ge a diša kgomo. Ge basadi ba bangwē ba eye
mašokong a dikōna, yēna a e. Yela yēna ofo-
ya ka go rata, goba go biniwa dikōša tšā malōpō
a molokolle, wa bōna a ile mowe dilong tšē we, o

859

K34/82

342

tla hwetsana manna a le gona. Mosadi o kgolegong,
a kgone goya mowe, ba bangwê ba swanetsêgo goya
Moepolai a lelwe, o dirilê ka kgôlê, di-éma tša ma-
šohong a ka seke a ditseba.

978 Ka baka la kgolêga e we, a bōna ga botse gove
ga go mathuri seia. Ka gobane selo se sengwê le
se sengwê o sebeya ka kowa lapeng la mosadi
wa pele. Bjale yēna o no humêla kgomo e we
ya tihupja. A ~~bošha~~ pelo madibeng, a lokolla
manna wa gagwe. O ile a molokolla ka
moragô ga mengwaga e metlhano. Ke maku
a ya ga yola, a bōna e le manna. A ma-
kala, a bōna ga botse, gove yola mo a goba a
mmotša gōna e be e le thereso.

979 Go tloga ka lona tsatsi le we, kwanô ya ba
gōna, go mosadi. Manna wa ntsho, a leka ka
maatla, go tlogela mokgwa wa kyale, wa go-
diša basadi. Ka gobane o gomilê tseleng ya
lehu. Go se bê le banna ke lehu, ka go-
bane, a o na modirô o we, o ka o dirago,
ka goiale mowe ke setšha motho a hwile.

859

K34/82

343

980. Ditaba tše tšā ka godimō, dilaodiritsšē ke Khašana Moeng. M magwē o belegile ga Mo-tšatšā (Kolobedu). A tla mo, e sale mothepe, ke ge a loša ke Madone Moeng. Bjale o tswaletšē mo nageny e, mphathu wa gagwe ke le Kgalwa.

Tema ya tla ge go katihala mosadi.

Temana ya 1, go tenēga ga mosadi.

981 Ge mosadi a ka dya thōma pele gore, a sanya-
kē monna, a fo tloga a ya gagabō. Ga gona kgomo ya go maisa, gona o tla fo sekisā ka noši. Go bjale ge a ka tšhaba le yo mongwē monna, ka goriale mowe ke gore o tihadišē ka mabapi le go tšhaba le monna yo mongwē, yēna o swanetšē go feta le mosadi, a fē motlhadiwa dikgomo tšā gagwe.

982 Ge a liyo tloga monneng, are, a ke sanya-
ka bogadi, katwadi ba gagwē ba tla mmatšišā. A sa botšē gore molatšē keng, ge a sa bolabole le baka le le sa kwalego, ba tla bōna gore, ga gona taba. Hēla a ba swanetšē go fo homola, ba swanetšē go butšišā bakgōnyana, gore, re bōna mosadi wa lena, fēla tšē a dibolabolego, are dikwe.

859

K34/82

34

Bjale lena oile ge a tloga mo we, oile a reng.
Ba la le bōna ba tla tlhalašā ka mokgwa o atlu-
gilego ka ōna.

983. Ge a filo tloga ka baka la go tenēga ga
gwē. Batswadi ba tla čmama ngwana wa bōna,
ba mmotšā gore ba jēla pele ga re banyake.
Rena re llē dikgomo tsā morwa kētē, o swanetše
go buēla monneng wa gago. Ge a ka tšwēla pele lego
gana, bōna ba tla leka ka maatla, go bitša ba le'cho le
dikgadi, gore ba tlē ba thušē go balaiša. Ba tlatla ba
leka go balaiša. Ge aile, a bak kwa, gōna, batswadi,
ba swanetše go boetša mosadi monneng wa gagwē.

984. Poetšo ya mosadi, o diretše batswadi ba ga
gwē molato. Ka baka tewe, ke bona, ba swanetšego
go lefa. A ba lefe ka seruiwa sa madi, a owa, ba
lefa ka bjala. Ba ēna mmela, wa a negwa, bjale
le, yēna modia tšōna a šila. Ba roma batho go
re, ba išē mosadi monneng wa gagwē, ka bjōna.
Bjala bjo we, bure, ke bjā go išā mosadi bogadi.
Ge ba swadi ba fitlhile ba swanetše go balabala
mantri, a we, ba ba rumilego ka ōna.

859

K34/82

345

985 Taba kgolo, ge a tloga bogadi, o tla hwetšana gare, molato ke lehufa. Ge e se bakeng la lehufa, o tla hwetšana gare, monna, ga motl'hokomele, bakeng sa medirō ya banna. Ya gobane medirō ya lapa ga e fele, e we e dirago ke monna. Medirō e bjaale ka e, mefiri ya matšepē, ngwako, go thētha tšhemole mahudi le medirō e mengwe ya ditšwarō. E we ke yōna medirō ya lapa ya monna. Medirō o mego-
 lo we go feta medirō ka maha, ke medirō we ngwako. Ka gobane, palabalo ya batho, bure, mosadi ke ngwako, ge monna a sa go nyake, ya o ngwako, ana o go agetše, ana molato, medirong e mengwe, a ka go dira mapoto, banna a bana bo tseba, ba tla mo di tšela.

41.463

Temana ya 2 tlhale ya gotlhoka ngwako.

986 E na ke taba e kgolo ya go dira gore mosadi a boele ga-gabo, kantle le go mmoetsa. Mowe phiso ga e na le mosadi, e na le monna, ka gobane, a kgone go aga ngwako. Motšo ya mongwe le yo mongwe o phela ka gare, ga ngwako. Ngwako o aga ke monna, ke wa monna fela ka molato. Mong mong, ngwako, ke mosadi, ka gobane, o tlhokomela ke yena.

859

K34/82

326

987. Bjaale ka Thoko ngwana Malesa, monna wa gagwê e be e le Mpuru hokweng, papagweke Makgoba, mmagwê ke lwane ngwana Raganya. A thôma a dula le mosadi wa gagwê, ka motlogwa wa molaô, a ba le mpu nae. Mafelong ya sinyêga, a swa, o we a se modirô wa motho, ke modirô wa modimo. Ge mosadi a ile a sinyagalla ke mpa, monna a swanêla goya malalong a gwê. O swanetšê go letêla ge a setlêma (go bôna kgwedi) a tlhakantšhwê ke ngaka, a kgônê, a tsêna malalong a mosadi.

988 Ka lona le baka le we, a kgêtha motlabe, yo we leina la gagwê, e lego Mpe ngwana Mabakane, o be a tšere ke Malchare Mohlabe. Bjaale monna wa gagwe, a hwa e sale yo mowa, ke ge monna yo we wa ga hokweng a šala a šegêla mosadi yo we. Mong mosadi wa gagwe, a ka a ba le pelaelô, are, ke se šehatšô. Ka go tšebu gore, o sa fiša, ge a ka tsêna malong gagwê, a ka tloga a swa. Kgantše ke moka, o napile a e ya, ka morago, ba bôna kgwedi e fêla a satle gae.

859

K34/82 347a

989 A ba a e kgofa ditšhila tša lehu, a botša matswala wa gagwe, gore nna ke e pone. Dia kwala ngwetsi waka, bjaale ke makatsa ke monna wa gago, a binale. A ya mo we, mo wae, a nago ntšhe, a mmotša taba e we, are, di akwala mma, bjaale go ka dirwa ka mo'gwa o le tlogago la dirwa ka ona. Melaō wa ntšhe ke go dirwa bjala, a owa, ba ya ba botša ngwetsi a dirwa bjala, bja go tlhoba mexiri. Bjala bja we, ke bja ngaka ya go alafa lehu, e tliša kgata tše, a go a peša mosadi, go a be a lafa lehu.

~~989~~ 990. A dirwa bjala bja we, monna e šu a ke a e tla, e sale, kowa mmagwe, a e ya a mmotša gore, gona le sa gore. Bjaale, motlheng bjala bo nnewago, ba ba ba diyo rama, notho a ya a mmotša. A tla naē, a na le mošē gēla yala wa gagwe. Ngaka ya kgōna e šama modirō wa yōna, ka moagō ga mo modirō o fedilē, ba bitša ngaka ba ya ba e šupa pitša ya gagwe. Bjala bja mohuta o we, a ba nwele, ka ngwakong, ba bo rwala ba tla ba bo beya kgakala, bja nwele, ke moka modirō o fedilē.

859

K34/82

348

991 Modirô go šetše wa manna, wa go nyakê-
la ngaka ya go ba gobugantšha, a kgone a e
ya malaony a mosadi. Ngaka e la ya go ba
e tlile go ba tlhakola dilô tša lehu, ya lae-
la, ba e fa, pitšô ya molaêlo. Ya nwa, ke
maka ya tloga. E ka seke, ya kgona go ba
tlhakantšha, ka baka la gore, o we ke o mo-
ngwê modirô. Ge a ba manyaka, o swametše
go moreta ka gore.

992 Ka morago, ga ma ngaka e tlogile, manna
a di ya nwa bjaka a eme ka maoto. Le^{pi}
tlhâ ya ntšhe ya nwea e sale mosegare. Ke
gore a na lebaka, o nyaka go tloga le moêgê
la ba boêla gore. Manna a falatsšanya bja-
la, ka morago go m^{we} a bôna gore o falatsš-
ntšhe, a tloga. Ke ma we makalô e ilego ya
ba gôna, taba ya seke ya ba gôna.

993. Mosadi a lebella, gore a tla bôna a etla,
a no bôna matšatši a no fêla a sa mmona.
Ka lebaka lewe, o be a sa na le ngwakô wa
gawe. A dula, a letêla manna empa a seke a mmona.

859

K34/82

359

Mpo o tšere ka mma sōna.

994. Ge selemo se fitlhile, gōna o ya a lemêla mosadi ga mmôgō le mmagwê. Hêla a lema a goma a yo dula ga motlhologadi. Marega ke lebaka la diphefo (borwa), borwa bjo ke gore pōfō e tšwa e le ka tšekō ya borwa. Borwa borwa tla dintlō tša batho, bjaale ka morago gomo e rutlilê, banna ba goma ba tšhesa mo we e rutlilega, gore pula a seke ya tla ya ba nêla. Ngwakhō wa gagwê wa rutluluga, motšhe si a sebe gōna. O be a sa nyuke go tloga bogadi, a tloga a robala le mmatswala wa gagwe ka ngwakhong ka o thii.

995. Ka le me le baka, a sa na ngwakhō, ngwakhō ke wa mmatswala wa gagwe, ba robala thakka. A fêla are, nna a ke ne manna, manna wa ka ke mmatswala waka, nka se motlogêlê ke tla mo apêla. Dikwêlêpa a ditlhoke, ba fêla ba mokwelepetša gore, a tlogê, a ba ganêla matlhong. Ka mabanyana o botšā mmatswala wa gagwe, dipolabolo tše la tšū dikwêlêpa. Yêna a fêlê are, ba go fova, o seke wa tloga, ke tla no ba ke

859

K34/82

350

tlhaka nago, ka go bane le nna ke etlhaka
le wêna go bjale.

996 Diêma pele ga ditšibji, Thoko a thîma
gababa ke lesta. Ba hlo leka go maalafiša tša
pala, ka baka la boadi. Ba ya ba tšibša ma-
nna gore mosadi wa gago a wa babja, a seke a
tla go mmôna. O ššetše tšela ya gaga motse-
ng wa gagwe, ka lešiša la motšala. Matlhong
ga tšau ba ya ka le bônê, bjale mmatawala wa
gagwê, a na selo se ga tšama a o kwa gore mo-
lato wa lesta keng.

997 A bôna gore, a mo katšeng, manwana o mongwê
wa tšibša. Ga tlhoka manna ke go tlhaka. A laêla
mmatawala wa gagwê a se, bjale ka ge le mpôna
ke tlhaka, le lena ke a le bôna gore a letšoge ga
botse, ke be ke le botšau gore nna go bjang genka
ya batšwading baka. Koba ke tlhakiša bôna. A
se, ga gona selo se nka se diago, bjale ka
ge le wêna, ka matlhô o bôna, gore ke nna
tšuwana. A retse, matlhong bôna ba kanya
ba go tšusa.

859

K34/82 35.

998 A tloga, a ya ga batwadi, bjaale a fitiha a
 ba nêgêla ka makgwa o, a tlogilego ka ôna bogadi.
 A baka be/nyaka go kwa nnete go ba kgônyana.
 Ba dula le ngwana wa bôna, ba thôma gemo-
 alafisô. Ka tsôtai le le ngwê ba bôna go fitiha ma-
 twala wa mosadi. A re, go bôna ke tlilo bôna malwa
 tsi. A awa, e tlhwa a mmôna, e ile go letsôtai
 le ya madikêlô, are, šalang ke le bône, bare ke
 tsôna. A na fêla a dira bjaale a etla a mmôna
 mafellô a lapa, go tla go mmôna. Ka baka la gore
 bolwetai bo tsere mengwaga e mmedi. Lesto la
 ripêga menwana la moka gwa šala e le nkonoko-
 no. Yaba gôna le kgônago le fôla.

999. Ka morago ga mo a fodilê, ke moka a napa
 a dula, a se sa bošla bogadi. Ka moragô a kwan-
 na le menna yo mangwê, ka baka la bo tlabo.
 Batwadi ba le bella, ba bogadi gore ba tlatla
 ba bitšô mosadi wa bôna, gwa seke gwa tla mo-
 tho. Motho ga robe, a sa pepudini, papagwê
 a mo agêla ngwakhô wa gagwe ka ntšê ga
 le gora. A bôta ngwakhô wa gagwe, a dula go
 ôna. Mmatwala wa gagwe a napa a ripa tsela ya
 goya e mmôna.

1000 Ka tsatši le lengwê, Mporu a tša Mpo bja-
 ale, ba moraka. Ka baka la gare a ka seke, a motšha
 ka mokgwê e šoro, a sa monyala. A boêla gae
 gagwe, a hwetšana e le maruping. Mmagwê a
 rōbala le mokgekolo wa ga Pōpēla, yo we ba a gisa
 nego naē. re yēna a ya a šutellwa ka gōna.
 Ntle ya mogolēla, bjaale ka ge e be e le manna,
 a sa lēmala ga rōbala a le nnozi. Molato ke
 wa mang, ke wa gagwe, ka baka la go šia morago
 babe. Ge la a be a šela a etia a ba bōna le
 ge mosadi wa gagwe a ba bja, a mo a ašišē, e
 hono nkabe a na e tšela.

1001 Buušwa o diyo tsama a tja le banna sa
 bangwe. Mmagwê ga tja, a dira maano, antšha
 dithōrō a fa yo mangwê a tja. Ge a tšōšē, o
 šela a bitša mokgekolo yo we gare, tlang le nga-
 thē buušwa. Ke moka a wa ya oja, bjaale a
 ka seke a kgōna go bitša moruae, ka baka
 la gare, ba ilē a tšē a nqathē. O be a ka
 re, tla rišē ge ba ilē ba tšiša buušwa ka sekge-
 rō. Ke yēna a na, maatla a go butšiša mmagwê
 buušwa, ka go baue, mosadi, a be a motšišišē, o diyo

859

K34/82

353

molatlha ka noši. ke pela ya makgekala e botlhoko,
ka gobane dikgomo tša gagwê, o lobilê.

1002. Manna a dula fase, a gapola, a bōna gore bo-
kasane ke goya mosading waka. Ka moswema o mangwê
a batša mmagwê gore, ke nyaka mosadi waka, o ilê
kae. 7 re, o ilê gagaba, ka baka la bolwetsi bja
la ka go tla ka go batša. Bjaale o swanetšê go
baya ka makgwa mang, a ke tsebe, kgantše otlu-
gile ka makgwa mang mo. O tlogile ka baka la
go tlhoka mo alafiš, a tlhoka putšišo e ngwê, a na-
pa a hamala.

1003. Ka tsatši le le ngwê a re, go mmagwê, go bja-
ng, go go ka ramelwa motho, a yo nyaka mosadi. A-
setse, tšê we di tseba ke wēna, fêla kgopolo yaka e re,
wēna ka noši, o swanetšê goya, ka gobane sebaka
ka metlha ke sa mo gona le molata. Bjaale nna
ge/ke Litlhilê lentšu la ka ke tla balabola lefe, ke
wēna monna, o tla no balabola ka makgwa o, kgopolsya
gago e go batšago ka gōna. ke yo monyana a ke
tsebe taba mma. Ga gona palabolō, wēna o nore,
ke tliša bōna mosadi waka, bōna ba tla go fetola.

859

K34/82

356

1009. Ka lona tsatši: le we, ba swana kgogomalo-
 ma. Tala e apeilwê a lewe ka mpaka, ba ya ba
 ga tlhama mowe manuping. Bjaale a thama go ba
 botšha se we e lego taba. A se, maena bakone, le
 bitsitšê ke nna, ka baka la taba ya mosadi: Mo-
 sadi waka o tlogile, o ile ga gabô, bjaale ke ilê
 ka ya go yêna, bjaale ge ke fitlhile, a mpotšha
 gore nna, a ke monna wa gagwê. O se monna
 wa gagwê, o huilê kgale, ka ba ka boya le bošê-
 go mono gae. Bjaale le le bitšetšha taba e we,
 gore le tlê le nkeletšê gore ke swametšê go
 e šama ka mkgwa mang. Morina, ge a rile
 a dula fase.

1009. Ditaba se a dikwa, bjaale, mo matseng nka
 e ke ga godule matšo, o kare beng ba matsa
 ba huile ka moka. Monna o kya tlhatlo, a o se
 botšê ditaba. Šêla bjaale ka ge re tšeba gore,
 wêna o be a sa dula mo, lehono, o nyaka mosadi
 ka gobane ba ga Mohlabe ba go rakile ga
Mpo. Monna o lešaele la go fitiša, bôna ngwakô
 ga o gôna, le gôna gapê a o kwele mmago
 botlhoko, le yêna a na ngwakô. Ka baka la dikgomo
 tšha yo mmago rena, re tla bala bala.

859

K34/82

35A

1010 Ditaba ke tše we mmago rena, tše dibalabalago ke morwa wa gago. Mmago mamond' aye, ke a dikwa, bjacale ngwana yo weka ke phôlôfôlô (pôfôlô). O ile makgaweng, bjacale ditš tše a tšwago na tšô, e di ša mošegoleng. A ditš; moadi a e naê, ka leha go mmotša ditš ka moka tša mo, a šeke a nyaka gantšhetša. Ngwana a ba mmole ka tela, o bonima ka pélégô. Nna, madinabe a eka a phala le a nyo e tšwago madi e sa tšhakiwa. hobitš ngwana wa matha yo we, o tšilo lebella ke mang, ka gobane ge atlaya ga gabo, ke baka la go tšhoka matšhokomedi.

1011 Mankepeng lokweng, aye, homola mma, o wa re tšhodia, tše we o dibalabalago, ka matšhō re a dibōna. ke yōna medirō ya morwa wa gago re, a e bōna. Bjacale e be re nyaka lentšū la gago, mabapi le ngwetš' wa gago, ka gobane, wēna o tšeba taba, goba a owa. ke riale ka baka la gore, le šetš' le tšhaka ka babedi. Lehono o tšugilê le wēna o tšugile, ka baka la go tšhoka mengwakō.

859

K34/82

3578

1012 Nna, ke tihakile le ngwana wa motho yowe, bjaale ka morago borwa bja tla bja rutla ngwako wa gagwe. Ka thōma go rōbala naē thaha, pelo ya ka ya kwa botlhoko kudu. Ka gobane yēna o sale yo manyana. Ge a nane moqwera wa gagwe, yowe a mafokatsogo, a ka pehe a kgōna gotla. Tšēm we yaba dinyane, a thōma go baba ke leoto. Mowe ke ile ka tšōma matlhomoleng a mangwe a masetla pelo, ka baka la gotlhōka sa bobedi, sago mo alofiša, ke ge a ntaēla, a e ya gagabō. A di ya tloga ka phōšō. Ka fēla ke ya ke mmōna, ka ba ka swaba, ka go tšhōka sepo, sa go thusa bo ma kgolo, ka dula. Ge a nane le kgomo, a ka ntšha a yo rapēla ma kgolo wa gagwē.

1013. Bjaale ditaba re di kwile, ngwana wa ga go, ke nnete ke lesuedi la masetla pelo. Bjaale o wa dikwa, wēna o swametšē go dira bjaale, o tšēmē o kōlōta kgomo, o ē o fē ba ga makgolowagu go, ka gobane ke wēna modiya tšōna. A o wa, ditaba re di kwile, ba laēla, ba palakana ba ya ma gae a bōna.

859

K34/82

358

Temana ya 3 A tšama a kolota kgomo, ya
go rapela makgolo wa gagwê.

1014 Manna a tšama leholo la go tšama a kolota kgomo. Go kolota ga kgomo, a kolota go wa geno, bjaale, a dira ka ôna makgwa o we. A seke a ebona, ba gana go makolota, ka buha la gae o tliša goma a latlha mosadi. Motšo o rē-rana naē molato a dutš'i motšeng wa gagwê, bjaale wa go tliša motse, a se motšo. Gwaba gwe mungo manna a tšama a kolota, yēna a ka a tšwenyega bjaale ka morwa ~~ga~~ makolota kgomo e we, a fitlha gae, a mmotš'a gae ke kwetšane. Bjaale motšhang o ya go makgaweng wa seke wa lebulu molato o we.

1015 Be rama motšo, gae sepela o re kgopella mosadi ka kgomo. Mo rumiwa ke sepedi Pōpōla. A ya a fitlha, a ba botš'a mantš'u a we ba morumilega ka ôna. Ba se, ditaba di a kwala, bjaale sepela o ba botš'ê ba ntš'hê kgomo ya babedi lepudi ya ngaka, ya go hunolla moraba. Re: a lafišitš'ê mosadi wa bōna, e be ba molatliš'ê. Go se beng bjaale, a ba mmone.

859

360.

K34/82

1016 A boela a ba botša mantru, a bo makgolo wa bōna. wane a tšwela pele le go tšama a kolata, a dihwetsana. Ba goma ba moroma a ya a gupa dihgomo tšela le pudi. A fitlha a ba šupa tšona gammōgō le pudi. Ba botša mopedi wa bōna gore lehono, o boela monneng wa gago. A re, go bōna, ke a dihwā, bjadale, pele gagore ke e, o swametšē go aga ngwahō, a bee a rēhē le kobō ya bošego ka utlê le mowe, nna nna reke ka ya. Ge dilo tše we a didiile le tla kgōna le boya gotla go mpitšā. A goma a ya a ba botša gore mola-to o fedilē ka batruading. O setšē ka mosading yēna, ore, agē ngwahō, a rēhē le kobō ya bošego a kgōnē a etla.

1017. A thoma go aga ngwahō ka le belō, o agin wa bošego le mosegare. A o fetša, a ba agale wa mmagwē. Ka morayō ga mo a feditšē medirō e we, gwa šala kobō ya bošego. A tšama a kolōta ga ba nkana, ba makōlōta tškadete. A ya a rēka kobō. Bjadale ba rama sebaka sa ya go bitšā mosadi, a ya a boya naē.

859

236

K34/82

1078 Ditaba tše dilandiatšoe ke sepedi Popela, yo
 we e ilego ya ba sebakka, sa go bitša mosadi.
 Mphathō wa gagwē ke le ngana bontši mangana,
 o tswaletšoe mo nageng e. Bjaale a re, manna
 a rata mosadi wa gagwe bjaale ka ge e sale
 kgarebe. Ditaba tša bōya tša fêla dietlamowe.
 Manna le ge a sa rata mosadi, o swanetšoe go
 mo agêla ngwakō, ke nnete mosadi ke ngwakō, ma-
 nna a nyakilo loba dikgomo le mosadi tša bakka la
 mošêgêla.

Tema ya 17 Ba ngōnyana ba lefêlwa dikgomo tša
bōna tšai manyalo.

1079 ~~ke~~ mosadi a ile, a fotloga maneng wa ga-
 gwe, ~~le~~ le go rakima ga sa phōšō ya manna, a
 ya dula gagabō. Bjaale ge batwadi ba mmutšiša
 a seke a bolabola therošo ya go tloga gagwē. A
 no bolabola fêla gwe, a ke sa manyaka, batwadi ba
 mosadi ba swanetšoe go lefêla mokgōnyana dikgomo
 tša gagwe. Go bjaale ka ge a ile a tšhaba le
 manna yo mangwē, ba swanetšoe go lefêla mokgōny-
 ana dikgomo tša gwē. Mowe a sa hwetšane go dikgo-
 mo ke ge a ile, a diya moraka, mowe gagatihale yēna
 ke manna a tihalago gōna dikgomo a ka seke a dibāna

859

K34/82

362

1020 Batswadi ba moradi ba ka seke bare, dikgomo le motša. Mong dikgomo a šala a bolaya ke tlala, a owa, taba e we, a e diege. Ba swanetše gomofa monyalo wa gagwe ka moka, ge tloga mathomong. Mabo-tšōa kgarebe, gammōgō le a batswadi. Dikgethegethe ne ka moka di swanetše go tšwa ba mafē. Dikgomo tšōna a se bolabole, ka dilo tše dikgolo, ditšwa pele, dilwana tše dinyana tša šala di e tšwa ka moragō. Manna a nkgaga o nkgu le sa gagwe, o la tšōma a phumula megōgō a digapa.

1021 Alee le tletše la boya le tletše. Se we ke seema, ba bolabola ka dilwana tše dingwē, gore dika seketša boya ka moka ga tšōna. Bjaale ka ge manna a sa išu. Dilo tše dilobago ke dilo tše mkgōnyana a re go ge a ile bogweng, a no tšwa a ba fa. Ka bakala gore, sa sa nyakana, le bōna ge ba gatlhane le mmagō morogana ba bola gore ngwana waka omphi-
lē sa gore. le dilo tše a fago dikgarebe, dilo tše we a mafago, a no mofa e le gore a di molaong, ke tšōna dilo tšewe dilobago ka gobane, ge a yotihala, a re ke a dibolabola ba ganetsa. Ke moka dilobilē ka ba-ka la gore tihatse (sebuka) a sa dibōna.

859

K34/82

363.

Tenane ya 1 Masetiêlê nguana Mogofê, a tihala mo-
nna wa gagwe.

1022. Moradi yo re tla mmitšaa gore ke poya bogadi, ka baka la gore o tihadi'le a le matšegong. Ba ne bōna a e tla, ba gopola gore o tllilo ba bōna. Ba mmitšiša tša me a tšwaga, a owa, a ba botšaa gore di sa robetše. A tšibala a sa ba botšaa-pelo. Ka morwana, ka morago ga di'jō, a re, ge a na le mmagwê, a mōtšaa gore a sa boêla, a tletšerui. A mmitšiša gore molato keng, a re, molato ga o gōna, a ke sa nyaka monna. A leka ka maatla go nyaka go tšoba molato, a seka a mmitšaa. Moradi ke motlha lōgadi, o na le marwae fêla.

1023. A yo a botšaa morwa wa gagwê bjaale kgaitšedi ya gagwe a mmitšiša. A re, nna a ke sa manyaka, molato keng, molato ga o gōna, pelo yaka a e sa manyaka. Bjaale o forane le mang, a ka forane le motho. O swanetše go boêla maneng wa gago, a re, a kee, bokcane ke gore o mpolai. Mogadibō wa gagwê, a re, le nna ke tla boêla gagein, a re, sepela, a o tšibela ke nna. Nna ke tlogile ka gobane, mōya waka a o sa kwana le monna. He wēna ge nke o bjaale o ka no sepela, e seng ka baka laka.

859

K 34 182

364.

1094 Manna wa gagwê, a fitlha, are, ke nyakêla moadi waka, a ke mmone. Bare, o gôna mo, bjaale ore, molato keng, arego a tloga a seke a mpatša. A owa, a re tsebe, rena re na gapola gore o go butšitšê, o diyatla fêla go tlilo re bôna. A owa, a bolabola, nna ke šetšê ke nyakêla, ka go se tsebe mo we a ilego. O ka mmutšiša ša šo, a bolabelê molato wa gagwê. A mmutšiša, are, go laêla motho, ke go kwana naê, ge o sa kwane naê, a ka seke wa molaêla. Ga se kwane le nna, ke goreng, a re, a: ke sa gonyaka.

1095 Manna are, go batšadi, le a mokwa ngwana wa lena, are, a sa nyaka. Bjaale le bôna bare, o hwetšana re lwa naê mo. O bolabotšê gore a sa boya, bjaale na butšiša gore molato keng, a rate go re botšiša nnete. A owa, le dikwile le lena ba ga makgolo, bjaale nna ke boêlu nthagô, le šale le bolabola le ngwana wa lena. Motihang ke boyago le mpatšê nnete, e seng gore ko tšêya matsiši a matelele, a owa. Ko letšha beke e, e etlago ke ya boya, ka baka la gore ke bolaya ke tlala. Ga gona motho ya a nkaapeelago, le na le apeelwa. Ke moka a tloga.

859

K34/82

365.

1026 Ba šala ba bolabola le moredi wa bōna, a napa
 a ba ganēla. Ba bōna gore ditaba di boima, ba bi-
 tša dikgadi ga mmōgō le ba lelōko le malome wa mo-
 sadi. Ba ba botšā gore ka mono re fapana le ngwana
 o tšo boya bogadi. Bjaale ore a sa nyaka go boēla
 bogadi. Fe re nyaka gore molato keng a nyake
 gore botšā nnete. Bjaale re re, tlang le rethušē-
 ng ka taba e. Letšatši re ka seke ra beya la
 kgolē ka gobane, monna o be utlile, ore a nyaka
 gore, beke e etlago, a huetšane nnete ya taba.
 Ka go riale letšatši ke la kamoswana. Ba dume-
 lana go gatlhama ka lona letšatši le we.

1027. Ka mawana yo mongwē le yo mongwē, ge a tsoge
 a baka mo we ba bitšwego ntšhe. Ba fitlha ba
 kgobakama. Bjaale kgaitšedi ya moradi, ore, le bitšā-
 ke nna, ka baka la yo kgaitšedi yaka. O tlogile mo-
 nneng, ore, o nyaka go tšilo dula mo. Monnawa
 gagwe, malōba o be a le mo, bjaale a maganēla ma-
 tlhong a gagwe. A mmotšā gore, a sa monyaka.
 Hēla ge go nyakiwa le baka, gore molato keng, a
 re le le baka. Bjaale ke yōna taba e we ke le bitšē
 tšaga yōna. Ke moka ke leditšē.

859

K34/82

366.

1028 Re a go kwa, bjaale yēna ka nōi, a bolabole /a gagwē re kwē. A thīma go bolabola, are, ga gona molato, ke pelo yaka, a e sa manyaka. Ke lona le baka laka lewe, tōe dintōi nhaba ka bolabola macha. Re a go kwa fēla, a re gokwe, bolabola nnete, ga gona matho yo a ka fotlogago fēlō, kantile le taba. A re, ke tōhaba go nyēla ngwana wa matho yo we masapa, ga gona se we kerego o utawenya ka sōna. Ge o sa bolabole nnete, o tla teima, wa ya ka lebelō, are go lukile, a leti pelo le tiya mmele. Kgolwang mowe ke le botšago, ke pelo e yaka fēla.

1029 Malome wa gagwe Matlala Mongaale, are, wēna mmagae, bolabola, re kwē gore molato keng. Motlhamong o go butšitšō nnete. A o wa, a mmatšō se, wka be ke bolabola, o filo bolabola bjāle ka gona mo, a bolabolago. Bjaale motlogolo, o ke o mpatšō ga batse gore naca o fuile ke matho yo mongwē, are, a o wa. Bjaale o ra gore batwadi: ba gaga dilgomo ba yo dibōna kae, ka gobane diile go fitlha ba difitišā, tsā ya go tšepa mogadi bō wa gaga. A ke ne taba le taba e we, a ba yo gupa ba mōfē, mogadi bō wa gaga a boēlē gagabō. Ge arata, e seng go-re ke mmatšō gore a boēlē gagabō.

859

K34/82

367.

1030 Le a bina, ngwana a šiti batwadi, a sebe a na le mokgwa o mongwê. E be re tla mokwa, mola a be a bolabola le baka, bjaale le baka la gagwê, o fa bolabola fêla ge pelo ya gagwe, e sa rate. Ka goxiale mo we, le swanetsi go tšama le e kwa gore malatsi wa gagwe keng. Goba o dira kakgale, goba a diri ka kgolê, ditsoala ditla le botšā. Ge batho ba hare ba tšwa ba ka bolaya ma kgowa, a tla a le swana. Ditaba di a kwala, bjaale ge mokgonyana, a katla, a na tuba, le fomma tša gore sepela o dulca se sa lwa naê. A ka sebe le maatla ka mokgwa o we.

Temana ya (bobedi) 2 go tšama ba tsoala mmedi wa bina

1031 Leina la mmaga moadi ya we wa papa bogadi di ke Matsiŋi, kgcišedi ya papa bogadi ke Leokê. Ba tšama ba molaola, bjaale ditsoala tša ba botšā gore, a diri ka kgolê. A ka a bikiwa ka molaô, manna wa gagwe, o ile a diya motšhabiša, bare, se a foma. Motšhabiša manna a tlogo naê, a laka la mmega le bitleng la papa gwê, ba dumêla. Bjaale le ile la diri pššš, wkabe le mmege. Bjaale le hano môya wa mahu, a ka gore gagwê,

859

K34/82

368

O wa belaêla, ore, molatokeng le ra mpege dikgomatša ngwanaka. O dirile gore a boê gae, lena letla kwa botlhoko ge le lefêla monna yowe.

1032 Ka mkgwa o le dirilego ka ôna, le dirile molato o, mogolo. A re laolêlê dipheko, ba diolla, bjuale, bare, re yupa ga na kewa le bitleng lapapague ro phasa, ka matshatshane leselo, ngwana o na le botlomi, o ke o re botše monêpê, madupa tša fase, wêna wa matshô a go bôna, wasêa. Tša gana, ba gana ba diolla, ba laolêla wku, le gôna tša gana. Ba gana ba diolla, ba laolêla kgomo, tša dumetša ka mpherepere. A re, ditšola di dumetša kgomo ka mpherepere, mpherepere, o ntšha gore butho ba tla ba gôna ba be ba fapanetsêna mo we. Le swa netše go dira bjala le moisê ka bjôna.

1033 Le re, go fitlha gae, le tšibisê ka moka buletoko la geno, gammôgô le dikgadi. Le yêna mkgônyana le mmotše le malome a mosadi. Bjuale motho yowe a swanetsêgo go phasa, ke kgadi e kgolo ya motše o we. O kga bjala bo sešû bja tlhotliwa, le motho ka othii a seke a bonwa. La tšogêla le bitleng, lena le kgomo e we. O phasa ka tšiba sa modimo, bolebatša le mphêra katha bi ya morula wa se tona, letla bôna ngwana wa lena

859

369.

K34/82

a boëla bogadi, kantle le mowe, ke moha otlile a ka seke e boëla.

1034. Ba boëla gae, ba fitlha, ba botša ba le loka, gae ditadla dibolabala gae, ngwana a išimé le bitleng la papagwe go phasiwa. Go tla dirwa bjalo, ba moššé ka bjōna, ba etetša ke kgomo. Ditaba di a kwala, bjaale go ka bolabala le tšatši la go ēna mmela. Ba beya le tšatši la go ēna mmela. Ka moragō ba tšibisiwa go šila, ka morago ba tšibisiwa go tlhobolêla le go iteletša. A wa ba dira ka mokgwa o we, tšatši le we bjalo bo nwe wago ka lona, ba toogêla mola motseng wa leake.

1035. Moka ba swala ditheba ka le gapana, ba gapa dikgomo tša ya mowe le bitleng. Dikgomo tše dingwe di ya gogoma, di e tetša ka e thisi ya sedimane. Ba fitlha, bjaale kgadi le Masitielê ba kwatama kgae ga lebitla. A thōma go phasa, a bega dila ka moka tše we ba ilega ba dira phōšō. A ba botša gae, ba dimu lalanng, re tllile le bega ngwana wa lena šo, re llê dikgomo tša morwa Madigane. A ē bogadi go a peela mōna wa gagwe. Re le bega ka kgomo, ke ōna moabê wa lena, ditlogolo tša le na diphele ga botse, e be dikgogwana tša rena

859

dire fatele.

K34/82

370.

1036 Ka moragô ga phaso e we, ba tihaba kgomo, mudi a yôna ba a falatsêta godimu ga lebitla. Ba thôma go e tswiya. Ka moragô ga mo ba feditê go e tswiya, ba e šêna dithô ka moka gammôgô le dibêra. Yôna kgadi e la ya di-ša kowa lebitleng, a fitlha a kwatana kamatolo. A thôma go phuphutha ~~dišêta~~, a 'sa bega kgomo e la. Ka moragô ga pegô e we, bjaale yo mongwê le yomongwê, a sega nama ka mkgwa o, a ka kgônago. A baišigae, ba e beša baijêla ga ~~moewe~~, ga e lukimi 'a le tswai, ba fa e ja ka ntle nala.

1037 Ka moragô ga mo ballê nama, bjaale e ba kgapile, ba ~~seta~~ marala, ba tlemela matšong. E seng batho ka moka a owa, ba lelako fêla. Bjaale mkgopa le marapô, ~~t~~ di beina godimu ga lebitla. Bjaale go fedile dinamatiê di šetšego, di šala ga na mola lebitleng. Ditla šala di ija ke dimpja, ke gôna gollê badimu. Bjaale ba tloga, ba boêla magae a bôna, pele ba yo kgobakana lapeng la bo mophasina. Ba yo nwa bjala, ka gore yo mongwê le yo mongwê wa lelako, o tšwa a rwele sethepana sa bjala, ba botliša lapeng la matsôtsi.

859

K34/82 371.

1038 Ka ôna mabanyana a we, ba bôna moradi a
lla monna wa gagwe le gagô. Batswadi dipelo tša
thaba. Le rutô la goma la ba gôna bjaale ka
pele. Ka morwana a mōsilêla buušwa, a ba
a dira le gore ba mmolaêlê kgogo, ba dira ka
makgwa o we a balabotšego. Ka morwana wa
mo we, ba laêla ba tloga, ba boêla gagabô
bôna. Ditaba tša bôna tša fêla dietla
mo we.

1039 Ditaba tše ~~ditandisitšê~~ ke Matlala Mo-
nguale. Papagwe ke Motala, mmagwê ke Mase-
gabu ngwana Mašumu. O tswaletšê mo nage-
ng e. Mphothô wa gagwe ke legasa, Mago-
sa ~~ke~~ ba bantšhi.

Temana ya 3 Mpaongwana Monguale otlo-
gêla Khašane Moeng.

1040 Monna ya wa ga Moeng, a be a na le moradi
wa pele, bjaale a loša wa bobedi. Yo we e legompa
a. Papagô Mpaog e be e le Makankwane, bjaale a
hwa e sale mothepa. Mmagwe Thokwane yêna
a šala a sa phela. Kgaitšedi ya gagwe ke Ma-
kello.

1041 O ile a molōša e le mothepa o mogala,
 a mofa mabotšā a maēleng a matlhano. A mofe ka
 noši, o fa kgarebe e ngwē, gweru yōna e mofago
 le yēna a mofa pheta. Ke dilo tšā go šupa go-
 re ba kwane. Bjale mothepa a fitlha a šupa
 mmagwē, a mmotšā gore ke kwane le Khašane ~~mo-~~
~~eng.~~ Ge mmago mothepa a sa nyake monna yōna,
 a tla mmotšā gore a boetšē. Empa mmago a ka
 seke a botšā monna gaba monna. O tla a botšā
 moredi wa gagwe gore sepele o e boloka. Ke
 moka a go boloka, le baka la yōna la go bōna
 ke batho le scatla.

1042 Mmogana le yōna, o thōma a dula le baka
 o tla tšā ge mothepa, a tla buiša mabotšā.
 Ka ~~mmagō~~ ga le baka le tetelelenyana, ke gōna
 a kgōnago a botšā batwadi ba gagwe, gore
 ke kwane le moredi wa mokete. Bjale le bōna ge
 ba kwane le taba e we, ba mmotšā gore a nya-
 kēle' nku pona ya goya go tšibiša batwadi ba
 mothepa. Ge ba sa rate, gōna ba no mmotšā
 gore, a se rate ka gore baloya, gaba ke menōtla.
 Ke moka tšibilete e la ya mabotšā, e labile, a ka seke

859

K34/82

373.

a mofa, ka gobane go tshunugile wa manna. O e hwe-
tšana mo go ka tshunoga wa mothepa, ka gobane ba-
tswadi ba tla mmotšā gore, boetšā. Ke moku o fa
mothepa yola a go a mogēla. A mmotšā gore sepe-
la o mmotšie batswadi buka ba ganna.

1043 Ke tšona dilo tša mathōmō tšē we, tšā ge,
morogana a kwane le mothepa. Bjaale Moeng o ile
a phetha molaō o, wa ka gōdimu. A lebella
ge mothepa a tla bušā, a bōna a sa bušā.
A bōna ga batse, gore ditaba tša gagwe di mo
loketšie. E be e le mmuni mo e kopedi, fēla o ile
a botšā mmagwē, a kwana le taba e we. Mmuni
mo e kopedi, ke gore ke manna, o e pega ka noši; ba
ga-bā ba tlilo di yo bōna fēla ge a ntšha sebo.

1044 Ke moragō ga mo a butšitšō mmagwē, ba
nyakēla matšo yo, a yo tšibišāgo batswadi ba mo-
thepa. Ba fa Makgadi' panta, ya go tšibišā
batswadi. A rōbala, ka morwana, a tšogela e sa-
le (gorasa) ka morwanyana. A ya a fitlha, a ba
botšā gore ke rametšie ke bu ga Moeng, bare, se kwa-
ne le ngwana wa lena, ke mang, ke Mpa. Ba mmi-
tšā, ba mmotšā taba e, bjaale a dumēla. O gofile-

859

K34/82

375.

ng le mmetšē ke bjale bja tlišana. Tlišana, ke gore
ke bja gore, tlang le nyale.

1047. Ke moka ba rwadi ba rwala, mphulukwane wa
lla, ye bo e tšwa ka mufōš, bare le ē le boē natšō. Ka
le baka le we, ba rwele ke bantšhi, ba rwadi ba fosepela.
Ba yo ba fa mowe, ba yago go ba gamela gōna,
bjale ba rwala ka noš. A owa, ba ile ba dia bjale,
ba rwadi, ba ya ba tliša ka le baka. Ba hwetšana
beng ba motse ba le gōna, batlhakametšhi ba tlhaka-
netšhi. Ge ba le kgwifisi motse, bare, aiai, bo ya tšē
na ga Moeng a kōma, gore ba tlhakanetšhi, ba tšebē
gore bjale boya kae.

1048. Ge, ba tšeme ka ngwakhong, le bōna, ba rwadi ba
tšema ga na ka kōna ba tšeme go ka gōna. Ke moka
ba bitšhi sebaka sela sa gotliša tšhalete ya gotši-
biša batswadi ba motšhepa. Ke yēna yo we a išago
maduma. Bjale ba mmetšē gore, sepela, o ba botšē, re
a dumedišā, ke Mongale. Ka moragō ga maduma, bjale
ba bolabola molato wa bjale, ba goma ba botšē sōna
sebaka sela. Sepela o ba botšē re, rumile ke ba ga
Mongale ba itšē, bjale bjo ke bja tlišana. A goma a bo-
etšhi mantšu a we, sepela o ba botšē, re dikwile. Ke moka

859

K34/82

376.

a ya a ba botšā, gwe bare re dikwile.

1049 Bjala ga bo dule ka magape, bo ka sinyêga, sepe-
lang lo tšholêla bjala dipitšeng le bee le tihalêlê le barwadi.
Ba nyakêla dipitšā, ba ya tšholêla bjala ka ga tšōna,
ba tšea sefolô ba tihalêla barwadi ka bjōna. Ka moragô
ga mo ba nwelê, ba kula difate. Ragô la moeti le
be ya ke mang motse. A ya are, bare difate, bjale
mang motse are, di a kwala, fêla a bufême ke tla
ba botšā. A ya a ba botšā gwe, bare, êmang, ke
gwe go dula o tla le letola. Bjaale ba dula dipelo
tšā bōna dithabile.

1050 Bjala bjo we ke bja melato, a ka seke a thōna
go bōna, a seiu, a bitšā ba gabō. Gammêgō le
mamōni wa dikgomo, ba kgobakana ka maha, a ba begêla
ba kgona ba bonwa. Ke bjala bja go nyaka dikgomo, bjale
le ke molaō wa gwe, a ba bitšē, go bjale ka moswana
ga dikgomo ditlilo tšwa. Ba swanetšē go goma ba
kgobakana gapê. A o wa ba kgobakana, a ba botšā
molaō wa bjala are, bare, ke bja tihana. Di akwala,
ba kgona ba e nwa bjala. Barwadi ba ba tihabêla
puili.

859

K34/82

377.

1051 Ba a peya pudi e wa, le moregare o we, ba ja nama, ba tsolélamei ka motšhatšhathano. Le tsogō le mokgopa ba rualu, ba ya bega mong wa bjanka ka tšona. Le tsogō le tšwa ka tlhōgō ya yōna. Ka maritši, ba ruala magapa a bōna, ba boela gae. Ba fitša ba batlhabošetša ka mokgwa a ba ilego, ba ba thabēla ka ōna. Bave, ba re tlhabetšē pudi, mokgopa wa yōna ke e, le tlhōgō ya yōna. A o wa ke bo thakga. Ke moka ba ntšha pitšā ya marola kgare, ba ba fa, bānwa.

1052 Ka moragō ga mo go ile bjala bja tlhāna, a go sana bjala bja ba sa tla išaga. Taba ke ya bakgōnyana. Bōna ba swametšē go šala ba e kgopola, mabapi le go nyala.

Tamama ya le nyala la Mpaoo.

1053 Moeng a bitšā ba gabō, gammōgō le dikgadi, a ba botšā gore ka tsatši la gore, le swametšē go tla mola gae gaka. Ke na le molato. Molato wa ntšhe, ke wa go ntšha dikgomo di a go nyala. Ka lona le tsatši lela a ba butšitšōgo ba ya, ba gatlhana. Bjale are go bōna, le bitšā ke nna, ke le tsibišā gore, dikgomo di a tšwa di ya go nyala. Dica kwala, o hare supa muala wa tšona. A ba išā šakeng a ba

859

K34/82 378.

šupa tše we di swanetšego go nyala. Ba di bōna ka moka ga bōna. Ka moragō ga mo badi bone, ba laēlana naē, ba tloga. Ba di bone, bjuale go šetšē fēla go romēla ba nyadi ba ya go nyala. Dilo ka moka tše a yo dintšhago mo we, manyalong a we ba šupa, ba šupina ba we ba nyadi le bōna ba le gōna fa. Ka mabanyana a we, ba-nyadi ba ya bogweny, ba yo rōbala gōna. Ka morwana ba troga ba ba botšā gore re tšilo nyala. E le gore ka mabanyana a we, maduma a bōna, ba swanetšē go ntšha setlhaano sa tšiseleng.

1054 Bjuale ka morwana, ge ba ba botšā bakeng sa go tla go nyala. Bōna, ba tla ba fetola, goba bure go bōna, boēlang gae, re sa botšāna, go tle ba bōna. Ge bure, boēlang gae, ke gore ba nyaka go dirēla ba nyadi bjala. Ge ba ka fetola ka gore, re dikwile re tla di bōna ka morwana, re sa botšā batswadi ba ngwana. Mo we ke gore ba tla phophēla ka ntšē le bjala. Kudu molaō, ke go gomisa balgōnyana, gore ba di rē bjala. Ka moragō ga mo ba phophedi ba phophetšē, ba ntšhē pitšā ke ya ba phophedi, engwē ke ya balgōnyana.

859

K34/82 379.

1055 Baile ba ba gomisa, ba ba botša gore le tla kwa rana. Re sa tšibisa batwadi ba mothepa. Ba goma, ba ya ba botša Khasane gore ba ile ba sa botšana. Tšatši le we ba apanyago bjala, ba rana Magamong gore sepela o botšē ba kgōnyana ba tlē go nyala ka tšatši la gore. Ge a ile a ba butšitšē, ka mabanyana a tšatši le batla tsogago ba e nwa bjala, ba ya, ba ya rōbala gōna. Bjale tšatši le we, ba fo dumediša kamolamo fēla, ka gobane maduma ke a tšatši le la lapete.

1056. Ka mawana ba lelaka, ge ba tsoga magae a bōna, ba fo baka gōna, ba ya hwetšana gore kgōnyana ba dutši ba ba letetšē. Ge ba kgōbaki ka moka, ba ya dula kgōmfai nyana, go le bana le molamo wa ngwaki, wa ba kgōnyana. Bjale motwadi wa mothepa, o sa botla maduma a bōna, gore ba dumedišitšē ka setlhamo sa mašelang. Sebaka sa bōna mo ga Mangule ke Magamong, bjale sōna sebaka se dula molamong wa ngwaki. Ba botša sōna mantšu a bōna, sōna se botša ba kgōnyana, le bōna ba botša sōna, se botša bagōgan di. Selo sefe le sefe se leta go yēna.

859

K34/82 380

1057 Le tšatši le tšhabile, go phôphêla ba phôphêla e sale ka morwanyana. Bare, go sebaka ba botšie re kgobakane. Sa ba botšie gore bare, re kgobakane. Ba ntšha ponto, lesame ke lamalomo wa mmagongwana le lengwê ke la malomo wa papago ngwana. Bare, di a kwala tše we, a ba bulê kgôrô pele, ba ntšha se tšhaano sa mašelang ba bula kgôrô. Ponta ya melomo ya batswadi, ba dirêla gore, ba kgône go ba 'ola'odišš. Ka gobane ba tšhoka go ntšha yona le ya go bula kgôrô, ba ka seke la ba phôphêla. Go bjale ka ela ya maduma, ka yona bare ga ba tšebe le gore gona le batho mo.

1058. Bjale ba botšie ba tsênê manyalong, a ba botšie gore, bare, trenang manyalong. Bjale ba ntšha dikgomo, dibadiwa ka mabala ya tšona. Menyadi a seke a lebala gore tšhupa e aila. Ge a ka ntšha dikgomo tše ditšelago, ya ba go setšie kgomo ka e thii, ya bobedi ya go šupulla ga e gôna, a nupê a êmê ga na mawe. Ka gobane a ntšha tšhupa, a êma ka yona, ke moka o tla fapana le baphophedi, o tla ba a šupulla ka kgane. O ile a nyala ka lesame la dikgomo.

859

K34/82 381.

1059 Bjaale re mmone, mmotie molato wa gagwe ke kgomo ya tswetši. A ba botša ba setlha le para, re balabotšiši kudu, go nyakêga thoko ya motšoko, ba ntšha ba mofa, ka gawe ga thoko ya motšoko, ba swanetše go fa kêla šeleng, goba sekhušumane (2/-) goba le fakorong. A re motšoko wa matšha ka otšhi, yo mangwê le yo mangwê yo we, a kgôgaga, o swanetše go hwetšana ka bêlô ya gagwe. Tshalete e la ya goba e na le motšoko ba e beya mola ga tšela dingwê. Thoko e we, ya motšoko ge bakgônnyana ba tloga, ga ba tloge nayô, e na le molato, e tla išwa ka bjala.

1060 Bjaale go fedilê, ba botšê go nyakêga ka mogêlô ya dikgomo. Ke mola, o o tšibjago ke mang le mang. A diphatšêwe, ba swanetše go ntšha, ba bitša ka maina a tšona. Ba ntšha kgati ya gogupa dikgomo setlhaano sa mašelang. Ba i bitša gwa ke kgatiyadikgomo. Wa babedi, ba ntšha mphaka. Mphaka ke wa gore ge kgomo e hwilê ba tšwiê ka ôna. Wa boyarô selêpê ba ntšha mašelang a matlhaano. Ke sa go rêma diphatê tša go aga lešaka la dikgomo. Mphaka ba ile ba ntšha le fakorong. Wa mafellô ke go tswalla kgôrô. Ke moka go fedile dikgomo tša a mogêlwa.

859

K34/82 382Temana ya 5 Mpaoo a tšhaka le monna wa gae.

1061 Ka moragô ga mo ba nyetše, ba tliša mabgōnyana bogweng ka pudi ya kguta lapa. Ba kgōnyana ba ya ka mabanyana, bjale ya mangwê wa ba nyadi a tlogela ka morwananyana. O botša ba-gōgadi gore, re tlišitše mabgōnyana wa lena ka pudi. Ba lebaga, ke motša ba ba laya pudi e we. Ka moragô ga mo ba llê nama ya pudi, a wa laêla, a boêla gae. Ba kgōnyana bōna ba šala, ba šala ba bōna basadi ba bōna. Ba tla šala ba tloga ka le bōna le tšatši.

1062. Ba šala ba bōna basadi ba bōna. Bjale Khašane a bolabola le moradi wa gae, mabapi le go tšhaka. A ana, ba kwana, bjale bošega kawa ba robotše, ba tšhaka ka ngwakang, ba tloga. Ba šiya ponto gōdimu ga le goga, ke ya gore, ba bōnê ka yōna gore ba tšhabile. Matla gona ba thaešša gore ba tla kwa ba setla, ba go kwa go ile tuu. E kaba ba ralekile ka maatla, ba tagilwê ke borokō. Mmagō mothepe, a ya a kōkōta le bati, a kwa go filore tuu. A bitša moedie ka leina, gwa se a rabe motha. A bula le bati, a hwatšana go sena motha, magogō ōna a sa adilwê, ponto e godimu ga le gogō.

859

K34/82 383

1063. Ka gobane e be e sale bošegonyana, a bošela malaong go šobala. Ka morwana, a thōma go tšeya mabêlê, a kwatama lwaleng a šila. O ile a sa šila a bōna Mokgadi a tšwella. A re, go fitilha a dula fase, a dumedišana naê, a re, ke rumile ke baga Moeng, base, nyakelang mono. A re, ngwana yo we waka ke a manyaka ga na bjeale. Go bolabola ke go tswela disêlê, a lola mabêlê a beya kangwako-
ng. A ya go phuphamatlala, a ba botšea gore ngwana waka ke ya manyaka. Ba moraka ka kgomo, a goma a beya gae. Ke moka go fedite, a dula le moradi wa gagwe.

1064. Mpapi a ka a lapitš, a ile a phakisa aima. Moradi wa pele ke mmaga, bjeale Mkhašane a thōma go nyefisa moradi wa pele, a re a kgone go faga, o faga ditšhita. Leina la moradi wa gèle ke Mpapi, bjeale yōna a reke a belatšela. Moradi yo wa pele o be a uti mokgwai wa monna wa gagwe. Monna yo we, e be e le lehuhudi, ge a ka bdaya kgogo, moradi le bana ba šeba ka matlopi. Goba o tšea kobêla kgomo megongwê, o foja a le thii. Moradi a le bella bophe-
lo bja monna, a bōna gore a se bjōna.

859

K34/82

384.

1065 A tametšifala, bjare, a ya ga makgolo wa gagwê,
 go ba botšā gore, ngwana wa lena ke motwetši; ①
 na leng, o na le ngwana wa ngwanenyama, a owa, ke
 lebugile ngwanaka. Bure, motwetši o botšā go ja kudu,
 ba swara kgogo ba mofa, bare, o tlaya o mmolaêla.
 A ya a šupa mosadi; gore kgogo e, e tšwa ga makgo-
 lo, o itšō ke tle ke go balaêlê. A re, balaya, a botšā
 ya. A e tlhoba, a ba a e apaya, a owa, ya butšā.
 Manna o šebetšā ka nši, a tšwa serope ka sethi;
 a fa mosadi. Kgogo ka moka a e ja.

1066 Mosadi o be a ditšela ke mpa, ka moragō ga
 mo a tšwile ka ntlo. A napa a tloga, kantlê le
 polabolo, a ya a dula gagabō. Manna a lebellu go-
 re a tšela bōna mosadi a gōrōga, a seke a mmōna.
 Le tšwile la ba la swara, ba e tšā, a ba a bōna ba
 e ya malaony a sa bōnane. A lala a kwatami-
 lê ka dikhuru, bjare gosa, a tšama a nyakêla.
 Pele ga gotšama a nyakêla ga ba gabō, a leba
 matseng wa makgolo wa gagwê. Ge a fitlha a
 bōna, a šila, pelo ya gagwe ya wa, fêla a
 no balaêla gore, molato keng a saka a mmotšā
 gore ko bōna mma.

859

K34/82 385.

1067 A fitlha a tiēna ka lapeng, a ba dumediā,
 gava dumēla mmagō moradi wa gagwē. Le kua, goxia-
 le, ele mōkgōnyama. Re gōna, re ka butšā lena.
 A owa, le rena, re gōna. Le nna gu le mpōna bjale,
 ke tšuma ke nyakēla, ke nyakēla yēna moradi yo.
 Kganthe a go laēla ge atloga, a owa. Nna ge ke mmōna
 fa, ke fa gapola gore, a go laetšō. Wēna kganthe
 o tlogile bjang, o sa botšaga monna wa gaga, gore
 ke sa yo bōna ba gešū. A fetola ka gore ke ya
 kae naē. Monna, a makatšwa ke polabola e we ma-
 go methapa, are, o bolabola bjang, are, a ke sa
 manyaka, a ē, a dulē le dikgomo tša gwē le gogapa
 a tša gapa ke motho.

1068 Inete yāna ke inete, e sale, a nyala dikgomo
 e be ka sešu ba digapa. M magwē are, o reng, o
 fetola monna wa gaga ka mōkgwa o we. 4 napa
 a homola, ba kilo tšeya go bolabola ka mōkgwa ma-
 ng le mang, a se sa fetola. Monna are, le ge
 motho a sa rate motho, o na bolabola, wa seke wa
 homola. A re, monna wa leja ka pitšā a ke manya-
 ke. La tlhabe monna, a napa a thakgoga, atloga
 a boēla gae.

859

386

K34 / 82

Temana ya 6 go lefela Khašena di lo tšagwe.

1069 Manna ge a boetše gae, a thōma go botša mmagwē gore, ke tšu mohwetšana ga gabō. Bjaale polabolo ya gagwē, are, a sa manyaka. Malato keng, ka kwa are, monna wa le ja ka pitša a manyake. Bjaale, ka ge mmagwē e treba bojato bja morwa wa gagwē, are, a retše. Dula, o lebellē, o tla kwa ge bure, e kgopelē, ge ke, ke nnete, le xatō le fedilē. Taba e we, ke ya kgale, mogōga mogolo a e na nama, nama e na le mogōgana. Bjaale ge o bolabola ka mokgwa o we, dikgomo tšōna, ke a dibōna, a bu gapa, o fa ke mang, ditrekana tša gaga. Ka gobane a tšee ke matho. Batlwadi ba swa netša go mpha. Awa, tšee we ditreka ke wēna.

1070 Manna a bitša matho, a moromēla ga mahgala wa gagwe, gore, sepela, o botša bu ga mahgala, ke nyake moradi waka. Sebaka se we ke Phupu Malesa, a ya, a fitlha, a bolabola mantšu, a ba morumilego ka ōna. Bjaale mmago moradi, are, nna ke makatšā ke ngwana, ke mmutšišišē gore, a boelē maneng bjaale o wagana. O wa mokwa, o sumile ke monna wagago, o wa gonyaka. A re, a sepelē, a ē, makhutšwi a ya khutša, nna a ke sa manyaka.

859

K34/82

382.

1071 Sebaka sa nyaka go tseba nnete, ke molaô wa
 sâna. Bjaale ka ge le yêna motho wa go moroma,
 a ile, a motlhalošetša ditaba ka moka. Ka morago
 ga mo a motlhalošetšôe, a mofa lentšû le a yo
 bolobolaga lona. Bjaale molato o, o gotlošugo/boga
 di keng. Ke tloša ke bohobe bjae monna, nna mola-
 peng la mmô, a ka lêmala go šeba ka motlopi fêla.
 Ke šeba ka motlopi, ke ju le nama, bjaale yêna
 o šeba ka nama, rena re tšhelwa metsi, a ke ôna
 molaô. O wa bôna, monna o uti dibi tša mosadi, mou-
 di le yêna o bjaale menneng o go hwetšana o ênê.
 A ka tseba gore, o ka mofuwa o wa, nkube, ke rayu.

1072 ~~ke~~ dikwile, šalang, bare, morena. A boetša ma-
 ntšû ga Moeng. A bitša mmago Khašane, ge utlile
 a thôma go laudisa mantšû a mosadi. A-re, o-re sepe-
 la o ê makhutšwi go khutša, ka go riale, o-re, a raga
 nyaka. Ge ke butšišiša le baka, o-re, ke wêna le hoba,
 yêna o-re, a lêmala go šeba ka motlopi. O le metšê
 go šeba ka motlopi le nama ya ôna. Bjaale ka le-
 ka go bolabola lentšû le, dibi tša monna, di uti ke mosadi le
 tša mosadi ke monna. A sekwê, a napa a gana, ke moka.

859

K34/82

388.

1073 Bjaale ke ditaba go riale e le motlhadiwa.
 Mmago motlhadiwa, a re, a owa, ga gona taba, ta-
 ba ke gela a be a tšere ke yo mongwê. Ge a
 dutšai lapeng la mmaguê, e sale moradi wa gaga.
 Mma, moletsa ngwedi, o leta letsufi. A setse,
 ka gabane matsatsi a bo lehono ke a sehgawa.
 Ke iša ditaba kgorong, ditseba ke wêna ngwa-
 naka. Dinonyana go tihalefa mafôto, go riale e
 le mmago motlhadiwa. Hêla pele ga gove o išê
 ditaba kgorong, o be o swanetšê go bitšha ba gona
 o ba tšibišê taba e. Taba e tšwa e le kagae,
 o ka seke wa ba botša mala o šetšê o le ka kgorong.
 A owa, mo we, ke ditaba mma.

1074 A napa, a thôma go tšuma a ba botšha di-
 taba tšê we, a ba botšha le le tšatši le ba swa-
 netšega go ga tihana ka lona. Ka lona le tšatši
 le we, le bailwego, yo mongwê le yo mongwê, a
 re go tšoga, a ba ka mowe ba bitšiwago. A owa,
 ba fitšha ba dula, ba letela ba bengwê, ba ba
 sa šaletšega nthagô. Ke bôna ba phakiša be
 e tla, ba tšhakana kamoka ga bôna. Go lukile
 Moeng, o ka se tšwela re be re dikwa, busele.

859

K34/82 399.

1075 A éma, are, aowa, ba gešu, le bitša kennu.
 ka baka la go tihadiwa ke mosadi. O filo tloga, o
 ile o dutši gagabō, kuntle le polabola ya kōmanōgu-
 ba go lwa naē. Bjaale ge ke tšuma ke manyakēla,
 ka mokwetšana a lelapeng la mmaguē. Ge ke
 bolabola gore ke nyaka yēna mosadi yo. Mmaguē yē-
 na, a mmotšā, gore, kgantše, o filo tloga kuntlō le
 go botša monna, are, a sa nyaka. Bjaale ka boya
 gae. Ka goma ka ramēla sebaka, gore sa tšeya
 ditaba, a ya. Bjaale ditaba le tla botša ke yēna,
 tša mo e be ke mōumilē. Ke tšā na tšwe banakōmē.

1076 O ka re botša monna wa ga Malesa. A é-
 ma, are, aowa, no bolabola o dutši fase, ka gobune ke
 teba ya ka gae. Go éma ke ge re le kgorong. A du-
 la fase, a thōma go bolabola a dutši. Ke nnete babina-
 nku, oile, a nthoma, are, ko botša mosadi gore o wa
 manyaka. Ka ya ka bolabola ka ōna mokgwa o we.
 Bjaale phetolo ya mosadi, are, sepela o mmotšē, a é ma-
 khutšwe a yo khutša, a ke sa manyaka. Kare, molato ke-
 ng. A re, monna ke lehubudi, ke se jato, o ja kapitšā.
 A re, yēna a lēmala go sēba ka motlapi, nama ya yōna
 e se gōna. Sepela o mmotšē a ke sa manyaka. Kemoka.

859

390.

K34/82

1077. Mamato!, re tla tihala ke basadi ka baka la bohobe. Morogô go sola mosadi goba ke wa nana le morogô wa matlhare ke modirô wa mosadi. Bjaale, otšeyu ke mang, a owa, a tšee ke mothe, bjaale wêna nehomola, o tla mmôna mothe yo a moforago. Manna a gana go kwa mowe, bjaale o tla lefêla ke mang. A re, batswadi ba swanetše go ntšêla. A setse, manna a šu piwi se fate.

1078 Le seke la bolabola ka motšwa o we, nna kgopolo yaka e be ke nyaka gore pa mpe mesebjama yaka. Le nana re bolabola ka motšwa, o we. A go xumi wê sebaka, sa go ba botšô gore, manna a ntšaga o ntšaga le sagagwe. Ba gona ba roma Phupu, gore se pela, o ba botšô, manna a ntšaga, a ntšaga le sagagwe. A ya, a ba botšô lentšu le we, bare, di a kwala, re sa botšôma. Re tla lefetola.

1079. A botšô ba gabo, ba a tla, ba kgobakana mowe lapeng la bo motlhadi: Makellô, a re, ke bôna kgaitšô di yaka, o re, a sa nyaka go boêla maneng. Bjaale ge re butšiša molato gore, keng, o re, se ja gobe a ke se nyake. Ngwana o wa kwala, o ja gobe kaana, a owa, go ka bolabola yêna mosadi ka noši. *

859

K34/82

391

1080. Mpaia a thōma go bolabola, are, ke nnete, manna
ya we, a ke sa manyaka. Le baka ke le, manna ke nnete,
ke lekhudi, a bolaya, kgogo, o faja a nna, goba o tšo kobela
sekobela molaš ke ina. Bjacale mathe wa mohuta a we, nna
a ke kwane naē. Ditlhaa, a dikwe, ke yēna a nna, levena
re a dikwa. Molato wa ntsho ke o nowe, e ngwe yē-
na ga e gōna.

1081. Ngwana o wa kwala, goxiale e le Motala
Mongwale. Bjacale dikgomo tša gagwe yēna mong
o dutši natšo. Ge gona le selo le ka mafa, a tšamē
a dibōna. Balang dilo tša ^{tšogwe} le go, kamoka re ditsebe.
Sapele ke malōšo a mathepa le yēna, ke mašēleng a
matlhaana. Ya go re tšiša ke ponto. Motlhang a phāpā
lwaga, maduma setlhaana sa mašēleng, sa gabula kgōrō.
setlhaana, melōmo ya reny ponto, kgati ya dikgomo setlhaana
sa mašēleng, mphaka le lakhang, selēpē setlhaana sa ma-
šēleng, go tšwalla kgōrō setlhaana sa mašēleng le pudi ya
kgata lapa. Kamoka dilo tša gagwe tše we re ditse-
bago.

1082. Ba badi ba kare, botša gore dilo, tše we kamoka ke
bokae, ba re, ke ponto tše pedi di nago le sekhušumane
le sekele pudi. Dilwana tše we a didikae le ka ntšha

859

K34/82

392

la mofa, go balabala go a tawenya. Ka gobane gele ka leta gore, a bōnē ke motshoku wa gagwe, gotla tšeya lebaka.

1083-Makello, are, ke nayō, a owa go lukilē, a etse, gona le mogongwe le go šilego, ka gobane bare, maji ga bale. A owa, ke nnete ke tša na tšewe fela. Ba ~~roma~~ Maganong gore, sepela, o ba botšē, rena re šitilē ke ngwana, a tlē a tše dilo tša gagwē. A ya a babotšā bjaale, bare, ka mowana re atla, o ba botšē.

1084 Baitšē ka mowana re atla. A owa, ba fitlha. Ba ga Moeng, ba roma motšo, gore a ba botšē ba tlilē. A ya a fitlhetšā mantšū awe, le bōna ba dula kgorong, ba le bana na bō. Re botšeng dilo tša lena. Ba thōma, ke mabotšā setlhaano, di a kwala, ya go le tišiša panta, di a kwala, ke pudi ya go letlhabêla, mowe gaga kwale, e be le leboga bjaale bja tlhacana. Maduma ke setlhaano, di a kwala, melomo ya butswadi ke panta, di a kwala, / go bula kgōrō le gotswalla ke lesame. Di a kwala. Thoko ya motšoko sekhušumeme. Kgati, Mphaka, re-
lēpē ka moka ke lesame le le fakorong le pudi ya kgata lapa. Ke moka ke tšona dilo tša rena tšewe. Ba utlha ba bafa.

859

K34/82

393.

ponto tše pedi dinago le lesome le mašieleng a manê le seke. Tšatši le la ga ra bala ga botse. Molato wa fêla o etla mowe. Khašime a šala le bohoba bja gagwe.

Tema ya 18 Molato o fo rewiwa ka segae, kantlê le go ya kgomo.

1085 Lehule a tswenya le re bontšha mašako. Manna o tšeya mosadi, bjaale ka moragô a hwa, a šielwa mosadi wa gagwê motlhatšô. Molaô wa mosadi wa gohwêla ke manna, o swanetšhe go la sellô sa manna wa gagwe. Go lla sellô, ke go ilêla dia, go fitlhelwa a tloša mexiri ya mafello. Ka moragô ga mowe, gôna a ka kgônci go e pônêla. Ge gona le ya mangwe, ya we a molebanego o mmešwa mexiri ka tala, ke yêna motšho ya we a swanetšego go dula naê.

1086 Ge a ka taboga molaô o we, a phakiša a ima, molato ôna ga o gôna, fêla ka tla mošpa, ka gore o be a sa monyake. O a kêla ge manna wa gagwe a hwilê. Ge motšho a nyaka go lifiša mosinyi, go rata gore, wa hwetšana a molebane, le gôna a re go lifiša mosinyi a dulê le mosadi. Go lebana ga botse, ke bana ba mosadi, e seng, bana ba pôô. Bana ba pôô a kgone

859

K34/82

go lifišā, ka baka la le phokō le, lapa a le ji lengwē.

Temana ya 1 Golikiša golifiša matlhōlogadi.

1087 Bjaale ke mōna ya Maphowane Mchabe, ke mōna wa Makgalomele. Burwane le Makgalomele ke bana ba moradi. Bjaale mogolo ke Burwane moratho ke Makgalomele. Bjaale mogolo a tšeya moradi, a bēlega Maphowane, Moratho le yēna a tšeya, a bēlega Burwane, ke Burwane ka gobane, ge bana ba moradi, bakaba le bana ba pele ba ba-tlhankane, ba ba tšela maina a bōna. Wa mogolo, ba morēla la papagō tšela, bjaale ngwana wa moratho ba morēla leina la mogolo wa papagō.

1088 Bjaale ke mōna ka ilē ka malapa a bōna Maphowane a gola a tšeya moradi, wa moratho ngwana le yēna a tšeya moradi ya Magaingwana. Moradi yo oile a matšeya ka dikomo tša kgaitšedi ya gagwe. Yola le yēna a tšeya ka dikomo tša kgaitšedi. Kamalaō yola ge a bōna moradi wa yola ore, mogatšaka, yola le yēna o bjaale. Ke nnete ge bakiale. Bjaale batšwedi ba Burwane ba ahwa, e le gore mōna ohwa a tšile moradi wa bobedi Lekwadi. Morwa a tšala a dutšile le mogatšaka papagwē gmmōgō le moradi wa gagwē.

859

K34/82

395

1089. Go ya ka morutla a se gotsiwanan. Makgobomale o ile a fapana le mogala, ka baka la gore o be a rō-bala le basadi ba mogala. Bjaale ba palakana yo mangwē a dula ga wa gagwē mmota. Ke mowa, barego go ya ka morutla a se gotsiwanan. Re hwetsāna seema sa sengwē sa gore, konanang tša goja, tabu mpe le botšani. A o waa, ge batho ba ile ka morutla, ba kwana, le tša goja ba bitšetsāna. Bjaale batawadi ba Burwane ba hwile ba dutai go wa bāna mmota.

1090 Ka moragō ga maphaganyana, Burwane a hura. Bjaale basadi ba šala ba le ba ba bedi, a waa, ba dula ba lla pelō sa moku. Ba diwa bjaale ba meriri ya pele ba diwa meriri. Meriri ya moragō e tšeya leba-ka le tšela. Mapōwane a namela a ya maphang.

1091 Motlhōlōgadi a šala a inana, bare, ge ba diwa bjaale bja meriri ya mafellō, yaba o ethwele. Ba mmutsiša gore o imišitše ke mang, are, ka Maranane Mohlabe. Manna yo we, ke wa kgale le kgōrō e we, a du-pelane na bō. Ke mang yo a tla go tšera molato, a o waa, ga gōna, ditaba di swanetše go ēmela Mapōwane go riale ke hekwadu. Gwaba bjaale.

859

K34/82

396.

1092. Lekwadi a tiya ngwako wa gagwê, kamragôge bjada bja meriri ya mafellô. A re, go yola, o tla aga la gaga le gora. Ka baka la gore e sale yo monyana, a tsiêlêga, a bôna gore ke boêlé batwading, baka yaba ka ôna ngwaga o we, gona le tlatla. A ya dula lapeng la mmagwê, mmagwe a tihaka le moredie, tlatla ya feta. Mmagwe e be e le mmopi wa dipitša, ba tšama ba rekisa tšona.

~~Tswana ya 2 go baya ga Maphowane ga e.~~

1093 Ka gobane o be adula go wa gagwe mmoto, a fitlha a robala. Le-kuadi are, go kwa gore o buile, a motagella e sale gosasa, go moanêgêla ditaba tša tšona. Yaba ka le ba lewe, batwadi ba moradi ba tšile ngwako wa moredi wa bôna, ba moagêla wa gagwe ngwako, ka tle ga le gora la bôna.

1094 Ge a ukwile ditaba tšê, a dikukêla go dimu, ka tle le go thôma a butšišetsa go banna ba bangwê. Tša êta ke namagadi go yale weng ke ga tšona. Bjaale ba lelola la kgônê we, monna e foba yêna le ba tihôlogadi, a a gišane le Nyathu Raganya. Bjaale ba lukiša le tšatši la go bitša moradi, ge a ganam monna yola wa go moimisa

859

K34/82

397.

O swametšê go lefa molato wa mpa, ka moragô game we a nyale.

1095- Ba lokolohana, baya mowe metseng wa go Mogale ba fitlha ba dula mowe. Bave, ga bôna, re nyaka mosadi yo, gore, a boê gae. Bjaale batswadi bave šo we, yêna ka nnoši jure, ge manna yo, a nthata o tla fotla ga nana. Go boêla hawa a ke sa boêla. Gôna ge a bolabala ka ngwana a we, a diêla manna yo, a go forago molato. A re, ga gona taba, o tla no lefa. A ke tšebe gore, manna waka a tšugilê, yowe a tla re go go moliffiša a tšeya dikgomo.

1096 Dikgomo tše we ge a lifilê ditlanya di jêlwa la peng la ngwana mang. Ka gobane mmatswala o huile gammogê le manna waka. Manna, a se se tšeba gore a ka bolabolang, a bôna ga botse, gore mosadi yo Lekwadu, o moiša ka leweng. O bitša mosadi fêla ga re, a dula mo we, ka ngwakang ga gwê, are, a ka seke a ya. O re yêna motlabe yo we, o tla fotla a bônana naê, gôna mowe a yo mmeyago. Kenna te ditaba di boima, a ka seke a dikgôna. A seke a ba botša gore le mphentšê, are, ga bôna le šale le bolabola le mopedi wa tšena. Ke tla bôna, le tle le

859

398 *

K34/82

mpotšē nnete.

1097 Go be gana le bjabi, ba nupa ba ba kōna, batlo-
ga, ba rāla ba kakolēla bjala ba nwa. Ba dula ba
lebeletšē ge ba yo bona, ba seke ba bōna mothe.
Ba kgāna go tlhotlha magōtlō, bare go bōna mesela-
ba tšhabe. Ke moka ba nupile ba tšhabe. Ka morago
go lebaka leletelele, a tla, ba gopola gore otletšē
ditaba tšela. Ba kwa ure, ke tlilo bōna bana,
a swaa, bana ba thabilē. Ba ya be monyakella
bjala ba tla ba mopa.

1098 Ditaba ka metlha di thōma di bolwa-bolwa
ka-gae go fitlhela difēla. Wa bōna ditšhabe,
ke gore a ba kwane, mo dipalabolong tša bōna
ge ba kgobakane. Ke moka ke mafellō a dita-
ba tša tumanya 11.

ENDS 859